

**Стан та динаміка розвитку неурядових
організацій України**

2002-2006 роки

*Творчий центр Каунтерпарт
Україна, Київ
2006*

Стан та динаміка розвитку неурядових організацій України 2002-2006 роки: Звіт за даними дослідження/ Автори – упорядники: Любов Паливода, Оксана Кікоть – К.: [БФ „Творчий центр „Каунтерпарт”], 2006. – 160 с.

Консультант проекту з аналізу даних:
Любов Паливода, Творчий центр Каунтерпарт

Дана публікація презентує результати щорічного опитування НУО України, проведеного у липні-вересні 2006 року. Метою опитування було визначення рівня розвитку неурядових організацій України станом на 2006 рік, а також тенденцій їхнього розвитку за п'ять років (2002-2006 рр.). Крім того, звіт містить результати глибинного аналізу проблем та потреб неурядових організацій, рівня використання ними інформаційно-комунікаційних технологій, регіональних та гендерних особливостей НУО.

Дослідження проведено за сприяння проекту „Мережа громадянської дії в Україні” (UCAN), що впроваджує Інститут Сталих Спільнот (ISC) за підтримки народу Сполучених Штатів Америки, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Думки та погляди, які наведені у цьому виданні, не обов'язково відображають точку зору UCAN, ISC та USAID. Крім того, згадки про торговельні марки чи комерційні товари і послуги не означають їх схвалення чи рекомендації до вжитку.

Подяки

Цей звіт підготовлений завдяки підтримці та участі в роботі над ним багатьох осіб та організацій. Ми вдячні всім, хто надав свої експертні оцінки, поділився досвідом та не пошкодував часу для проведення опитування, аналізу даних і підготовки даного звіту.

Ми вдячні представникам всіх 583 організацій, що взяли участь у дослідженні 2006 року, за той час, який вони приділили заповненню анкети, та поділились інформацією та досвідом роботи своєї організації. Особлива подяка тим учасникам, які беруть участь у даному дослідженні вже п'ять років поспіль, починаючи з 2002.

Координатори дослідження в регіонах, які є представниками Творчого центру Каунтерпарт та інших неурядових організацій, успішно виконали свої функції на етапі збору інформації. Без їх знань та досвіду проведення даного дослідження на високопрофесійному рівні було б неможливим. Ми дякуємо персоналу та волонтерам Творчого центру Каунтерпарт, які брали участь у роботі над дослідженням, а особливо нашому волонтеру з США – Сарі Монфорт.

Ми дуже цінуємо постійну підтримку і поради засновника та президента Творчого центру Каунтерпарт Любові Паливоди, яка сприяла якісній роботі, присвячувала час і ділилася досвідом для здійснення дослідження, аналізу даних та поширення його результатів.

Вихід у світ цього видання був би неможливий без підтримки Проекту “Мережа громадянської дії в Україні” (UCAN), який здійснює Інститут Сталих Спільнот (ISC) за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

Список аббревіатур

ЗМІ – засоби масової інформації

НУО – неурядова організація

ОГС – організація громадянського суспільства

ТЦК – Благодійний Фонд „Творчий центр Каунтерпарт”

INTRAC – Міжнародний центр тренінгів та досліджень НУО (Великобританія)

ISC – Інститут Сталих Спільнот (США)

UCAN – Мережа громадянської дії в Україні

USAID - Агентство Сполучених Штатів Америки з міжнародного розвитку

Вступ	7
Резюме	8
Частина I. Засади проведення дослідження	16
1. Методологія дослідження	17
1.1 Мета, задачі, предмет та об'єкт дослідження	17
1.2 Опис інструменту дослідження.....	17
1.3 Вибірка.....	18
1.4 Організація дослідження	19
2. Учасники дослідження – НУО України	20
2.1 Географічний розподіл опитаних НУО.....	20
2.2 Дата і форма реєстрації	21
2.3 Основні сектори діяльності, види діяльності та клієнти НУО	22
2.4 Наявність власного веб-сайту	25
Частина II. Результати дослідження відповідно до моделі життєздатного розвитку ...	26
3. Внутрішня спроможність НУО	28
3.1 Мета створення та місія.....	28
3.2 Стратегічне планування	29
3.3 Керівні органи та лідерство.....	30
3.4 Людські ресурси НУО	31
3.5 Членство у НУО.....	32
3.6 Робота з волонтерами	32
3.7 Матеріальні ресурси НУО	34
3.8 Джерела фінансування НУО	35
3.9 Стратегія залучення фінансування.....	41
3.10 Системи менеджменту в організації	42
4. Зовнішні зв'язки НУО	44
4.1 Співпраця з державними структурами.....	44
4.2 Співпраця з іншими НУО.....	48
4.3 Співпраця з бізнесом	50
4.4 Співпраця НУО і донорів	53
4.5 Співпраця з громадськістю	53
4.6 Співпраця із ЗМІ.....	55
5. Програмна діяльність НУО	56
5.1 Надання послуг та розробка програм НУО	56
5.2 Звітування	57
5.3 Партнерства та коаліції	58
5.4 Прозорість діяльності. Відкритість. Етичні норми.....	58
5.5 Законодавство	60

Частина III. Дослідження окремих аспектів розвитку та діяльності НУО.....	62
6. Індекс організаційної спроможності.....	63
7. Індекс спроможності НУО України представляти та захищати права та інтереси. .	67
8. Аналіз якості веб-сайтів НУО.	72
9. Аналіз проблем та потреб НУО України.	75
10. Відмінності між НУО: гендерний аспект.	78
Частина IV. Висновки щодо динаміки розвитку НУО України 2002-2006 років.	80
Додатки	87
Анкета для опитування НУО України.	88
Бібліографія.....	100

Вступ

В Україні до сьогодні відчувається брак даних про неурядові організації – всеукраїнські дослідження проводяться нечасто, а ті, що проводяться мають загальний, обмежений характер, не дають можливості порівнювати дані та відслідковувати динаміку. Офіційна статистика, зазвичай, є недоступною як для дослідників, так і для широкого кола зацікавлених осіб. Разом з тим, протягом останніх років все більша кількість організацій усвідомлюють важливість досліджень та їх роль в щоденній діяльності організацій громадянського суспільства. Протягом останніх п'яти років Творчий центр Каунтерпарт намагається покращити ситуацію, що склалася, шляхом проведення щорічного національного дослідження неурядових організацій та шляхом проведення тренінгів з дослідницької діяльності.

З 2002 року дослідження стану та динаміки розвитку українських НУО проводилось за фінансової підтримки проекту “Мережа громадянської дії в Україні”, що виконується Інститутом Сталих Спільнот за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку. У липні-вересні 2006 року вп'яте було проведене опитування активних неурядових організацій України в такому ж форматі, що і попередні чотири дослідження. При проведенні дослідження ТЦК співпрацював з консультантом, який надавав поточні консультації щодо процесу проведення дослідження, аналізу і представлення даних та здійснював загальну експертизу дослідження.

Мета дослідження у 2006 році залишилась незмінною — визначення рівня розвитку НУО України відповідно до основних принципів сталого розвитку. Розвиток НУО України оцінювався згідно таких критеріїв життєздатності, як рівень внутрішньої спроможності, зовнішні зв'язки організації, ефективність роботи і виконаних програм. Вивчався рівень спроможності та ефективності організацій у представленні та захисті інтересів, різноманітність джерел фінансування, рівень професіоналізму, обізнаність у чинному законодавстві, рівень використання етичних норм у діяльності НУО тощо. Організації, лідери яких взяли участь у дослідженні, репрезентують усі області України та Автономну Республіку Крим. Міста Київ, Харків та Львів були представлені як окремі одиниці.

Даний звіт містить повну інформацію щодо результатів дослідження стану та розвитку НУО України у 2006 році і опис динаміки їх діяльності за 2002-2006 роки. Крім того, у звіті наведені результати глибинного аналізу проблем та потреб неурядових організацій, рівня використання ними інформаційно-комунікаційних технологій, регіональних та гендерних особливостей НУО.

Таким чином, інформація, представлена у даному звіті, може бути корисною для лідерів неурядових організацій, державних і політичних діячів, відповідальних за прийняття рішень щодо соціальної політики, науковців та експертів у галузі громадянського суспільства, представників організацій міжнародної технічної допомоги та міжнародних консультантів у галузі розвитку третього сектору.

Резюме

Метою дослідження було визначення рівня розвитку НУО України¹.

В рамках даного дослідження було виконано ряд завдань:

- ♦ Визначений рівень організаційної спроможності НУО.
- ♦ Визначені зовнішні зв'язки організацій (включаючи співпрацю з урядом, бізнесом, засобами масової інформації, громадами та іншими ОГС).
- ♦ Визначена ефективність програмної діяльності організацій.
- ♦ Визначений рівень спроможності та ефективності НУО у представленні та захисті інтересів.
- ♦ Проведене порівняння діяльності НУО за останні п'ять років (2002 - 2006) у вищезазначених аспектах та визначено тенденції їхнього розвитку.

Предметом дослідження був сектор НУО України.

Об'єктом дослідження був сектор активних НУО України. Відповідно до завдань дослідження його одиницею була неурядова організація. Джерелом даних про НУО були представники організації, які володіють вичерпною інформацією про її діяльність, та інформацією про загальний стан розвитку НУО і законодавчу базу України, яка регулює діяльність НУО (представники керівної ланки НУО: голова організації або заступник голови, головний бухгалтер).

Портрет респондентів

Більшість організацій респондентів, які взяли участь у дослідженні 2006 року (81%), брали участь хоча б у одній або декількох попередніх хвилях дослідження, що були проведені у 2002-2005 роках.

Географія. Опитані представники НУО надали інформацію, репрезентативну для сектору активно діючих неурядових організацій України.

Дата реєстрації. Значна кількість опитаних НУО (38%) була зареєстрована з 1996 по 1999 рік. Це пояснюється сприятливими для громадських організацій умовами щодо законодавчого забезпечення та посиленням міжнародної допомоги у цей період.

Форма реєстрації. Відповідно до результатів опитування більшість організацій зареєстровані як громадські організації, і тільки 15% є благодійними організаціями або фондами.

Сектори діяльності НУО. Майже половина респондентів зазначили, що діти та молодь є одним з основних секторів їхньої діяльності (45%). Вирішують соціальні питання 38% НУО, захищають права людини 31%, громадянською освітою займаються 28% організацій. Варіант відповіді розвиток сектору НУО обрали 19% респондентів.

Види діяльності НУО. Найбільш поширеним видом діяльності НУО є захист інтересів та їх лобіювання (42%). Варіант тренінги та консультування обрали 41% респондентів. Велика кількість НУО також поширює інформацію (35%) та займається освітянською діяльністю (34%).

Показовою є динаміка найпопулярнішого на сьогодні виду діяльності НУО протягом останніх чотирьох років. У 2002 році захист інтересів та їх лобіювання було одним із основних секторів діяльності лише у 16% респондентів. У 2003 році цей показник помітно зріс (44%). Дані за 2003-2005

¹ У даному дослідженні НУО визначаються як незалежні об'єднання, які представляють інтереси громадян України з метою створення можливостей активної участі кожної людини у розбудові України. До цих організацій входять громадські організації, зареєстровані відповідно до Закону України "Про об'єднання громадян", та благодійні організації, зареєстровані відповідно до Закону України "Про благодійництво та благодійні організації".

роки засвідчують стабільність прагнення організацій захищати інтереси клієнтів та лобіювати їх (44% у 2005 та 42% у 2006 році²).

Зауважимо, що при цьому відсоток організацій, які займаються *наданням соціальних послуг*, не зменшувався протягом трьох останніх років (26% у 2005 році), а у 2006 році цей показник становить 31%. Тобто заміщення одного виду діяльності іншим не відбувається.

Клієнти НУО. Найбільш поширеними клієнтами НУО є *молодь* (48%), *члени організації* (28%), *діти та студенти* (по 23%), і *все населення* (22%).

Основні сектори діяльності НУО та їх характеристика. НУО, що працюють у секторі *діти та молодь* (45%), зосереджують свою діяльність на *освітянській діяльності* (47%), а також на проведенні тренінгів та консультацій (43%). Такі самі тенденції спостерігаються і в секторі *громадянська освіта*.

НУО, які працюють в напрямку *розвиток сектору НУО* (19%), проводять тренінги та консультації (60%), захищають та лобіюють інтереси (48%), а також поширюють інформацію (37%).

НУО, що працюють у секторі *права людини* (31%), зазвичай захищають інтереси та лобіюють їх (58%), надають правову допомогу (52%) та проводять тренінги та консультації (41%).

НУО, які працюють у секторі *політика, законодавство, держава* (16%), займаються захистом інтересів та їх лобіюванням (55%), а також проводять дослідження і займаються аналітикою (43%).

У секторі *вирішення соціальних питань* (38%) НУО надають соціальні послуги (51%), займаються захистом інтересів та їх лобіюванням (42%), а також проводять тренінги та консультації (34%).

У кожному з наведених секторів діяльності НУО варіант *захист інтересів та їх лобіювання* включено до трьох найпопулярніших альтернатив. З точки зору аналізу видів діяльності НУО, це свідчить про високий рівень розуміння важливості даного напрямку в різних секторах діяльності НУО.

Наявність власного веб-сайту. Зростає кількість організацій, які мають доступ до Інтернет-ресурсів, як і кількість Інтернет-ресурсів, що підтримуються неурядовими організаціями. У грудні 2002 року лише 12% НУО зазначили, що вони мають власний сайт та вказали його адресу. Станом на жовтень 2003 року цей показник досяг 23%, у 2004 році сягнув 20%, в 2005 році 22%, а в 2006 році – 25%³. Насправді інтенсивність використання Інтернету українськими НУО потребує більш докладного аналізу, ніж підрахунок веб-сайтів, зазначених в анкетах представниками НУО. Існує практика щодо використання одного Інтернет-ресурсу двома або більше організаціями. Частина НУО не завжди стежить за станом власного сайту та рідко його оновлюють, що особливо стосується сайтів, створених у рамках певного проекту. Часто, при опитуванні, сайтом організації лідери НУО називають веб-сайт, на якому розміщено чи коли-небудь з'являлась інформація про дану організацію.

Детальний аналіз веб-сайтів українських НУО наведено у третій частині даної публікації. Дослідження веб-сайтів включає не лише оцінку веб-сайтів неурядових організацій станом на 2006 рік, але й порівняння з результатами аналогічного аналізу в попередні роки.

² різниця статистично значуща на рівні 5%

³ різниця між 2005 та 2006 роком статистично значуща на рівні 5%

Результати дослідження у 2006 році

Організаційний розвиток українських неурядових організацій був оцінений за моделлю, розробленою INTRAC (Міжнародний центр тренінгів та досліджень НУО, Великобританія)⁴. Вона має декілька складових.

Організаційна спроможність, або внутрішня спроможність організації “бути”

Внутрішня спроможність характеризується такими рисами як: визначена місія та завдання організації, легітимність, відповідальність перед засновниками, наявність в організації відповідних структур менеджменту, організаційна культура, людські та фінансові ресурси, лідерство.

Мета створення та місія

Дані опитування засвідчують, що основними причинами створення неурядової організації є такі: можливість вплинути на розвиток суспільства (75%) та бажання допомогти іншим (71%). Самореалізацію засновників обрали 36% респондентів, допомогу членам організації 34%, тоді як можливість отримати фінансування обрали 16% опитаних НУО. Написану місію, яка спрямовує роботу організації, мають 86% організацій, які взяли участь в дослідженні.

Стратегічний план

Написаний стратегічний план мають 68% неурядових організацій, однак лише 79% з них оновлювали такий план протягом 2-х останніх років. Порівняно з минулим роком дещо зменшилась кількість респондентів, які практикують стратегічне планування. У 2003 році кількість організацій, що мають план на три і більше років, зменшилась та з тих пір не змінювалась (17% у 2006 році проти 22% у 2002 році*).

У 62% організацій керівний орган бере участь у складанні стратегічного плану, він же, здебільшого, і оновлює план. В більшості випадків, члени НУО ознайомлені зі стратегічними цілями організації (93%). Поточну оцінку своєї діяльності з метою визначення прогресу у досягненні цілей та виконанні завдань організації проводять 83% НУО. У більшості цих організацій (97%) результати оцінки впливають на стратегію та на процес прийняття рішень.

Керівні органи та лідерство

Колективний керівний орган мають 88% НУО. Розподіл організацій за типами колективного керівного органу виглядає так: більшість НУО (70%) має правління, одна третина (28%) — різні типи рад (як то дорадча рада, наглядова рада, рада директорів, наукова рада, рада товариства тощо). Такі відповіді, як ради різних типів, збори членів, президія найчастіше надавали респонденти, що обирали варіант *інше* як відповідь на запитання про тип колективного керівного органу їхньої організації. У 86% НУО існує письмовий документ, який визначає функції та обов'язки колективного керівного органу.

Людські ресурси неурядових організацій

Постійний персонал мають 61% опитаних організацій. В середньому він налічує 6 постійних співробітників. У 42% НУО функціональні обов'язки персоналу є розробленими у письмовій формі. Прописані адміністративні правила та процедури існують в 50% організацій-респондентів, з них 53% НУО оновлювали їх протягом останнього року. Заохочують професійний розвиток персоналу шляхом виділення коштів на відвідання конференцій, круглих столів або освітніх та тренінгових курсів дві третини організацій (63%).

Протягом останніх трьох років рівень залучення волонтерів до роботи організацій зазнавав певних коливань. 76% неурядових організацій використовували працю волонтерів у 2006, 77% - у 2005 році, 73% - у 2004 році і 78% - у 2002 році*. У більшості неурядових організацій працює в середньому 14

⁴ INTRAC (The International NGO Training and Research Centre) підтримує НУО та організації громадянського суспільства в усьому світі через дослідження політики, посилення менеджменту та організаційної ефективності. Докладнішу інформацію можна отримати за інтернет-адресою: <http://www.intrac.org>.

* різниця статистично значуща на рівні 5%

* різниця статистично значуща на рівні 5%

волонтерів. Типовий волонтер працює в організації в середньому 7 годин на тиждень. У 57% організацій волонтерами є студенти.

Членство в НУО

Членськими організаціями є 83% опитаних НУО. З них 27% організацій налічує від 11 до 30 членів, 25% — більше 100 членів. За останній рік кількість членів збільшилась в 42% опитаних неурядових організацій України. Основними шляхами залучення нових членів були їхня власна ініціатива (27%) та особисті зусилля членів організації (28%).

Матеріальні ресурси

Офісне приміщення (власне, надане безоплатно або орендоване) мають 90% опитаних організацій, з них 12% — власне. 81% респондентів повідомили, що їх організації мають комп'ютери та 75% організацій мають доступ до електронної пошти та Інтернету. Станом на 2006 рік, з більшістю діючих НУО можна було контактувати за допомогою телефону (84%), електронної пошти та Інтернету (75%), представники майже всіх організацій вказали поштову адресу.

Незважаючи на те, що ефективне залучення ресурсів є одним із найважливіших показників життєздатності НУО, українським неурядовим організаціям ще не вистачає розуміння того, що ефективне залучення ресурсів відбувається не через короткострокові (24%) або спонтанні (23%) кампанії залучення фінансування, а шляхом приділення належної уваги фінансовому плануванню відповідно до місії та стратегії організації (43%). Тільки 41% організацій, що взяли участь в дослідженні, мають письмовий план залучення фінансування строком щонайменше на один рік. У 2006 році 38% опитаних зазначили, що у них, порівняно з 2005 роком, з'явилися нові ресурси.

Протягом 2005 року найпоширенішими джерелами фінансування для українських неурядових організацій виявились благодійні пожертви бізнесу та міжнародна донорська підтримка – 52% та 55% НУО відповідно отримують фінансування з вказаних джерел. Фінансування від держави отримують 27% організацій.

Системи менеджменту в організації.

У більшості українських неурядових організацій за процес прийняття рішень завжди відповідають виконавчий директор та колективний керівний орган (відповідно 87% та 44% опитаних організацій). Значно рідше до цього процесу залучаються члени організації (13% НУО) та персонал (11% респондентів). Формальну (друковану або електронну) систему реєстрацію документів має 81% неурядових організацій.

Зовнішні зв'язки, або спроможність організації “співіснувати”

Зовнішні зв'язки включають такі компоненти як: стосунки з донорами, державою, бізнесом, ЗМІ, громадськістю, іншими НУО, тощо.

Співпраця з державними структурами

З державними органами співпрацюють 99% організацій. Про щоденну співпрацю з владними структурами заявили 17% респондентів. Контакт з державними органами хоча б раз на тиждень мають 30% організацій, а раз на місяць — 21%. Незначна кількість представників неурядових організацій контактує з державними структурами *щоквартально, щорічно або нерегулярно*.

Як вважають 60% респондентів, співпраця з державними структурами відбувається переважно з ініціативи обох сторін. Удвічі рідше говорять про бажання співпрацювати з державою виключно з боку неурядових організацій (32% НУО) і дуже низько представники НУО оцінюють бажання держави ініціювати співпрацю (2% респондентів). Незважаючи на те, що НУО та владні структури співпрацюють досить часто, рівень такої співпраці залишається невисоким. Протягом 2006 року 36% неурядових організацій взагалі не виконували спільних проектів з державою, і тільки чверть (22% НУО) минулого року працювали в партнерстві з державними структурами над трьома і більше проектами. Згідно з відповідями респондентів, головними перешкодами для НУО у співпраці з владою є *нерозуміння корисності такої співпраці з боку владних структур та відсутність у владних структур інформації про діяльність НУО*. Отримані дані свідчать, що співпраця між НУО та державними структурами на регіональному або місцевому рівні є кращою, ніж на національному.

Робота з іншими НУО

Серед опитаних представників організацій, абсолютна більшість (94%) респондентів повідомила, що їх організація співпрацює з іншими неурядовими організаціями. Тільки 28% представників НУО зазначили, що вони значною мірою обізнані з діяльністю інших організацій, які займаються такими ж або подібними питаннями на міжнародному рівні. Міра обізнаності респондентів в цьому питанні значно зростає, якщо йдеться про регіональний або місцевий рівень. Наприклад, більше половини опитаних організацій (78%) є обізнаними про подібні до них місцеві організації. Найпоширенішими видами співпраці НУО є обмін інформацією, про який сказали 92% респондентів, та зустрічі (79%). Практика надання консультацій, послуг, спільної діяльності та виконання партнерських проектів серед українських організацій також є досить поширеною. Тільки трохи більше третини опитаних організацій (39%) співпрацюють з іншими організаціями через надання їм послуг.

Відповідно до отриманих у 2006 році даних, співпраця між НУО надає їм можливість розширити діяльність та результативність програм (70%), підвищити якість послуг шляхом залучення додаткового досвіду (73% респондентів), а 33% лідерів НУО вбачають у співпраці можливість зекономити ресурси під час виконання проектів. Лише 3% респондентів у 2006 році визнали співпрацю неуспішною. Незважаючи на те, що майже всі НУО співпрацюють з іншими неурядовими організаціями, більшість респондентів відзначають недостатній рівень співпраці між НУО, що спричинено переважно нестачею професіоналізму НУО, амбіціями лідерів, які конфліктують один з одним, а також конкуренцією за ресурси.

Робота з бізнесом

Близько третини (34%) НУО зовсім не співпрацюють з бізнес-сектором. 22% організацій співпрацюють з однією–двома бізнес-структурами, 22% організацій — з 3–5 бізнес-структурами і 21% респондентів співпрацюють з більш ніж п'ятьма бізнес-структурами. Вагомою причиною для співпраці з бізнесом майже половина опитаних схильна вважати отримання грошової або матеріальної негрошової допомоги, тоді як партнерство — лише третина (29% НУО), а можливість здобути новий досвід — тільки 18% неурядових організацій. Проведені протягом останніх двох років дослідження показали, що 83% опитаних вважають рівень співпраці з бізнес-сектором недостатнім, раніше цей показник був дещо нижчим. Головними перешкодами на шляху співпраці респонденти вважають необізнаність бізнес-структур щодо діяльності неурядових організацій, небажання бізнесу співпрацювати з НУО, а також недостатній професіоналізм останніх. Такий стан речей можна пояснити зокрема неефективними ПР-кампаніями неурядових організацій.

Робота з донорськими організаціями

З донорськими організаціями співпрацюють 59% НУО. Незважаючи на те, що більшість НУО вбачають у співпраці з донорськими структурами можливість отримання технічної та фінансової підтримки, окремі з них все-таки мають більш високий рівень співпраці — *партнер* (21% НУО) або *виконавчий партнер* (19% НУО). Ці організації намагаються відігравати активнішу роль у співпраці з донорськими структурами та залучаються до процесу розробки програм донорських організацій.

Робота з громадськістю

Представники 50% організацій-учасників дослідження щодня проводять зустрічі з клієнтами. Найпопулярніший спосіб поширення інформації про діяльність неурядової організації — через пресу чи у формі буклетів/листівок (78% та 60% організацій відповідно). НУО почали активніше проводити презентації (46% у 2005 та 51% у 2006 році⁵), використовувати власні веб-сайти, річні звіти, веб-сайти інших неурядових організацій для поширення інформації про свою діяльність, однак перелічені засоби використовують далеко не всі опитані організації. Порівняно з минулим роком відсоток НУО, які поширюють інформацію за допомогою різних джерел, зріс, тобто протягом чотирьох років спостереження неурядові організації продовжують урізноманітнювати методи поширення інформації та комбінують різні підходи, що значно підвищує ефективність роботи з громадськістю.

⁵ різниця статистично значуща на рівні 5%

Робота зі ЗМІ

Регулярно співпрацюють зі ЗМІ 40% опитаних НУО, у 52% співпраця має епізодичний характер. Тобто, так чи інакше зі ЗМІ контактують 92% неурядових організацій України. Наведені дані оптимістичні, але вони не відображають змісту співпраці. Річ у тім, що ЗМІ співпрацюють з НУО різною мірою в залежності від виду засобу масової інформації. Відповідно до отриманих у 2006 році даних, для поширення інформації про власну діяльність НУО найчастіше використовують газети (85% респондентів). Наступним за популярністю використання є радіо, де інформацію про себе розміщують 54% організацій та телебачення (53% НУО). Показовим є зростання протягом останніх чотирьох років показників співпраці НУО з телебаченням. Рівень використання журналів для розміщення інформації про НУО залишається постійним протягом чотирьох, а радіо – трьох останніх років.

Програмна діяльність, або спроможність організації “виконувати та впливати”

Програмна діяльність характеризується наданням послуг та підходами до планування, оцінкою діяльності та звітуванням, участю в партнерствах та коаліціях, та обізнаністю в питаннях законодавства, наявністю етичних норм та відношенням до прозорості у діяльності організації.

Надання послуг

Як вже було зазначено вище, основними видами діяльності опитаних НУО є представлення інтересів та захист прав, надання тренінгових та консультаційних послуг, надання інформації, освітянська діяльність і вирішення соціальних питань. Половина (51%) неурядових організацій протягом 2006 року виконали від 1 до 3 проектів. Найбільшу активність, яка характеризується виконанням понад п'яти проектів на рік, проявляють 23% організацій-респондентів.

Планування програмної діяльності

У більшості організацій відповідальність за планування програмної діяльності покладається на виконавчого директора (96% НУО обрали відповідь *завжди* чи *здебільшого*). Колективний керівний орган є залученим до планування також у більшості організацій (70%). Персонал, фінансовий директор та члени організації залучаються *час від часу* або *рідко*. Потреби своїх цільових груп при плануванні нового проекту або послуги оцінюють 88% опитаних організацій.

Оцінка програмної діяльності НУО

Оцінку своєї програмної діяльності проводять 82% організацій, що взяли участь в дослідженні, причому 38% з них запрошують для цього зовнішніх оцінників. Серед причин, що спонукали НУО до проведення оцінки, переважає альтернатива *потреби внутрішнього менеджменту* (65% організацій). Така причина, як *вимога донорів* була зазначена третиною організацій, а от держава та клієнти причиною спонукають до проведення оцінки програмної діяльності організації – лише у 7% та 11% організацій відповідно.

Звітування

Річні звіти публікують 31% організацій, що відповідає даним 2002, 2004 та 2005 років. Лише у 2003 році кількість НУО, що публікували річні звіти, сягнула 37%⁶.

68% опитаних організацій мають бухгалтера, 65% лідерів НУО вважають, що система бухгалтерського обліку їх організацій відповідає міжнародним та/або національним стандартам. На думку 61% респондентів, у їх організаціях є система фінансового менеджменту для відповідного планування, виконання та звітування.

27% НУО має досвід проходження аудиту, майже половина (49%) організацій не проходили аудиту, але готові пройти. Решта (16%) заявили про свою неготовність до перевірки.

Партнерства та коаліції

Членами коаліцій або робочих груп є 59% опитаних НУО. На запитання щодо результатів участі в коаліціях або робочих групах 46% організацій зазначили, що така участь надає їм можливість розробки та виконання спільних проектів, у 47% випадках популяризує НУО, а також надає можливість зустрічей з лідерами інших НУО (46% респондентів).

⁶ різниця статистично значуща на рівні 5%

Прозорість діяльності. Відкритість. Етичні норми

За останні два роки зменшується кількість членських організацій схильних до прозорості своєї фінансової діяльності. Лише 64% членських НУО, підтвердили бажання надати доступ до фінансових звітів організації своїм членам проти 93% у 2003 році⁷. 71% організацій звітують перед своїми членами. Більше ніж половина (60%) НУО надає звіти державним установам та донорам, а 23% НУО – клієнтам.

Членами професійних асоціацій є 42% респондентів. Цей показник зріс за останні чотири роки, але знизився порівняно з минулим роком (62% у 2005 році⁸).

Те, що третьому сектору необхідні етичні стандарти, визнає 83% НУО. Лише 42% організацій мають власний визначений етичний кодекс.

Законодавство

Більшість опитаних НУО (60%) вважають себе обізнаними щодо законів та регуляторних актів, які впливають на їх діяльність. Ще 39% представників НУО вважають себе частково обізнаними в цьому питанні. На думку половини опитаних представників НУО, найвагомими чинниками, які перешкоджають ефективній діяльності сектору, є пасивність НУО у забезпеченні того, щоб закони та регуляторні акти належним чином втілювались в життя (45% респондентів) та податкове законодавство (45% НУО). Найефективнішим джерелом поширення інформації щодо новин законодавства є Інтернет (70% НУО) та зустрічі/семінари, які зазначили 67% респондентів.

Індекс організаційної спроможності українських НУО

Індекс організаційної спроможності визначається такими шістьма компонентами діяльності НУО, як: стратегічний менеджмент, система керівництва, система лідерства та менеджменту, стратегія НУО щодо залучення коштів, відповідність фінансового менеджменту НУО стандартам бухгалтерського обліку, процедури менеджменту людських та матеріальних ресурсів (більш детально про Індекс можна дізнатись з розділу 6 даної публікації). Середнє значення Індексу організаційної спроможності опитаних у 2006 році НУО становить **2,9 (за п'ятибальною шкалою)**, що свідчить про наявність певної базової спроможності до організаційного зростання та зміцнення. Існують необхідні адміністративні процедури менеджменту фінансових та людських ресурсів, НУО мають базові елементи і процедури керівництва та стратегічного управління, система менеджменту й лідерства є, хоча і не функціонує достатньо ефективно, фінансування залучається хаотично і не завжди у відповідності до розробленої стратегії.

Кожен із шести компонентів Індексу організаційної спроможності має різне значення. НУО України сильні у налагодженні ефективної системи керівництва – цей компонент індексу отримав найвищий середній бал — 4,1. Це свідчить про те, що переважна більшість НУО мають активно діючий керівний орган, функції та відповідальність якого чітко прописані та визначені. Вищий за середній бал НУО мають і в компоненті зі стратегічного менеджменту (3,4), що засвідчує те, що більшість організацій мають чітко визначені місію та стратегічні цілі, а принципи і стратегія організацій поділяються їх персоналом та членами. Однак не всі організації практикують довгострокове стратегічне планування, практика оновлення стратегічного плану ще не є загальноприйнятною. Компонент, що характеризує фінансовий менеджмент організацій, також отримав бал, який є вищим за середній бал по індексу, а саме 3,22.

Найслабшим компонентом внутрішньої спроможності НУО, який отримав лише 1,49 бала, є стратегія НУО щодо залучення коштів. Це свідчить про недостатню увагу керівників НУО до розробки та впровадження довгострокової стратегії залучення фінансування з різноманітних джерел. Компонент щодо процедур менеджменту людських та фінансових ресурсів також отримав бал, нижчий за середнє значення Індексу (2,71). Потребує уваги і питання делегування повноважень та залучення персоналу до прийняття рішень, оскільки компонент, що характеризує ці чинники, також отримав невисокий бал (2,52).

⁷ різниця статистично значуща на рівні 1%

⁸ різниця статистично значуща на рівні 1%

Індекс спроможності НУО України представляти й захищати права та інтереси

Спроможність НУО України представляти та захищати інтереси у 2006 році дорівнює **3,01** балам за п'ятибальною шкалою (більш детально про Індекс можна дізнатись з розділу 7 даної публікації). Тобто, можна говорити про вищий за середній рівень спроможності НУО відігравати значну роль у відстоюванні важливих для громадян питань та у впливі на процес прийняття рішень. Індекс складається з семи компонентів, що були визначені як такі, що сприяють або перешкоджають розвитку спроможності НУО представляти та захищати права. Порівняння як загального середнього показника індексу (у 2002 році індекс складав 2,3 бала), так і його складових за окремими компонентами, дозволяє відзначити зростання спроможності українських НУО займатися питаннями адвокатування. Дане зростання було зафіксоване у 2004 році і останні два роки величина індексу зберігається. Найвищу активність українські неурядові організації виявляють у зборі інформації та дослідженні питань, які є важливими для клієнтів.

Традиційно лише два компоненти індексу: формулювання та відстоювання прийнятої позиції та проведення заходів щодо впливу на політичні рішення та щодо підтримки інтересу громадськості — не набрали трьох балів, тобто НУО України за цими компонентами так і не вийшли на середній рівень.

Частина I

Засади проведення дослідження

Перша частина звіту присвячена засадам проведення дослідження. Перший розділ даної частини містить інформацію про мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, опис основного інструмента – анкети для опитування лідерів НУО, вибірки, а також організаційних особливостей даного дослідження. Другий розділ подає загальну характеристику організацій, представники яких були опитані, а саме представляє їх за датою та формою реєстрації, секторами, видами діяльності та клієнтами НУО, а також за наявністю власного веб-сайту в організації.

1. Методологія дослідження

1.1 Мета, завдання, предмет та об'єкт дослідження

З 1997 року Творчим центром Каунтерпарт проводились дослідження потреб та стану розвитку неурядових організацій України. У 2002 році була вдосконалена методологія дослідження, проведена деталізація опитувальника, збільшено кількість респондентів. Це дослідження стало відправною точкою для подальших регулярних щорічних досліджень. Таким чином, у липні–вересні 2006 року були опитані активні неурядові організації України в рамках щорічного дослідження стану розвитку неурядових організацій, яке проводиться в такому форматі вже вп'яте починаючи з 2002 року. Учасниками цього річного опитування стали організації, які брали участь у попередніх чотирьох опитуваннях, а також нові організації, що відповідають методологічним вимогам дослідження. Таким чином, дослідження можна вважати *панельним*.

Метою дослідження було визначення рівня розвитку НУО України¹.

Упродовж цього дослідження були виконані такі *завдання*:

- ✦ Визначений рівень організаційної спроможності НУО.
- ✦ Визначені зовнішні зв'язки організацій, включаючи співпрацю з урядом, бізнесом, засобами масової інформації, громадами та іншими організаціями громадянського суспільства (ОГС).
- ✦ Визначена ефективність програмної діяльності організацій.
- ✦ Визначений рівень спроможності та ефективності НУО у представленні та захисті інтересів.
- ✦ Визначена динаміка діяльності НУО за п'ять років (2002-2006) у вищезазначених сферах.

Предметом дослідження був сектор НУО України.

Об'єктом дослідження був сектор активних НУО України. Відповідно до завдань дослідження його одиницею є неурядова організація. Джерелом даних про НУО були представники організацій, які володіють вичерпною інформацією про їх діяльність, про загальний стан розвитку НУО, законодавчу та нормативну базу України, яка регулює діяльність неурядових організацій. Таким чином участь у дослідженні брали представники керівної ланки НУО: голова організації або заступник голови.

1.2 Опис інструменту дослідження

З опитувальником, що був використаний у дослідженні цього року, можна ознайомитись у додатку 1 цього звіту. Анкета складається зі 120 запитань. Крім запитань опитувальник містить докладну інструкцію щодо його заповнення та інформацію про дослідження. Нижче наведено перелік основних розділів опитувальника.

Інформація про організацію

Даний розділ анкети містить головні відомості про організацію-респондента, контактну інформацію, дату та форму реєстрації, сектор діяльності НУО, види діяльності та категорії клієнтів.

Організаційний розвиток

В цій частині опитувальника збиралась інформація про мету створення організації, спрямування діяльності, досвід та практику стратегічного планування, структуру керівництва НУО, наявність і функції керівного органу, людські ресурси НУО, джерела фінансування та бюджет організації, системи фінансового менеджменту. Наведено основні джерела фінансування та зазначено, чи отримує НУО підтримку від державних структур чи бізнесу в грошовій або негрошовій формах.

¹ У даному дослідженні НУО визначаються як незалежні об'єднання, які представляють інтереси громадян України з метою створення можливостей активної участі кожної людини у розбудові України. До цих організацій входять громадські організації, зареєстровані відповідно до Закону України "Про об'єднання громадян", та благодійні організації, зареєстровані відповідно до Закону України "Про благодійництво та благодійні організації".

Зовнішні зв'язки

Під час відповідей на запитання цього розділу, респонденти надавали відомості про відносини організації з зовнішнім оточенням та основні характеристики співпраці з бізнес-структурами, державними структурами, громадськістю, засобами масової інформації та іншими НУО.

Програмна діяльність

Розділ присвячений питанням щодо розробки програм та послуг, підзвітності, етичних норм, обізнаності представників НУО щодо норм чинного законодавства.

Представництво та захист прав

Відповіді на запитання в цій частині анкети надають відомості про те, якою мірою неурядові організації представляють та захищають права своїх клієнтів або членів. Наведено розроблений індекс для визначення рівня спроможності НУО представляти та захищати права та інтереси.

Існуючі потреби та необхідна допомога

Останній розділ анкети присвячений визначенню проблем українських НУО, а саме: внутрішнім проблемам організації, зовнішнім проблемам організації та необхідній допомозі.

1.3 Вибірка

Станом на початок 2006 року в Україні налічувалося 28000 зареєстрованих неурядових організацій (відповідно до даних Міністерства юстиції України). Але активно діє не більше 4–5 тисяч (багато НУО щороку припиняють активну діяльність без формальних дій для припинення реєстрації як юридичних осіб). У цьому дослідженні під терміном “активно діюча” мається на увазі організація, яка відповідає таким критеріям:

- ✘ є офіційно зареєстрованою;
- ✘ працює не менше 2-х років;
- ✘ має досвід виконання не менше 2-х програм чи проектів;
- ✘ має успішний досвід виконання проектів та відома в регіоні.

Генеральна сукупність складається з 4 тисяч активно діючих неурядових організацій. Вибірка в даному дослідженні склала 583 НУО. Частина організацій обиралася зі списку НУО, опитаних у 2002-2005 роках (81%). Решта вибірки формувалась, враховуючи вимоги до вибірки, за принципом снігової кулі (19%), тобто координатори-експерти на місцях відбирали респондентів, виходячи із заданих критеріїв. Таким чином дослідження можна вважати панельним.

Частину представників НУО, що були у списках респондентів, не опитано з наступних причин: НУО змінила контактну інформацію або припинила власну діяльність, у респондента не було часу заповнити анкету, респондент не повернув анкету, респондент перебував у відпустці, відмовлено без зазначення причин, інше. Гранична похибка вибірки становить 3.6 при довірчій імовірності 95%.

1.4 Організація дослідження

Основні етапи дослідження включали удосконалення опитувальника, відбір та підготовку координаторів у регіонах, проведення польового етапу (анкетування), контроль роботи координаторів, підготовку анкет до введення, введення даних, аналіз та підготовку звіту.

Розробка опитувальника

Інструментом дослідження є анкета. Базовою моделлю була анкета для визначення розвитку сектору НУО, розроблена у 2002 р. на основі опитувальника 1998 року. В оновленому цього року опитувальнику враховані як зміни у секторі НУО, так і специфічні завдання даного опитування. Остаточний варіант інструменту дослідження складався з таких розділів, як інформація про НУО, організаційний розвиток, зовнішні зв'язки, програмна діяльність організації, внутрішні та зовнішні перешкоди розвитку НУО.

Навчання координаторів

Мережа координаторів складається з представників Творчого центру Каунтерпарт, Комітету виборців України та інших неурядових організацій, що працюють у НУО в регіонах та обізнані з третім сектором у своїй області. Координатор відповідав за збір даних в одній або двох областях. У польовому етапі дослідження брали участь 25 координаторів.

Проведення польових робіт

Польовий етап дослідження почався 10 липня і закінчився 10 вересня 2006 року. Завданням місцевих координаторів дослідження було опитати від 20 до 23 представників НУО в кожній з 24 областей, в АР Крим та містах Київ, Львів та Харків. Координатори отримували список НУО – учасників дослідження минулих років, перевіряли відповідність заданим критеріям вибірки, у разі потреби додавали нові організації та погоджували остаточний список з координатором проведення дослідження в Творчому центрі Каунтерпарт.

Респондент самостійно заповнював анкету, в обов'язки координатора входило особисто передати опитувальник та роз'яснити правила його заповнення. Заповнений опитувальник респонденти особисто передавали регіональному координатору й отримували звіт за результатами дослідження 2002–2005 років. Звіт за результатами дослідження „*Стан та динаміка розвитку неурядових організацій України 2002 – 2005*” надавався представникам НУО для підвищення мотивації до заповнення опитувальника та, крім того, з метою інформування про використання отриманих у результаті попереднього дослідження даних.

У 2006 році від регіональних координаторів отримано 583 заповнених анкети. Після перевірки якості заповнення, до аналізу допущені всі отримані анкети.

Контроль роботи координаторів

Контроль роботи координаторів складався з таких процедур: контроль факту проведення опитування шляхом повторного контакту з респондентами; контроль якості заповнення анкет (наприклад, дотримання переходів, відсоток відповідей *не знаю*) та аналізу.

Кодування

Кодування та редагування опитувальників здійснювалося таким чином: проводилась реєстрація заповнених опитувальників та присвоєння унікального коду кожному з них, перевірялась правильність заповнення анкет (дотримання інструкцій для заповнення).

Введення інформації

Дані з опитувальників вводили 6 операторів, які пройшли попереднє навчання та отримали письмові інструкції щодо введення даних. Кожен оператор мав можливість консультуватись у разі потреби з фахівцем з інформаційних технологій. Масив даних був перевірений за логічними умовами.

Аналіз даних

Дані були проаналізовані на базі програмного забезпечення для статистичної обробки інформації SAS 8.1 у співробітництві з консультантом ТЦК з аналізу даних Любов'ю Паливодою.

Підготовка звіту

Творчий центр Каунтерпарт здійснював підготовку звіту за результатами дослідження у тісній співпраці з консультантом ТЦК Любов'ю Паливодою.

При написанні звіту ставилось за мету представити дані, що описують рівень розвитку НУО України у 2006 році відповідно до основних принципів сталого розвитку та описати і проаналізувати тенденції розвитку третього сектору в Україні.

2. Учасники дослідження – НУО України

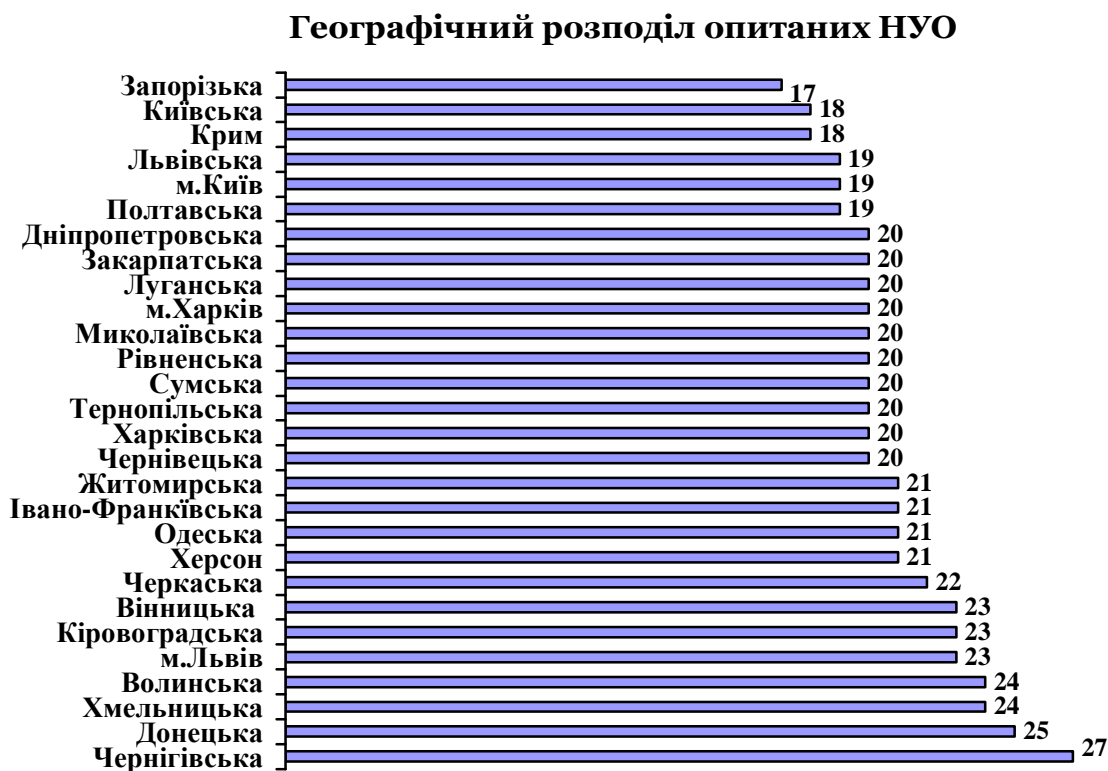
Наведені у розділі дані створюють загальний портрет досліджених НУО, відображаючи їх географічне розташування, дату та форму реєстрації, сектор та види діяльності, основних клієнтів, а також наявність електронної пошти та власного веб-сайту.

Об'єктом дослідження у 2006 році, як і в попередні роки, був сектор неурядових організацій України. Джерелом інформації були представники керівної ланки НУО, які володіють повною інформацією про діяльність організації. Вибірку дослідження 2002-2005 років повторюють 81% опитуваних (або 472 організації). НУО, які не брали участь хоча б в одному чи декількох дослідженнях 2002-2005 років, але відповідають характеристикам та критеріям організацій, що вибули з панельної вибірки, становлять 19% (111 НУО).

2.1 Географічний розподіл опитаних НУО

Кількість заповнених анкет з кожної регіональної одиниці наведено у Графіку 2.1.1:

Графік 2.1.1

У ході польового етапу опитано 583 лідерів НУО у 28 географічних одиницях (24 області, республіка Крим, а також міста Київ, Львів, Харків).

Виходячи з припущення про географічну зумовленість розвитку НУО, яке базується на результатах аналогічних досліджень минулих років, з метою дослідження регіональних тенденцій НУО були об'єднані у 4 групи, що представляють 4 умовні регіони України: Західний, Центральний, Південний та Східний. До Західного регіону увійшли НУО з таких областей, як Волинська, Рівненська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Закарпатська, Чернівецька, Хмельницька, та міста Львова. Східний регіон складається з НУО Харківської, Донецької, Дніпропетровської, Запорізької, Луганської областей, та міста Харкова. Центральний регіон представлений організаціями Житомирської, Черкаської, Кіровоградської, Вінницької, Чернігівської, Сумської, Полтавської та Київської областей та міста Києва. До Південного регіону були віднесені НУО Херсонської, Миколаївської, Одеської областей та Автономної Республіки Крим.

Кількість організацій, про які були зібрані дані у 2006 році по кожному з чотирьох регіонів, відображена на Графіку 2.1.2.

2.2 Дата та форма реєстрації НУО

Форма реєстрації НУО

Відповідно до чинного законодавства України, неурядові організації можуть бути зареєстровані як громадські або благодійні організації (Закон України “Про об’єднання громадян”, 1992 рік; Закон України “Про благодійність та благодійні організації”, 1997 рік). Графік 2.2.1 показує дані щодо форми реєстрації НУО – учасників опитування 2006 року.

Графік 2.2.1

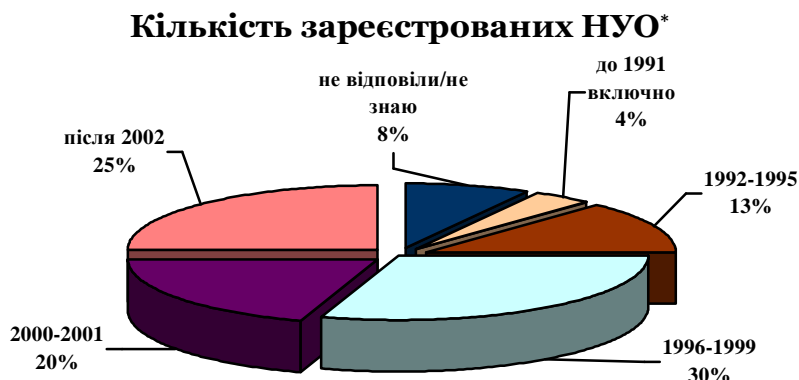

Згідно з даними опитування 2006 року, переважна більшість опитаних НУО (що становить 85% або 496 організацій) зареєстровані як громадські організації, і 12% (87 організацій) – як благодійні.

Дата реєстрації НУО

Розподіл опитаних організацій за датою реєстрації у 2006 році не відрізняється від даних попередніх опитувань. Це пояснюється методологією даного дослідження (збереження вибірки респондентів). Причини саме такого співвідношення у кількості зареєстрованих у кожен період організацій слід шукати у чинниках зовнішнього оточення, таких як законодавче регулювання діяльності НУО (а саме їх реєстрації), діяльності програм міжнародної технічної допомоги в Україні, та загальних тенденціях розвитку громадянського суспільства. У Графіку 2.2.2 наведений розподіл організацій, які взяли участь в опитуванні, за датою реєстрації.

Графік 2.2.2

* Питання анкети № 7

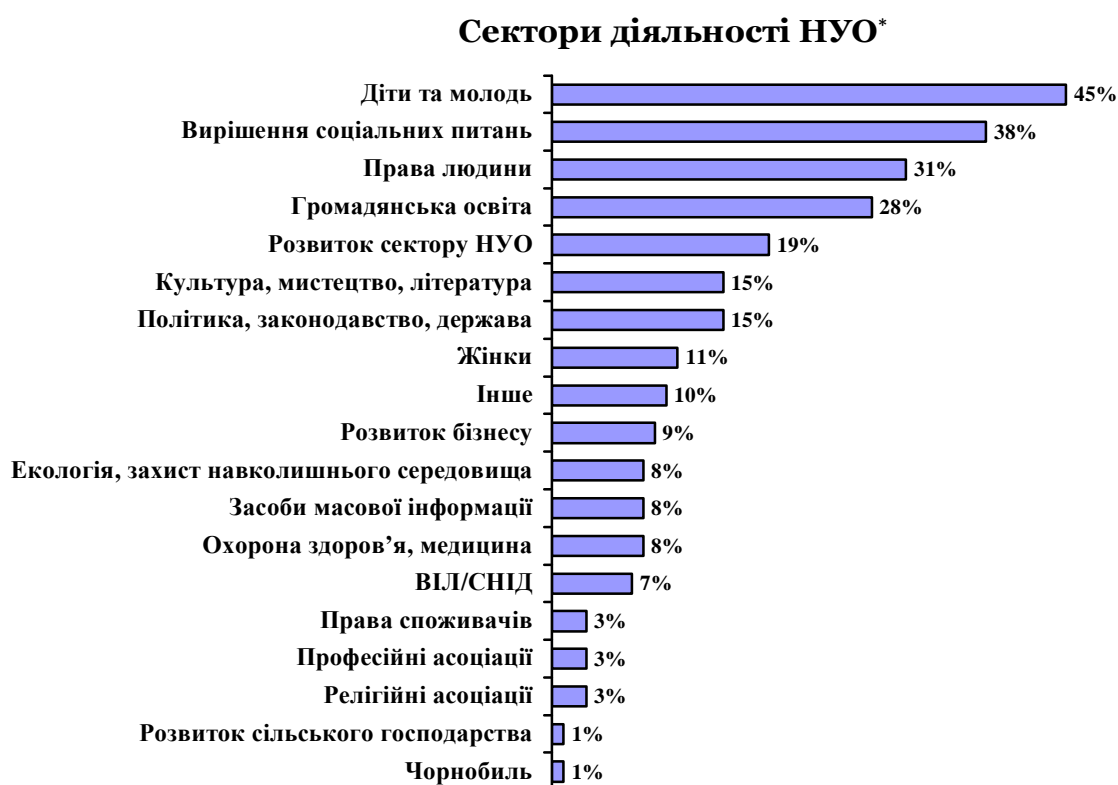
Як показано на Графіку 2.2.2, 30% організацій були зареєстровані в період з 1996 по 1999 роки включно; 45% респондентів представляють нові організації, зареєстровані після 1999 року; 13% НУО почали свою діяльність в період з 1992 по 1995 роки, а 4% були зареєстровані до 1991 року.

2.3 Основні сектори діяльності, види діяльності та клієнти НУО

Сектори діяльності НУО

Респонденти могли обрати до 3-х основних секторів, у яких працює їх організація, з 18 запропонованих. Також у випадку, коли в переліку не було сектору діяльності даної НУО, респонденти могли обрати відповідь *інше* та вказати, у якому саме секторі працює організація. На Графіку 2.3.1 показана кількість організацій, що працюють у тому чи іншому секторі.

Графік 2.3.1

Майже половина респондентів зазначила сектор *діти і молодь* як один з трьох основних секторів своєї діяльності (45%). Наступними за вагомістю є сектори *вирішення соціальних питань* (38%) та *права людини* (31%). У секторі *громадянська освіта* працюють 28% опитаних у 2006 році представників НУО. Якщо звернутись до даних 2003-2005 років, то щодо секторів діяльності статистично значущих змін на рівні 5% не сталося.

Переважна кількість організацій третього сектору України працює одночасно у декількох секторах, про що свідчить сума відсотків, що майже втричі перевищує 100%.

Види діяльності НУО

Важливою характеристикою НУО є види діяльності організації. Респонденти могли обрати зі списку до 3-х основних видів діяльності або обрати відповідь *інше* та вказати свій вид діяльності.

Графік 2.3.2 наочно ілюструє різні види діяльності та кількість організацій, представники яких відповіли на питання про те, чим займалась їх організація у 2005 році. Респонденти обирали із

* Питання анкети № 9

запропонованого списку до трьох альтернатив, і у переважній більшості випадків зазначили, що їх організації практикують декілька видів діяльності.

Графік 2.3.2

Види діяльності НУО*

Найбільш поширеним видом діяльності серед респондентів є *захист інтересів та лобіювання*, який обрали 42% респондентів у 2006 році та 44% НУО у три попередні роки, що свідчить те, що багато організацій зрозуміли важливість відстоювання інтересів населення поряд з наданням послуг в сфері освіти, поширенням інформації та проведенням тренінгів. У 2002 році *захист інтересів та лобіювання* обрали лише 16% НУО (різниця значуща на рівні 1%).

Організації інформують, навчають і залучають громадян до визначення та вирішення питань, важливих для широкої громадськості. Це підтверджується високим відсотком організацій, що займаються освітньою діяльністю (34% у 2006 році). Також організації активно займаються поширенням інформації: 35% у 2006 році (38% НУО — 2003 рік, 39% — 2004 рік, 38% - 2005 рік), дослідженнями та аналітикою (23% респондентів як у 2006, так і у 2004 та 2005 роках) та розробкою суспільно-політичних рекомендацій – 13% НУО (14% у 2005, 10% у 2004 та у 2003 роках).

Таким видом діяльності як надання тренінгів та консультацій займаються 41% опитаних. Соціальні послуги надають близько 31% НУО. Щодо вищезазначених альтернатив різниця відсотків 2003-2006 років не є статистично значущою на рівні 5%.

Показовою є динаміка діяльності щодо захисту інтересів та їх лобіювання протягом останніх трьох років. У 2002 році лише 16% респондентів зазначили, що захист інтересів та їх лобіювання є однією з основних сфер діяльності НУО. Помітно зріс (до 44%) цей показник у 2003 році. Дані за 2006 рік підтверджують стабільне прагнення організацій захищати інтереси клієнтів та лобіювати їх. Зауважимо, що при цьому відсоток організацій, які займаються *наданням соціальних послуг* залишається стабільним протягом чотирьох останніх років (у 2006 році цей показник становить 31% респондентів). Тобто відбувається не заміщення одного виду діяльності іншим, а розширення поля діяльності НУО.

Загальним висновком щодо видів діяльності, так само як і щодо секторів, є незмінність показників. Великою мірою це обумовлено збереженням панелі вибірки.

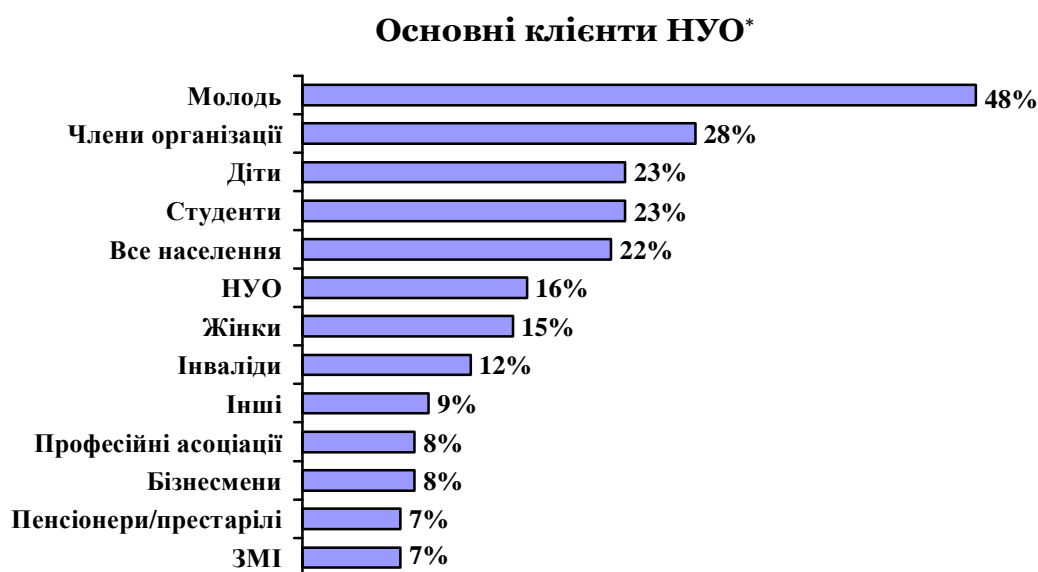
* Питання анкети № 10

Клієнти НУО

Респонденти визначали клієнтів НУО так само, як і сектори та види діяльності, обираючи до трьох альтернатив. Серед груп, що представляють клієнтів НУО, найбільш значною є *молодь* (48% респондентів). Наступними за популярністю є такі категорії як *члени організації* (28%), *діти* (23%), *студенти* (23%) та *все населення* (22% НУО). Порівняння з даними 2003-2006 років показало відсутність статистично значущих різниць на рівні 5% щодо зазначених груп клієнтів. Таким чином, даний показник на відміну від секторів та видів діяльності НУО, протягом досліджуваного періоду не зазнав змін.

На графіку 2.3.3 видно розподіл НУО, які опікуються тією чи іншою групою клієнтів станом на 2006 рік.

Графік 2.3.3

Нижче наводяться результати аналізу щодо тенденцій між секторами та видами діяльності неурядових організацій. Таким чином, отримано відповідь на питання, які види діяльності практикують організації кожної з п'яти основних сфер діяльності, окреслених вище.

Більшість НУО, що працюють у сфері “діти та молодь”, як і в сфері “громадянської освіти”, зосереджуються на освітянській діяльності, а також на проведенні тренінгів та консультацій.

Переважає більшість НУО, які працюють у напрямку розвитку сектору НУО, проводять тренінги та консультації, захищають та лобіюють інтереси, а також поширюють інформацію.

НУО, що працюють у секторі „права людини”, зазвичай захищають інтереси та лобіюють їх, надають правову допомогу та проводять тренінги і консультації.

Багато НУО, які працюють у секторі “політика, законодавство, держава” займаються захистом інтересів та їх лобіюванням, а також проводять дослідження і займаються аналітикою.

Здебільшого НУО, які працюють над „вирішенням соціальних питань” надають соціальні послуги, займаються захистом інтересів та їх лобіюванням, а також проводять тренінги і консультації.

Висновок. У кожному з наведених секторів діяльності НУО варіант “захист інтересів та їх лобіювання” включено до трьох найбільш часто згадуваних відповідей. Це свідчить про значну кількість організацій, які займаються захистом інтересів та їх лобіюванням в різних сферах діяльності неурядових організацій.

* Питання анкети № 11

2.4 Наявність власного веб-сайту НУО

Аналіз Інтернет-ресурсів, що створюються та підтримуються НУО, виявив зростання кількості організацій, які використовують у своїй діяльності всевітню електронну мережу. У 2002 році лише 12% НУО вказали адреси своїх веб-сайтів, а станом на 2006 рік таких організацій уже 25%. Різниця між даними дослідження 2006 року щодо наявності веб-ресурсів, та від даними, отриманими у 2004 та 2005 роках є статистично значущою на рівні 5%.

Проте ґрунтовні відповіді на запитання про рівень використання Інтернету в діяльності неурядових організацій, а саме поширеність створення та підтримки власного сайту, можна отримати, тільки виконавши аналіз змісту сайтів. Так, у 2002 році із 74 зазначених сайтів лише 47 виявилися працюючими сторінками тих організацій, що їх вказали. Аналогічно у 2004 році з 114 заявлених веб-сайтів, працювало 78, а у 2005 році з 133 працювало 86 веб-сайтів. У 2003 році такого аналізу не проводили. Відповідно до даних, отриманих у 2006 році, 147 НУО з 583 опитаних (25%) вказали адресу свого веб-сайту. Були проаналізовані 106 зі 147 сайтів (72%), а решта через відсутність доступу виключені з розгляду. Але із 106 проаналізованих, сайтами саме тих організацій, що їх зазначили, виявився тільки 81 сайт.

Докладний аналіз веб-сайтів за 2006 рік та зміни, що відбулися за останні чотири роки, наведено у розділі 8 „Аналіз якості веб-сайтів НУО”.

Частина II

Результати дослідження відповідно до моделі життєздатного розвитку

Друга частина даної публікації складається з трьох розділів відповідно до трьох складових моделі життєздатного розвитку неурядових організацій, а саме: результатів аналізу внутрішньої спроможності неурядових організацій, результатів аналізу зовнішніх зв'язків, а також результатів аналізу програмної діяльності НУО. В першому розділі описані дані щодо мети створення та місії організації, стратегічного планування, лідерства та систем менеджменту в організації, людських та матеріальних ресурсів, роботи з волонтерами та членства в організації, джерел фінансування та стратегій його залучення. Другий розділ презентує результати дослідження щодо співпраці неурядових організацій з державними структурами, бізнесом, донорами, громадськістю, ЗМІ та іншими неурядовими організаціями. Третій розділ даної частини присвячений програмній діяльності неурядових організацій, а саме: наданню послуг та розробці програм, звітуванню, участі НУО в партнерствах та коаліціях, етичним нормам, прозорості та відкритості НУО, а також законодавчим аспектам. Результати дослідження 2006 року були порівнянні з даними за 2002-2005 роки з метою виявлення тенденцій у розвитку спроможності неурядових організацій протягом 2002-2006 років.

Модель життєздатного розвитку НУО INTRAC

Згідно з даною моделлю три ключові чинники визначають здатність НУО до стійкого розвитку і впливають на рівень розвитку будь-якої організації:

1. Складові організаційної спроможності НУО, або внутрішньої спроможності організації “бути”:

- ✘ Самовизначеність організації (наявність місії, бачення та розробленої стратегії).
- ✘ Наскільки організація є легітимною, що включає юридичну та соціальну легітимність
- ✘ Чи є організація відповідальною перед засновниками.
- ✘ Чи має організація відповідні структури, які складаються з систем планування та фінансового менеджменту, моніторингу й оцінки, робота з персоналом та волонтерами, адміністративне управління організацією, залучення коштів).
- ✘ Якою є структура організації
- ✘ Якою є організаційна культура в організації
- ✘ Хто є лідером в організації
- ✘ Якими є ресурси організації: людські, фінансові, матеріально-технічні.

2. Складові зовнішніх зв'язків організації або спроможність організації “співіснувати”:

- ✘ Якими є стосунки з донорами, іншими НУО, державою, бізнесом, ЗМІ, громадськістю.
- ✘ Як організація бере участь у стратегічних альянсах.
- ✘ Чи зберігає організація незалежність та чи має стратегію виходу зі складних ситуацій.

3. Складові програмної діяльності організації або спроможність організації “працювати та впливати”:

- ✘ Чи впливає організація на життя людей (мікрорівень).
- ✘ Чи покращує організація життя та зміцнює громади.
- ✘ Чи проводить організація виявлення та захист інтересів громад.
- ✘ Чи впливає організація на формування політики держави (макрорівень) .

3. Внутрішня спроможність організації

У цьому розділі представлені результати аналізу внутрішньої спроможності організацій третього сектору, проведеним на основі даних дослідження неурядових організацій України 2006 року, а також аналізом тенденцій у розвитку внутрішньої спроможності НУО протягом 2002-2006 років.

3.1 Мета створення та місія НУО

Самовизначення організації є одним із визначальних компонентів внутрішньої спроможності організації та основою для програмної діяльності. Мета створення організації та її місія є одними з базових характеристик самовизначення організації. Респондентам ставили запитання про мету створення їхньої організації. Отримані дані свідчать, що головними причинами створення НУО їх керівники назвали *можливість вплинути на розвиток суспільства* (75%) та *бажання допомогти іншим* (71%). *Самореалізація засновників* була зазначена 36% респондентів, а *допомога членам організації* — 34% опитаних, тоді як *можливість отримання фінансування* обрали лише 16% респондентів. Відповідно до даних, отриманих під час дослідження у 2006 році за панельною вибіркою, суттєвих змін у відповідях респондентів щодо причин створення НУО протягом останніх п'яти років не відбулося. Тільки з 2003 року по 2005 рік на 7% зменшилась віра керівників НУО у можливість організації вплинути на розвиток суспільства (різниця значуща на рівні 1%). У 2006 цей показник повернувся на рівень 2003 року.

Повний розподіл відповідей респондентів щодо причин створення організацій відображений на Графіку 3.1.1:

Графік 3.1.1

Місія НУО

Більшість НУО (86%) мають написану місію, яка визначає мету існування організації (83% у 2005 році, 87% у 2004 році та 89% – у 2002 та 2003). Статистичний аналіз показників 2002, 2003, 2005 років підтверджує зменшення кількості організацій, що мають сформульовану місію (різниця значуща на рівні 1%).

Висновок. Отримані дані свідчать про те, що НУО вбачають у собі насамперед представників інтересів громадськості, оскільки основними цілями створення організації були такі: бажання допомогти іншим та можливість вплинути на розвиток суспільства. Ці альтернативи обрало вдвічі більше лідерів НУО, ніж самореалізацію засновників чи допомогу членам організації. В той же час, незначна кількість респондентів визнали, що метою створення організації була можливість одержати фінансування або незалежні обставини.

* Питання анкети № 12

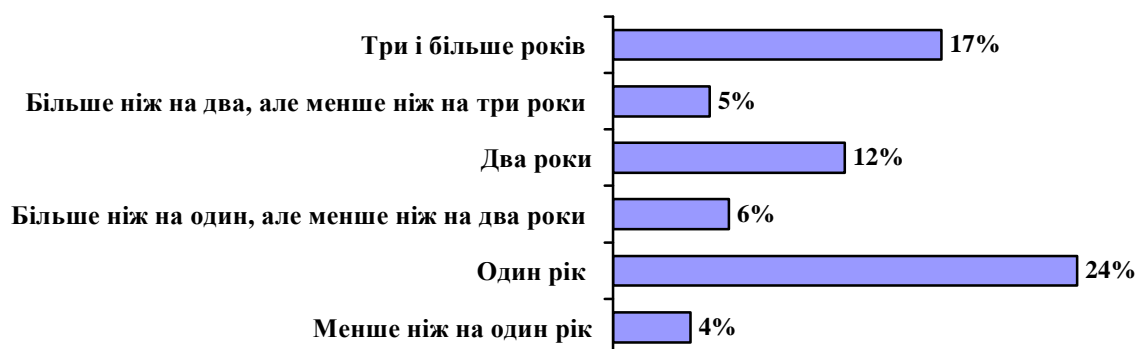
3.2 Стратегічне планування

Стратегічне планування є невід'ємною складовою життєздатності організації та проявом її зусиль щодо розвитку власної спроможності, здатності передбачати можливі труднощі та загрози. Однак стратегічний план буде ефективним лише за умови його регулярного перегляду та оновлення відповідно до змін у зовнішньому оточенні. У 2006 році 68% респондентів зазначили, що вони мають стратегічний план, однак не у всіх організацій стратегічний план переглядався та оновлювався протягом останніх 2 років (79% від тих, хто має план).

Проаналізувавши дані досліджень минулих років, можна відзначити тенденцію до зменшення кількості організацій, що займаються стратегічним плануванням. Написаний стратегічний план у 2002 році мали 75% організацій, і поступово відсоток зменшився до 61%² у 2005 році, а в 2006 році зріс до 68%³.

Графік 3.2.1

Термін, на який розрахований стратегічний план*

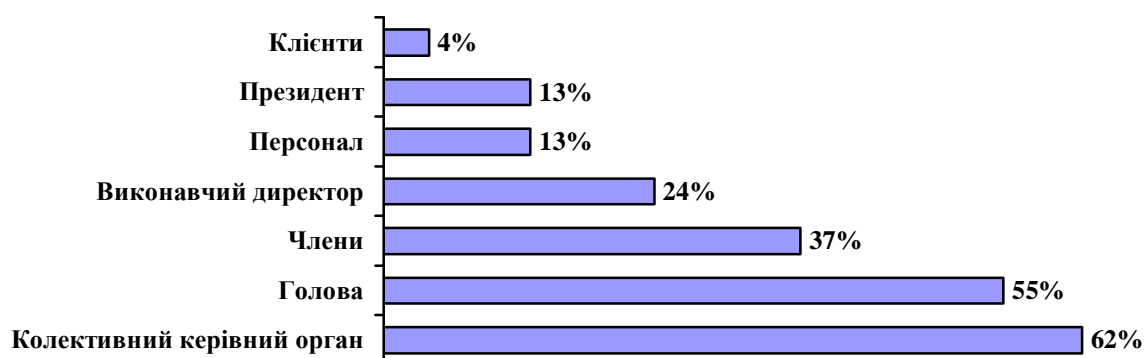

Згідно з даними опитування 2006 року щодо терміну дії стратегічного плану (див. Графік 3.2.1) 17% організацій мають плани на 3 і більше років, дещо більше ніж у 2005, 2004 та 2003 роках (різниця значуща на рівні 5%). У 2002 році довгострокові стратегічні плани складали 22% НУО⁴. Станом на 2006 рік 6% організацій мають стратегічний план більш ніж на 1, але менше ніж на 2 роки, та близько 5% організацій мають плани більше ніж на 2, але менше ніж на 3 роки. Відсотки подані по відношенню до всього масиву.

Хто зазвичай розробляє стратегічний план організації видно з Графіку 3.2.2.

Графік 3.2.2

Особи та органи, що займаються розробкою стратегічного плану НУО*

² різниця значуща на рівні 1%.

³ різниця значуща на рівні 5%.

* Питання анкети № 15б

⁴ різниця значуща на рівні 5%.

* Питання анкети № 16

Особи та органи, що залучені до розробки стратегічного плану, визначені тільки для тих організацій, які мають такий план.

Колективний керівний орган на чолі з головою уособлює законодавчу владу в НУО, і високий відсоток їх залученості до розробки стратегічного плану є цілком передбачуваним. Аналіз цього питання дещо ускладнюється особливостями структури НУО. У більшості неурядових організацій України такі посади як президент, виконавчий директор, голова, означають найвищу керівну посаду, але мають різну назву. Дуже часто ці посади суміщаються і їх обіймає одна людина. Тому, керівник організації, чи то президент, чи то голова, чи то виконавчий директор, залучений до стратегічного планування у 92% опитаних організацій. Те, що сума відсотків усіх альтернатив перевищує сто, означає, що до стратегічного планування залучені як керівник організації, так і персонал, клієнти та/або керівний орган. Це важливо, оскільки одноосібне планування є недостатнім для розробки стратегічного плану адекватного внутрішній спроможності організації.

Згідно з даними не всі організації, які розробляють стратегічний план, оновлюють його хоча б раз на два роки (79% респондентів). Це свідчить про те, що план не завжди є робочим документом, а часто існує окремо від діяльності організації. Із запропонованого списку осіб, відповідальних за оновлення стратегічного плану, респонденти вибрали всіх тих, хто бере участь у його розробці. У 93% опитаних НУО члени організації обізнані щодо стратегічних цілей організації.

3.3 Керівні органи та лідерство

Колективний керівний орган мають 88% НУО, представники яких були опитані у 2006 році (див. Графік 3.3.1). Цей показник коливається з року в рік на декілька відсотків, але порівняно з 2005 роком даний показник не змінився.

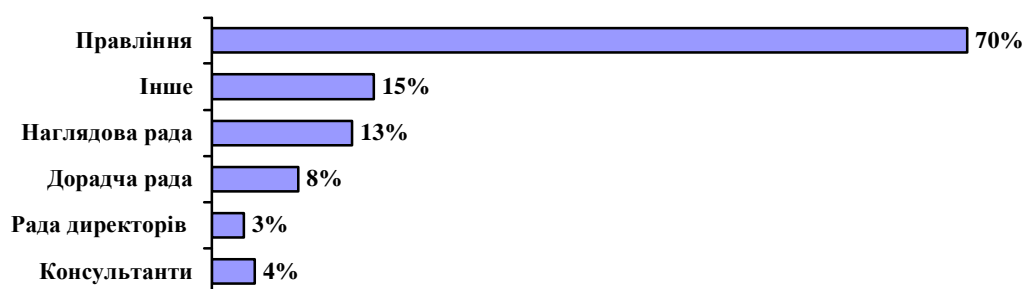
Графік 3.3.1

Розподіл за типами колективного керівного органу в НУО виглядає так: більшість організацій-респондентів (62%) мають правління, тоді як третина організацій (33%) — різні типи рад (дорадчі ради, наглядові ради, ради директорів, наукові ради, ради товариства тощо).

Консультантів мають 3% опитаних НУО. Близько 13% НУО обрали в цьому питанні альтернативу "інше". Серед зазначеного у *іншому* найчастіше зустрічались такі відповіді, як ради різних типів, збори членів, президія.

Тип колективного керівного органу НУО**

Більшість опитаних організацій, які мають колективний керівний орган, мають і письмовий документ, що визначає функції та обов'язки колективного керівного органу (86%). У третині організацій (34% респондентів) зустрічі колективного керівного органу відбуваються частіше, ніж чотири рази на рік. Тільки в 14% організацій зустрічі колективного керівного органу відбуваються два рази на рік, та в 12% організацій колективний керівний орган збирається один раз на рік.

У 87% (82% у 2003 році⁵) організацій виконавчий директор відвідує зустрічі колективного керівного органу, та у 78% організацій хоч раз проводились вибори членів колективного керівного органу з того часу, як він був сформований (у 70% за результатами 2003 року⁶, у 76% - у 2004 році та у 73% - у 2005⁷).

3.4 Людські ресурси НУО

61% респондентів зазначили, що їх організації мають постійний персонал (різниця показників за останні три роки не є значущою на рівні 5%). У середньому організація має 6 постійних співробітників. 81% опитаних мають від однієї до семи осіб персоналу. Відповідь *дві особи* зустрічалася в анкетах 2006 року найчастіше (21% НУО з тих, що мають персонал). Відповідь *три особи* зустрічалась у 18% випадків.

У 42% опитаних організацій є розроблені в письмовій формі функціональні обов'язки персоналу, та 50% організацій мають прописані адміністративні правила і процедури (наприклад, Довідник працівника).

53% організацій з тих, що мають прописані адміністративні правила та процедури, оновлювали їх протягом останнього року. Адміністративні правила та процедури в 71% організацій, які їх мають, розробляє виконавчий директор, у 54% - колективний керівний орган, у 23% - члени організації, у 14% - персонал та у 13% - менеджери.

Частим є залучення колективного керівного органу та членів НУО до розробки адміністративних правил та процедур, що свідчить про те, що менеджмент в організаціях відбувається з залученням всіх.

63% організацій, що взяли участь у дослідженні, заохочують професійний розвиток персоналу шляхом виділення коштів на відвідання персоналом конференцій, круглих столів або освітніх та тренінгових курсів.

* Питання анкети №21

** Питання анкети № 22

⁵ різниця значуща на рівні 5%

⁶ різниця значуща на рівні 1%

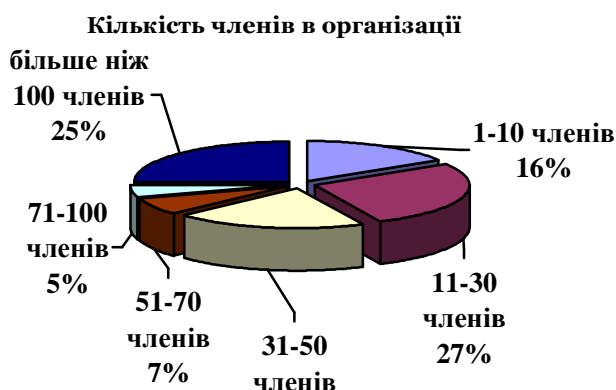
⁷ різниця значуща на рівні 5%

Значних змін в описаних показниках, що стосуються людських ресурсів НУО, протягом 2002-2006 років не відбулось і залучення людських ресурсів українськими НУО залишається низьким.

3.5 Членство в НУО

83% організацій-респондентів є членськими: 27% із них налічує від 11 до 30 членів, більше 100 членів має 25% неурядових організацій. Графік 3.5.1 відображає розподіл кількості членів НУО.

Графік 3.5.1*

42% опитаних у 2006 році повідомили, що кількість членів у їхній організації збільшилась порівняно з попереднім роком, 33% організацій зазначили, що кількість членів залишилась такою самою, та 8% опитаних заявили про зменшення кількості членів.

У 28% організацій головним методом залучення нових членів були особисті зусилля членів та персоналу організації, а також власна ініціатива нових членів - 27% респондентів. Оголошення та поширення інформації через засоби масової інформації зумовило збільшення кількості членів лише в 8% неурядових організацій, а проведення спеціальних акцій зумовило залучення нових членів у 19% НУО.

Відповіді лідерів неурядових організацій у дослідженні 2006 року свідчать, що, порівняно з 2002-2005 роками, кількість членських організацій та членів в них суттєво не змінилися, і залишились на досить високому рівні (чверть організацій має більше 100 членів).

3.6 Робота з волонтерами

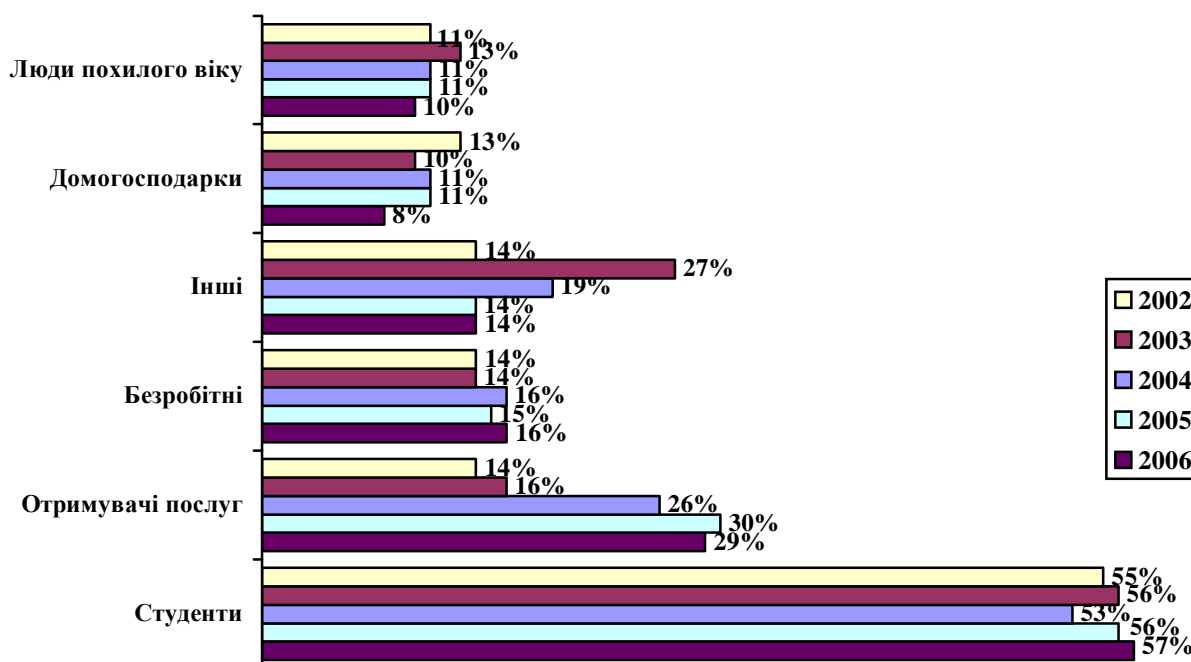
З волонтерами протягом останніх двох років працюють 76% організацій (показник є стабільним протягом п'яти років). У середньому в неурядовій організації працюють 14 волонтерів. Таке велике середнє спричинене тим, що декілька організацій мають велику кількість волонтерів, і це, в свою чергу, впливає на середнє по сектору. Якщо вилучити 10% респондентів, які зазначили найбільшу кількість постійних волонтерів, то середній показник становитиме 10 осіб. Найбільш поширеною кількістю волонтерів в НУО є 5 осіб. В середньому волонтер присвячує роботі в організації 7 годин робочого часу на тиждень, але дуже часто волонтери працюють в організації, лише 4 години на тиждень.

Кількість волонтерів в 32% організацій за останній рік збільшилась, в 32% НУО залишилась такою ж самою, і тільки у 10% НУО кількість волонтерів протягом останнього року зменшилась.

Графік 3.6.1 відображає соціальний портрет волонтерів у НУО. У більшості НУО волонтерами є студенти (57%). Лише в деяких організаціях волонтерами є клієнти (29%), безробітні (16%), домогосподарки (8%), люди похилого віку (10%) та інші (14%).

* Питання анкети № 36б

Особи, що є волонтерами НУО*

Варто звернути увагу на зростання відсотку НУО, що залучає отримувачів послуг до волонтерства. У 2006 році цей показник становить 29%, а у 2005 році про це заявили 30% опитаних представників неурядових організацій.

Аналіз варіанту вибору *інше* в питанні про волонтерів, свідчить про те, що крім вищезазначених осіб, організації зазвичай залучають учнів старших класів, їх батьків або експертів у специфічних для даної неурядової організації сферах. Тільки невелика кількість НУО зазначила, що журналісти, представники громади, уряду або бізнес-структур є волонтерами в їх організації. Отже, опитані організації ще не повністю усвідомлюють існуючий потенціал громади та недостатньо залучають широку громадськість, зосереджуючись тільки на тих її представниках, яких найлегше залучити та вмотивувати (наприклад, студентах або учнях старших класів).

Порівняно з 2005 роком, середня кількість годин на тиждень, протягом яких волонтери працюють в організації, збільшилась у 16% організацій, залишилась такою ж у 46% НУО та зменшилась у 8% опитаних організацій.

Порівнюючи дані за 2002-2006 роки, можна зазначити, що значних змін у роботі НУО з волонтерами не відбулось.

* Питання анкети № 43

3.7 Матеріальні ресурси НУО

Наявність матеріальних ресурсів є важливим елементом спроможності організації виконувати проекти та надавати послуги. Крім того, матеріальні ресурси НУО свідчать про рівень життєздатності та незалежності організації. Наприклад, існування власного офісного приміщення дозволяє організації працювати та надавати послуги навіть за відсутності фінансової підтримки з боку зовнішніх джерел. Існуючі матеріальні ресурси, які зазначили лідери НУО, представлені у Таблиці 3.7.1.

Два елементи матеріального забезпечення потребують більш детального аналізу: наявність комп'ютерів і доступ до електронної пошти та Інтернету. Кількість комп'ютерів і доступ до електронної пошти та Інтернету значно виросли у 2003 році і три роки поспіль суттєво не змінювались – різниця значуща на рівні 1%. У 2006 році даний показник зріс до 81% - різниця значуща на рівні 5% (див. Таблицю 3.7.1). Подібна динаміка спостерігається при аналізі кількості власних веб-сайтів* та електронних адрес НУО**. У 2006 році значно зріс показник доступу до Інтернету в українських НУО – 75% респондентів обрали це вид матеріального забезпечення організації, а у 2005 році цей відсоток становив 67% НУО⁸ (див. Таблицю 3.7.2). Кількість адрес електронної пошти, вказаних в анкетах у 2006 році дещо більша, ніж кількість НУО, що мають доступ до електронної пошти та Інтернету. Ця різниця свідчить про те, що деякі НУО користуються зазначеними ресурсами поза межами своїх організацій (можливо, мають персональний доступ чи користуються ресурсами інших організацій).

Таблиця 3.7.1

Матеріальне забезпечення НУО***

Елементи матеріального забезпечення	2002		2003		2004		2005		2006
Приміщення, надане безплатно	40%	–	38%	–	37%	–	35%	–	30%
Власне приміщення	–		11%	–	13%	–	14%	–	12%
Приміщення, орендоване	40%	↑	47%	–	44%	–	45%	–	48%
Офісні меблі	59%	↑	70%	–	70%	–	71%	–	70%
Телефон	65%	↑	82%	–	79%	–	83%	–	84%
Факс	40%	↑	50%	–	48%	–	51%	–	51%
Копіювальний апарат	37%	↑	45%	–	43%	–	46%	–	47%
Комп'ютер	55%	↑	76%	–	75%	–	79%	–	81%
Електронна пошта та доступ до Інтернету	47%	↑	67%	–	65%	–	67%	↑	75%
Автомобіль	9%	–	12%	–	11%	–	9%	–	12%

Використання Інтернету як джерела інформації про зміни та оновлення існуючого законодавства зросло з 47% у 2002 році до 75% у 2006 році (різниця значуща на рівні 1%).

Ще один спосіб використання Інтернету був досліджений у 2006 році. Альтернатива *Інтернет* була додана в опитувальник до варіантів відповідей на запитання про шляхи розповсюдження інформації про діяльність НУО. Отже, у 2006 році Інтернет як спосіб розповсюдження інформації про організацію використовували 64% опитаних організацій (у 2005 році - 42% НУО¹⁰).

* Питання анкети № 6б

** Питання анкети № 6а

⁸ Різниця значуща на рівні 1%

*** Питання анкети № 61

¹⁰ різниця значуща на рівні 1%

Тенденції використання Інтернету українськими НУО 2002-2006 роки

	2002		2003		2004		2005		2006
НУО має електронну адресу	58%	↑	70%	–	70%	–	73%	–	76%
НУО має власний веб-сайт	13%	↑	23%	–	20%	–	22%	–	25%
НУО використовує Інтернет як джерело інформації про зміни, оновлення законодавства	47%	↑	56%	–	61%	↑	67%	↑	70%

Лише 11% опитаних у 2006 році респондентів вказали *відсутність електронної пошти та доступу до Інтернету як внутрішньо організаційний бар'єр** (див. Таблицю 3.7.3). У 2002 році цей відсоток дорівнював 22%. Аналіз різниць між 2002 та 2006 роками показує, що за останні 5 років потреби НУО у доступі до електронної пошти та Інтернету знизились (різниця статистично значуща на рівні 1%).

Таблиця 3.7.3

Потреби НУО у доступі до електронної пошти та Інтернету 2002-2006 роки

	2002		2003		2004		2005		2006
Відсутність доступу до електронної пошти та Інтернету є бар'єром для розвитку НУО	22%	–	18%	–	16%	–	15%	↓	11%
НУО потребує доступу до Інтернету	22%	–	23%	–	21%	–	18%	↓	15%

3.8 Джерела фінансування НУО

В цьому підрозділі описані джерела фінансування українських НУО, проаналізовані долі фінансування, що надійшли з різних джерел, та подано розмір загального бюджету організацій. Таким чином, оцінено різноманітність та інтенсивність залучення джерел фінансування організаціями, долю кожного джерела і об'єми наданих коштів, а також показана динаміка зміни розміру річних бюджетів неурядових організацій.

Крім безпосередньо фінансових питань, респонденти давали відповідь на питання про наявність письмового плану залучення фінансування щонайменше на рік. Такий план свідчить про фінансове планування в організації відповідно до місії організації та напрямків діяльності, і не є виключно відповіддю на оголошення донорів про конкурси та гранти. Лише 41% опитаних у 2006 році організацій мають написаний план залучення фінансування, що суттєво не змінилось в порівнянні з даними 2003-2005 років.

Аналіз питання щодо відповідальних за залучення фінансування в НУО показало, що обов'язки по залученню фінансування у більшості організацій не є чітко визначеними та розподіленими серед працівників організацій. На жаль, деякі респонденти, що є лідерами НУО, не знають, хто з працівників їх організацій займається залученням фінансування.

* Питання анкети № 115

Доля НУО (79%), опитаних у 2006 році, в яких виконавчий директор *завжди* займається залученням фінансування зроста порівняно з 2003 роком (68%) (різниця значуща на рівні 1%). У 14% організацій виконавчий директор є залученим до фандрейзингу *в більшості випадків*. Колективний керівний орган завжди залучений до фандрейзингової діяльності в 28% опитаних, *у більшості випадків* – у 25% організацій, *час від часу* – в 14% НУО; члени організації *завжди* займаються залученням фінансування тільки в 7% організацій-респондентів, *у більшості випадків* – у 17% опитаних, *час від часу* – в 23% НУО та *іноді* – у 18% організацій. Ситуація з залученням тих чи інших представників НУО до фандрейзингової діяльності протягом останніх чотирьох років майже не змінилась, окрім зростання ролі виконавчого директора організації у цьому процесі.

Дані дослідження дають підстави говорити про такі тенденції: у більшості організацій за фандрейзинг відповідає виконавчий директор організації та, певною мірою, колективний керівний орган, який *завжди* та *в більшості випадків* є залученим до пошуку фінансування у половині опитаних організацій. Члени організації залучаються не так інтенсивно та нерегулярно, про що свідчить велика кількість таких відповідей, як *час від часу* та *іноді*. Персонал, волонтери та клієнти НУО займаються залученням фінансування епізодично, оскільки серед відповідей респондентів переважають варіанти *час від часу*, *іноді* та *ніколи*.

Ситуація щодо наявності написаних фінансових планів організації окремо від фінансових планів проектів є менш оптимістичною, ніж з наявністю планів фандрейзингу. Лише третина організацій (37%) у 2006 році мають написані фінансові плани організації окремо від (у 2003 році цей відсоток становив 38%¹¹). 64% з тих НУО, які мають фінансовий план, розробили його терміном на один рік (суттєвих змін не спостерігається у порівнянні з даними 2002-2005 років). План менш ніж на один рік мають 17% опитаних у 2006 році організацій, що більше, ніж у 2005 році - 10%¹² (11% - у 2004 та 16% НУО у 2003).

Графік 3.8.1 демонструє джерела фінансування НУО. Відсотки, зазначені у графіку, характеризують кількість організацій, які отримують фінансування з даного джерела. Всі фінансові запитання в анкеті стосувались 2005 календарного року.

Графік 3.8.1

Джерела фінансування НУО у 2005 році*

Середня частка того чи іншого джерела фінансування у бюджеті організацій дає більш повну картину джерел надходжень українського третього сектору. Так, допомога бізнес сектору складає в середньому 19% від загальної суми бюджету в тих НУО, які вказали цю альтернативу під час опитування (52% від загального числа респондентів - див. Графік 3.8.1). Частка внеску міжнародних донорів до бюджету українських НУО є порівняно більшою і становить в середньому 38% в бюджеті

¹¹ різниця не значуща на рівні 5%

¹² різниця значуща на рівні 1%

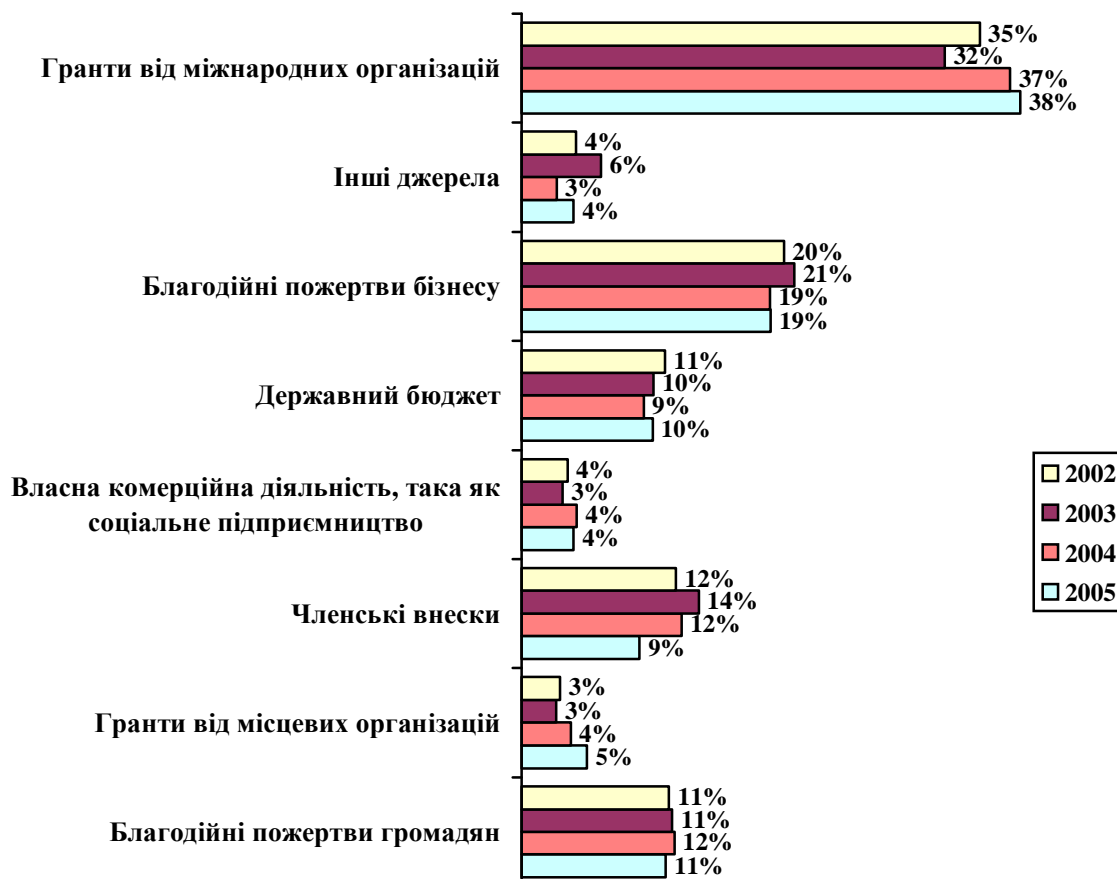
* Питання анкети № 48

тих організацій, що користуються послугами міжнародних донорів (55% НУО України). Аналогічно, державні виплати становлять 10% річного бюджету у 27% опитаних організацій.

Графік 3.8.2 дає змогу побачити долю кожного джерела у бюджеті НУО та зміни, що відбулися за цим показником у 2002-2005 рр. Відсоток певного джерела у бюджеті поданий для тих НУО, що використовують це джерело.

Графік 3.8.2

Відсоток фінансування, який надійшов з різних джерел фінансування НУО протягом 2002-2005 років*

У порівнянні з результатами 2002 фінансового року немає змін у відсотку фінансування, що надійшов з кожного джерела. Винятком є внесок міжнародних організацій, збільшення відсотку грантів від котрих є статистично значущим. З 2003 року категорія *гранти* була розділена на дві підкатегорії *гранти від міжнародних організацій* та *гранти від місцевих організацій*, щоб порівняти не тільки типи фінансової допомоги, а й географічні характеристики джерела фінансування.

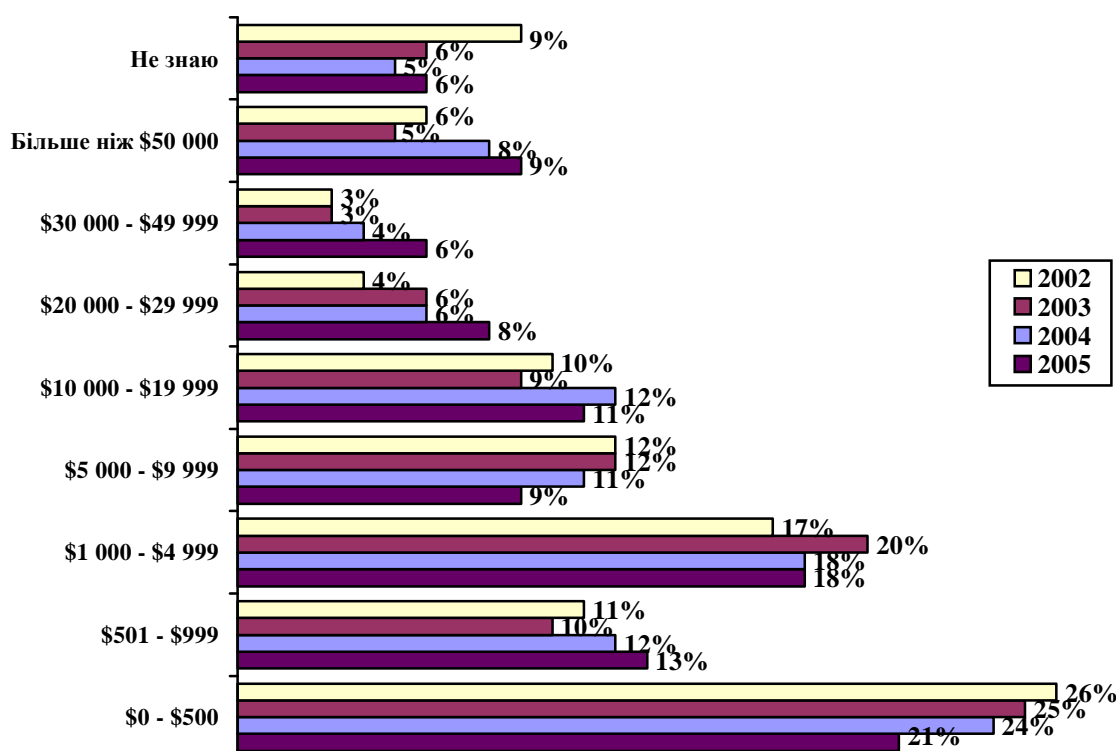
Лише незначна частина НУО (23%) отримує фінансування виключно з одного джерела: 2% організацій – з бізнес-середовища, 9% – від міжнародних донорів (у 2005 році – 5%¹³), 1% – від держави (у 2005 році – 9%¹⁴), 3% - з членських внесків, 1% - від громадян та місцевих організацій.

* Питання анкети № 49

¹³ різниця значуща на рівні 1%

¹⁴ різниця значуща на рівні 1%

Бюджет НУО у 2002-2005 роках*

Більшість НУО (61%) мали річний бюджет за 2005 рік менше \$10000 (Графік 3.8.3). Різниця у розмірах бюджетів організацій за 2002-2005 роки, які можна спостерігати на поданому графіку, не є статистично значущими на рівні 5%.

Портрет НУО з бюджетом більше \$50 000 на рік:

Загалом інформацію про розмір бюджету надали 539 представників НУО (93% від всіх опитаних). Решта відмовились відповідати або ж зазначили свою некомпетентність стосовно даного питання.

З тих респондентів, які надали відповідь, 53 респонденти зазначили, що їх НУО мають річний бюджет більше \$50,000 (далі - досліджувана група). Для більш повного уявлення про особливості неурядових організацій з бюджетом більше \$50,000, нижче наведені декілька показників стосовно досліджуваної групи у порівнянні з даними по масиву 583 опитаних НУО в цілому (показники взяті з розділів "Організаційна спроможність" та "Зовнішні зв'язки").

Отже, благодійний фонд як форма реєстрації, серед досліджуваної групи НУО зустрічається майже втричі частіше, ніж у середньому по масиву (583 опитаних організацій), а саме - 39% (21 організація з 53) проти 15% (87 НУО з 583). Розподіл за чотири регіонами (Центр, Захід, Схід та Південь) цього року показав рівну кількість організацій з бюджетом більше \$50,000 у Центральному та Західному регіонах (по 17 НУО в кожному). Найменша кількість таких НУО на Сході – 8, на Півдні організацій з бюджетом більше \$50,000 нараховується 11. За даними 2005 року, кількість організацій з бюджетом більше \$50,000 на рік була рівною у всіх чотирьох регіонах, а у 2004 році більша кількість таких НУО була на Заході.

Майже всі організації з досліджуваної групи (49 з 53 опитаних) мають написану місію, 48 з 53 займаються стратегічним плануванням (серед усіх 583 опитаних організацій стратегічні плани мають лише 68% НУО) і 50 з 53 мають колективний керівний орган (загалом по масиву – 88%).

НУО з найбільшими в Україні бюджетами отримують фінансування переважно у вигляді благодійних пожертв громадян – 55% (29 з 53) та бізнесу – 51% (27 з 53), а також отримують гранти від міжнародних організацій – 85% (45 з 53). Ці дані не відрізняються від загальних результатів

* Питання анкети № 50

дослідження в цілому по масиву. Різниця спостерігається у підході до залучення коштів. Написаний план фандрейзингу мають 66% організацій досліджуваної групи (35 з 53), у той час як загалом по масиву складанням плану залучення коштів займаються 41% респондентів.

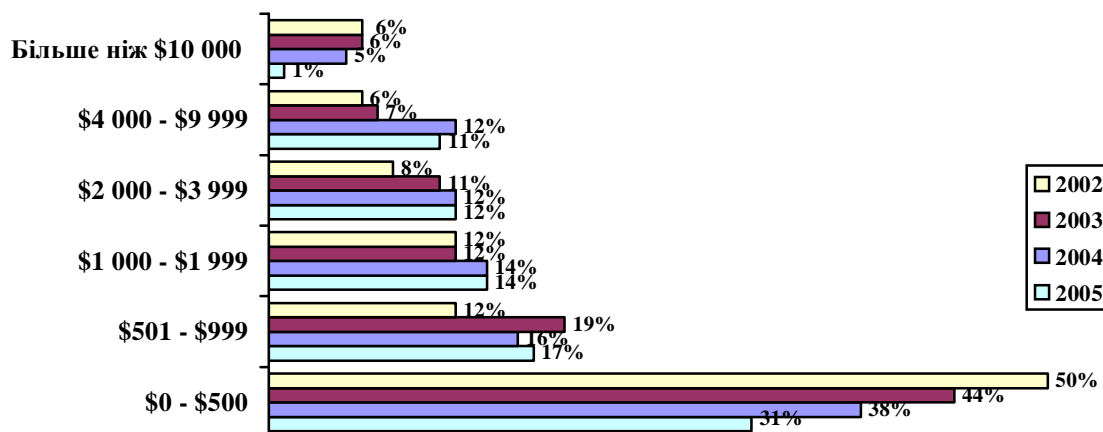
Висновок. Серед організацій з бюджетом більше \$50,000 благодійний фонд як форма реєстрації зустрічається частіше, ніж серед усіх опитаних. Більшість НУО цієї групи мають написану місію, розроблений стратегічний план та колективний керівний орган. Крім того, переважна більшість організацій мають написаний план залучення фінансування. Досліджувана група має також вищі показники співпраці з бізнесом та донорами, ніж у цілому по масиву. 36% (19 з 53) організацій, що мають річний бюджет більше \$50,000, за минулий рік співпрацювали більше ніж з 5 бізнес-структурами. Цей показник є вищим, ніж в цілому по масиву – 20% НУО. Крім того, 36% (19 з 53) НУО цієї групи співпрацювали з донорськими організаціями в якості партнера (21% - в цілому по масиву).

Фінансова допомога від держави

27% НУО зазначили, що у 2005 році вони отримували фінансову допомогу від держави. 54% з них отримали фінансову допомогу в розмірі менш ніж \$1000 (див. Графік 3.8.4).

Графік 3.8.4

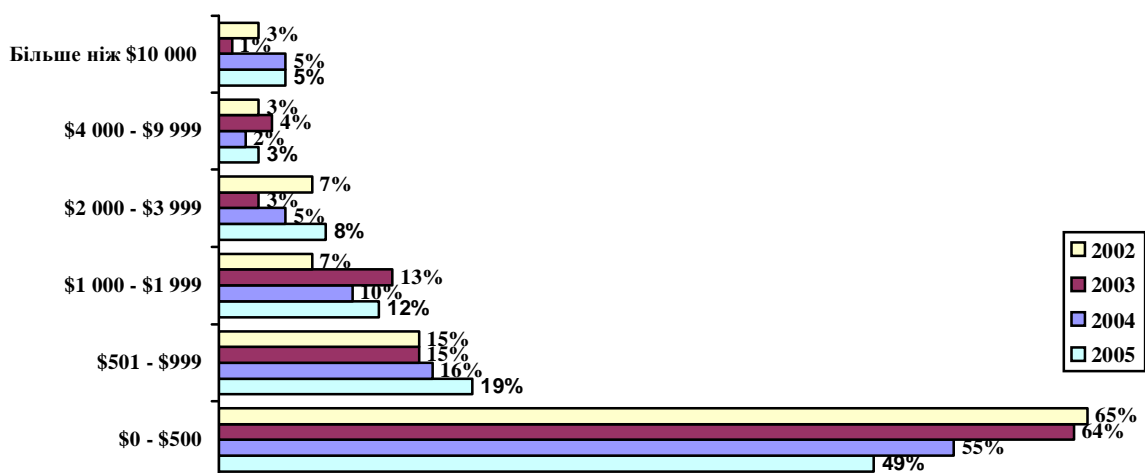
Фінансова допомога НУО від держави або органів місцевого самоврядування протягом 2002-2005 років*

22% НУО отримали матеріальну негрошову допомогу від держави або органів місцевого самоврядування. Більшість з цих організацій отримали матеріальну негрошову допомогу в розмірі менше \$500 (див. Графік 3.8.5).

* Питання анкети № 516

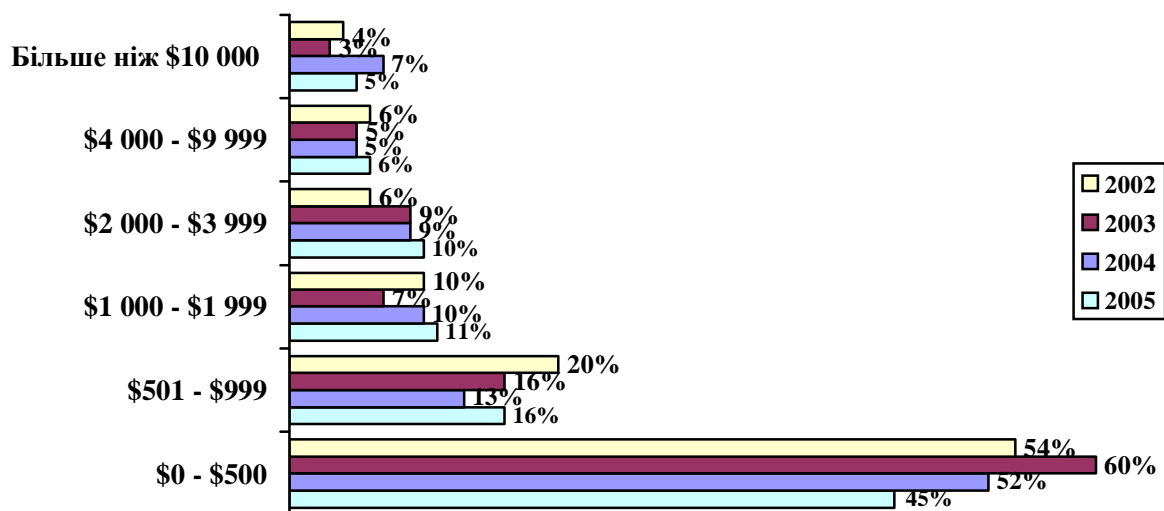
Розмір матеріальної негрошової допомоги НУО від держави або органів місцевого самоврядування у 2002-2005 роках**

Фінансова допомога від місцевих бізнес-структур

52% НУО у 2005 році отримували фінансову допомогу від бізнес-структур. Більше 45% з них отримали допомогу, що не перевищує \$500 за рік (див. Графік 3.8.6).

Фінансова допомога від місцевих бізнес-структур*

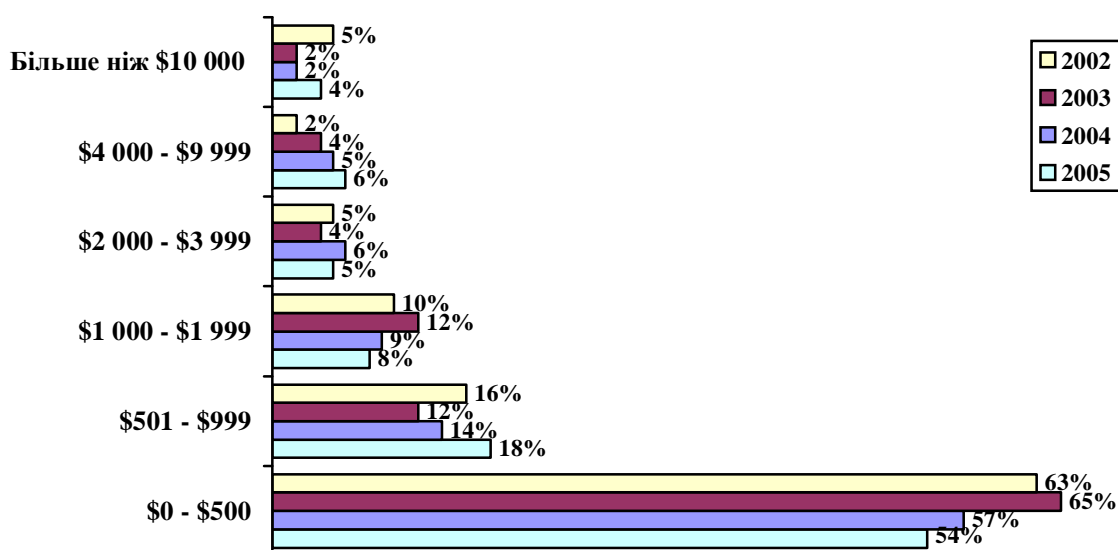

Близько 36% НУО у 2005 році отримали матеріальну негрошову допомогу від бізнес-організацій. Розмір цієї допомоги показаний на Графіку 3.8.7.

** Питання анкети № 526

* Питання анкети № 536

Матеріальна негрошова допомога від бізнес-організацій**

3.9 Стратегії залучення фінансування

68% опитаних організацій оновлюють базу даних потенційних джерел фінансування. 43% респондентів залучають фінансування *відповідно до стратегічного плану організації*, 24% організацій - *шляхом проведення кампанії* із залучення фінансування та 23% - *спонтанно* (28% у 2005 році¹⁵). 38% НУО повідомили, що у них з'явилися нові джерела фінансування порівняно з минулим роком. Розподіл нових джерел фінансування вказаний у Графіку 3.9.1.

Графік 3.9.1

Нові джерела фінансування НУО*

Зміни відбулися в обсягах фінансування неурядових організацій. Відсоток НУО, які зазначили, що рівень фінансування зріс порівняно з минулим роком, збільшився з 32% у 2002 році до 38% у 2006 році (різниця відсотків значуща на рівні 5%). Частка НУО, які повідомили про зниження рівня фінансування порівняно з 2002 роком, зменшилась з 27% у 2002 році до 20% у 2005, а в 2006 році цей показник повернувся на рівень 2002 року (26% НУО).

Висновок. Незважаючи на те, що залучення фінансування є одним із найважливіших чинників, який впливає на життєздатність НУО, організаціям досі бракує розуміння, що залучення ресурсів в організації буде ефективним не у випадку короткострокових або спонтанних кампаній, а тільки за умови, що вони будуть приділяти достатньо уваги фінансовому плануванню всередині організації та

** Питання анкети № 54б

¹⁵ різниця значуща на рівні 5%

* Питання анкети №60

плануванню процесу фандрейзингу відповідно до місії НУО. Організації продемонстрували наявність досвіду фінансового планування та залучення ресурсів з різних джерел, але в НУО досі немає системного підходу як до планування, так і до проведення діяльності відповідно до розроблених планів.

3.10 Системи менеджменту в організації

Система менеджменту НУО відображає процес прийняття рішень в організації, систему внутрішнього контролю та процедури делегування повноважень. Існування добре налагоджених систем менеджменту сприяє спроможності організації виконувати проекти та її стабільному розвитку.

Респонденти дали відповіді про те, хто і якою мірою залучається до процесу прийняття рішень щодо програм та діяльності НУО. Виконавчий директор *завжди* та *у більшості випадків* бере участь у процесі прийняття рішень у 96% організацій-респондентів. Колективний керівний орган такою ж мірою залучений у 77% організацій. Персонал бере участь у процесі прийняття рішень – *у більшості випадків* та *завжди* у 31% організацій. Менеджери приймають рішення у 23% організацій. Члени НУО беруть участь у процесі прийняття рішень *у більшості випадків* та *час від часу* в 36% організацій, а *завжди* – у 13%. Повний розподіл відповідей на дане питання (у відсотках) наведений у таблиці 3.10.1:

Таблиця 3.10.1

Особи та групи, залучені до процесу прийняття рішень щодо програм та діяльності НУО* (частота залученості у відсотках)

	Завжди	У більшості випадків	Час від часу	Іноді	Ніколи	Не знаю/ немає відповіді
Виконавчий директор	87	9	1			3
Колективний керівний орган	44	33	7	4	1	12
Персонал	11	20	14	5	7	43
Менеджери	9	14	8	5	10	55
Члени організації	13	13	23	14	5	26
Волонтери	4	8	18	24	11	34

У більшості організацій відповідальними за прийняття рішень є виконавчий директор, колективний керівний орган та члени НУО. Залучення колективного керівного органу до вирішення питань, які стосуються діяльності за проектами, дозволяє зробити висновок, що колективний керівний орган бере участь не тільки в стратегічному плануванні, а й у безпосередній діяльності організації, що не відповідає первинній ролі, яку він повинен виконувати в НУО. Високий показник відповідей „не знаю” та „немає відповіді” щодо персоналу, менеджерів, членів та волонтерів означає, що такі посади в організаціях відсутні.

Значна кількість організацій (84% НУО у 2006 році; 61% у 2002 році¹⁶) у яких керівник делегує повноваження щодо програмних та/або адміністративних завдань персоналу, з одного боку свідчить про використання керівниками підходу “за участю” у менеджменті організації. З іншого боку, при аналізі варто враховувати, що відповідь на питання щодо делегування повноважень давали самі керівники організацій.

* Питання анкети № 94

¹⁶ різниця значуща на рівні 1%

Організації продемонстрували високі показники щодо існування формальної системи реєстрації документів. Формальна (друкована або електронна) система реєстрації документів існує у 81% організацій (у 2003 цей показник становив 88%¹⁷).

Українські НУО також продемонстрували високі показники в галузі систем фінансового менеджменту та контролю. Більше ніж дві третини організацій мають бухгалтера (68%); 65% респондентів вважають, що їх бухгалтерська система відповідає національним або міжнародним бухгалтерським стандартам. 61% опитаних відповіли, що в їх організації встановлено системи фінансового менеджменту для планування, використання фінансів та фінансової звітності.

Чверть НУО (27% респондентів) має досвід проходження *аудиту*, а майже половина (49% організацій) не проходили аудиту, але готові пройти. Решта (16% НУО) заявили про свою неготовність до перевірки.

Інституційний бюджет організації відділений від бюджетів проектів у половині НУО (53%).

83% організацій проводять поточну оцінку власної діяльності, що є хорошим індикатором обізнаності НУО з перевагами оцінки та важливістю оцінки для систем менеджменту. З іншого боку, лише 31% організацій залучають зовнішніх експертів до проведення оцінки, що дещо більше, ніж минулого року (25% НУО¹⁸). Ти менше, можна говорити про суб'єктивність оцінок, бо останні проводяться з використанням внутрішніх спеціалістів НУО.

Висновок. НУО продемонстрували високі показники щодо існування таких формальних систем менеджменту в організаціях як система реєстрації документів, система внутрішнього фінансового контролю, система прийняття рішень і залучення членів до процесу прийняття рішень щодо програм та діяльності НУО.

¹⁷ різниця значуща на рівні 1%

¹⁸ різниця значуща на рівні 5%

4. Зовнішні зв'язки НУО, або спроможність організації “співіснувати”

У розділі представлені дані щодо відносин опитаних НУО з державою, бізнесом, донорськими організаціями, громадськістю, засобами масової інформації та співпраці між неурядовими організаціями.

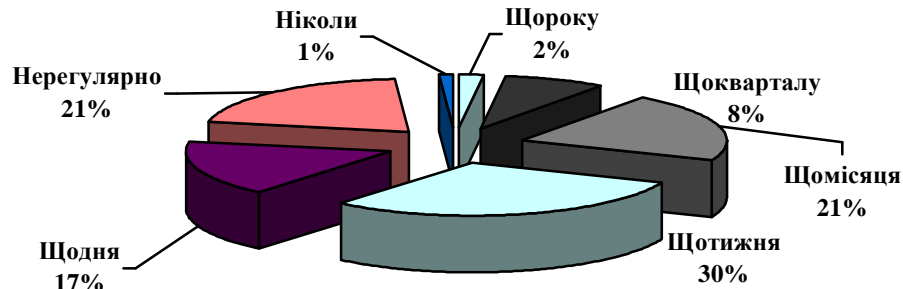
4.1 Співпраця з державними структурами

Співпраця НУО з державними структурами є важливим чинником, який відбивається на спроможності НУО представляти та захищати інтереси клієнтів і впливати на формування демократичного суспільства. Для багатьох НУО продуктивна співпраця з місцевою владою є можливістю отримати фінансування з місцевих джерел для надання соціальних послуг, можливістю залучити представників державних структур до діяльності організації та зацікавити їх в успіхах організації через особисту участь у діяльності НУО. Тому ефективно впливати на громадську політику і досягати стабільної життєздатності на місцевому рівні НУО можуть лише за умови залучення державного сектору до діяльності та вирішення питань третього сектору.

З метою визначення видів та форм співпраці НУО та уряду респондентам було запропоноване широке коло питань. По-перше, завданням дослідження було визначити частоту зустрічей представників НУО та державних структур (див. Графік 4.1.1).

Графік 4.1.1

Частота контактів (формальних чи неформальних) державних структур та представників НУО*

Переважає більшість НУО (78%) зазначила, що організації регулярно (формально чи неформально) контактують з державними структурами. Про щоденну співпрацю між НУО та владними структурами заявили 17% респондентів. Контакт з державними органами принаймні раз на тиждень мають 30% організацій, а на місяць — 21%. Незначна кількість НУО контактує з державними структурами щокварталу та щороку. Одна п'ята частина представників неурядових організацій співпрацюють з державою нерегулярно.

На сьогоднішній день ініціатором спілкування між НУО та державними структурами в більшості випадків (60%) виступають обидві сторони, а у 2002 році цей відсоток був значно нижчий – 17% (різниця значуща на рівні 1%). Виключно з боку НУО ініціатива надходить у третині випадків (36%), а з боку державних структур – майже ніколи (лише у 2% випадків).

Загалом можна відзначити збільшення частоти контактів українських НУО з державою в період з 2002 по 2006 рік. Проте, велика кількість контактів ще не дає можливості оцінити якість та продуктивність цих контактів.

* Питання анкети № 68

З метою визначення якості співпраці НУО з державними структурами респондентам було запропоноване додаткове запитання щодо кількості спільних проектів. Значна частка НУО (40% респондентів) зазначила, що в 2006 році вони працювали в партнерстві з органами влади над виконанням одного-двох проектів. Взагалі не були залучені до спільних з державними структурами проектів 36% НУО. І лише чверть НУО (22%) протягом останнього року працювали в партнерстві з урядом більше ніж над трьома проектами.

Кількість організацій, які не мали спільних проектів з державними структурами, зменшилася з 43% у 2002 році до 36% у 2006 році (різниця статистично значуща на рівні 5%). Значно зросла частка респондентів, які виконали з представниками державних структур більше ніж три спільні проекти. У 2002 році така частка складала лише 13% всіх опитаних організацій, а в 2004 році вона зросла до однієї четвертої респондентів (різниця статистично значуща на рівні 1%). У 2005 та 2006 роках цей показник не змінювався.

Рівень співпраці між неурядовими організаціями та представниками державних структур у 2003 році підвищився порівняно з результатами опитування 2002 року. За останні чотири роки зміст та продуктивність співпраці за оцінкою представників НУО істотно не змінилися.

Графік 4.1.2

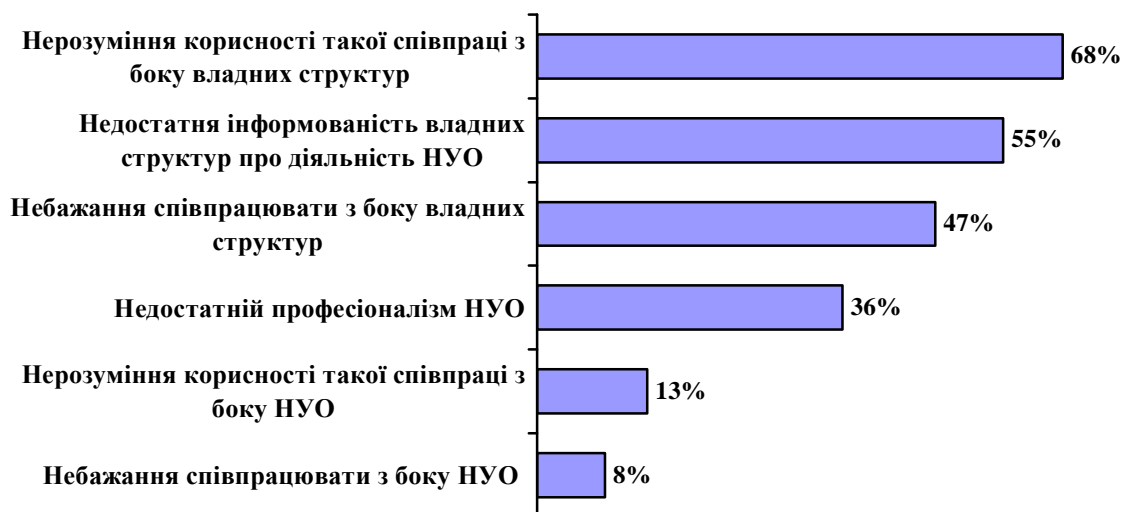

На запитання щодо якості співпраці на національному рівні 80% опитаних відповіли, що співпраця між НУО та урядом є *середньою* або *низькою* (див. Графік 4.1.2). Тільки 7% представників НУО зазначили, що співпраця між НУО та урядом на національному рівні відбувається *на високому рівні*.

Представники НУО, які вказали, що рівень співпраці не є високим, визначили причини такої ситуації. Респонденти мали можливість обрати всі варіанти відповіді, які їм підходили; результати у відсотках подані на графіку 4.1.3.

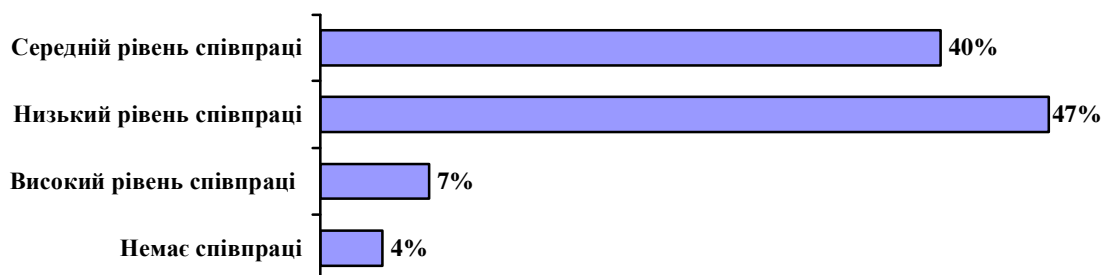
* Питання анкети № 71

Причини недостатньої співпраці між НУО та державними структурами на загальнонаціональному рівні**

Лідери НУО також висловили свою думку щодо рівня співпраці з державними структурами на регіональному або місцевому рівні (Графік 4.1.4).

Рівень співпраці НУО та державних структур на регіональному або місцевому рівні*

Відповідно до отриманих даних, рівень співпраці між неурядовими організаціями та державними структурами на регіональному або місцевому рівні є вищим, ніж на національному рівні. Відсоток респондентів, що зазначили відсутність співпраці, на регіональному рівні є меншим, ніж на національному (4% проти 12%), а відсоток представників НУО, які вважають, що рівень співпраці є середнім, – більшим (40% проти 30%). Обидві різниці відсотків є значущими на рівні 1%. Порівняно з 2005 роком дещо знизився відсоток респондентів, які вважають, що рівень співпраці на регіональному та середньому рівні є середнім (47% у 2005 та 40% у 2006 році¹⁹), відповідно більша кількість респондентів вважають даний рівень низьким (40% у 2005 та 47% у 2006 році²⁰).

Респондентам, які зазначили, що рівень співпраці є середнім, низьким, або співпраці немає взагалі, пропонувалося визначити основні причини такої ситуації на регіональному або місцевому рівнях (див. Графік 4.1.5).

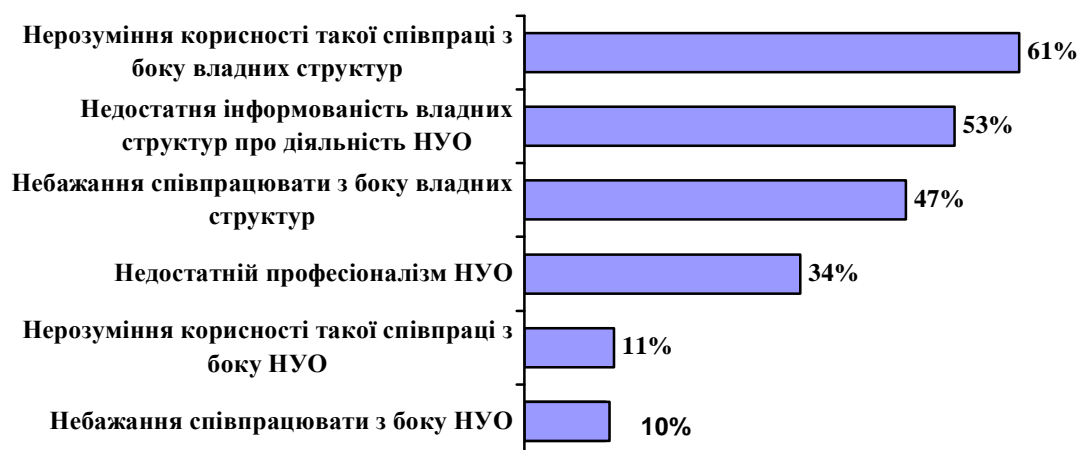
** Питання анкети № 72

* Питання анкети № 73

¹⁹ різниця значуща на рівні 5%

²⁰ різниця значуща на рівні 5%

Причини недостатньої співпраці між НУО та державними структурами на регіональному або місцевому рівні*

Думка лідерів НУО щодо чинників, які заважають ефективній співпраці з державними структурами, у порівнянні з 2002-2005 роками не змінилася. Головними перешкодами НУО обрали *нерозуміння корисності такої співпраці з боку владних структур, недостатню інформованість владних структур про діяльність НУО та небажання співпрацювати з боку владних структур*. Таким чином, представники третього сектору в Україні схильні звинувачувати у недостатній співпраці владні структури.

Аналіз динаміки зазначених показників протягом останніх трьох років дозволяє говорити про стабілізацію частоти вибору *небажання співпрацювати з боку владних структур*. У 2006 році, як і в двох попередніх, 47% респондентів вказали даний варіант як основну причину недостатньої співпраці НУО та влади, у той час як у 2003 році цю альтернативу обрали 38% опитаних (різниця значуща на рівні 1%). Також можна відзначити повернення на рівень 2003 року (53% респондентів у 2006 та 2005 роках) варіанту *неінформованість владних структур* (у 2004 році 47% респондентів обрали цю альтернативу²¹).

Висновок. НУО регулярно контактують з владними структурами та в більшості випадків обидві сторони зацікавлені у співпраці. Дані свідчать, що коли контакт ініціюється однією із сторін, то переважно ця ініціатива надходить від НУО. Незважаючи на те, що певна співпраця відбувається, часто її рівень є невисоким. Наприклад, тільки близько четвертої частини НУО виконали за минулий рік більш ніж три спільних з державними структурами проекти, а третина респондентів взагалі не практикувала виконання таких проектів у цей період. Можна зробити висновок, що співпраця на рівні проектів досі має епізодичний характер і не стала розповсюдженою практикою. Цей висновок також підтверджують відповіді лідерів НУО на запитання про якість співпраці та причини її низького рівня. Рівень співробітництва між неурядовими організаціями та владою на регіональному або місцевому рівнях є вищим, ніж на національному, в той час як причини, що заважають співпраці, є однаковими на всіх рівнях. Серед головних причин недостатньо високого рівня співробітництва між третім сектором та державними структурами респонденти називають недоліки з боку державних структур (незнання, небажання, нерозуміння). Враховуючи те, що учасниками дослідження були представники НУО, важливо було б почути і думку представників державних структур щодо співпраці з неурядовими організаціями. Разом з тим, зважаючи на велику зацікавленість у співпраці з урядовими структурами, неурядові організації повинні більше уваги приділяти насамперед поширенню інформації про діяльність НУО, вчити і переконувати владу у перевагах співпраці з третім сектором.

* Питання анкети № 74

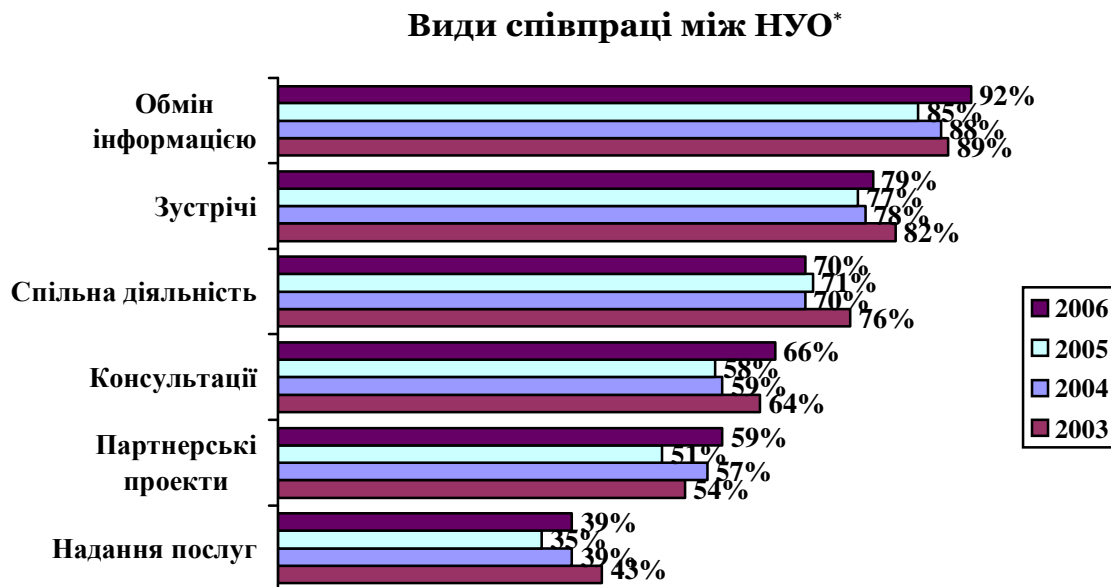
²¹ різниця значуща на рівні 5%

4.2 Співпраця з іншими НУО

Обізнаність з діяльністю інших НУО — це перший крок до налагодження співпраці. Респондентам ставилося питання щодо рівня їх обізнаності з діяльністю НУО, які вирішують такі самі або подібні питання на міжнародному, національному, регіональному чи місцевому рівнях. Достатню обізнаність з діяльністю інших НУО, котрі працюють у такій самій або подібній сфері на міжнародному рівні, відзначили 28% респондентів. Якщо мова йде про регіональний або місцевий рівень, відсоток НУО, обізнаних з діяльністю інших організацій, зростає. Наприклад, 78% опитаних заявили, що представники їх НУО досить обізнані з подібними організаціями на місцевому і 65% – на регіональному рівні.

Майже всі лідери НУО (94%) зазначили, що вони співпрацюють з іншими НУО. Графік 4.2.1 відображає види співпраці між організаціями (респондентам надавалась можливість обирати декілька відповідей). Відповіді свідчать, що значний відсоток опитаних (92%) залучено до обміну інформацією з іншими НУО. Зустрічі відвідують 79% респондентів. В той же час практика співпраці через надання послуг є менш поширеною. Статистично значущим на рівні 1% є збільшення за останній рік відсотку організацій, що практикують партнерські проекти (з 51% до 59%), консультації (з 58% до 66%) та обмін інформацією (з 85% до 92%). Щодо інших видів співпраці, то з 2004 року змін не відбулось.

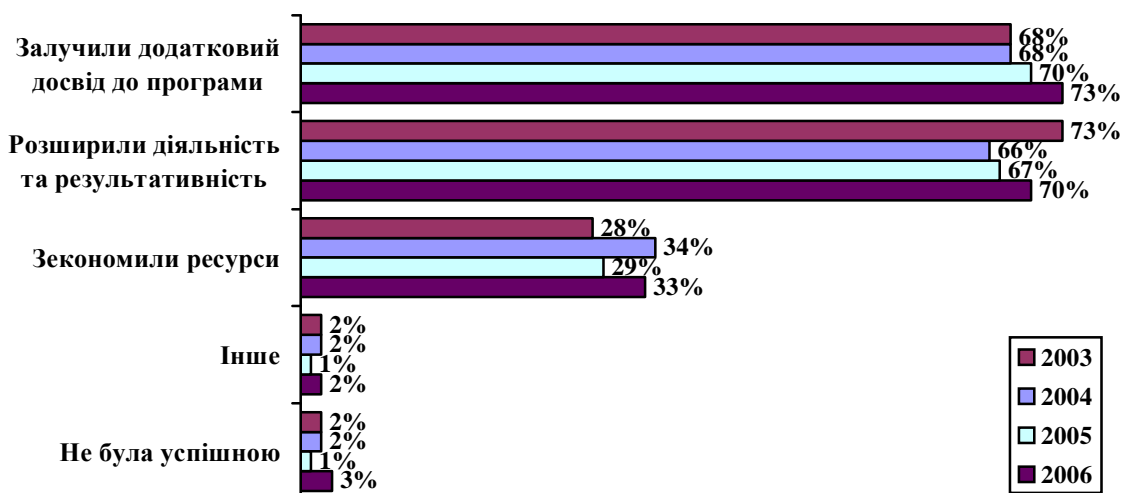
Графік 4.2.1

Графік 4.2.2 показує, які переваги співпраці між НУО були відзначені респондентами.

* Питання анкети № 77

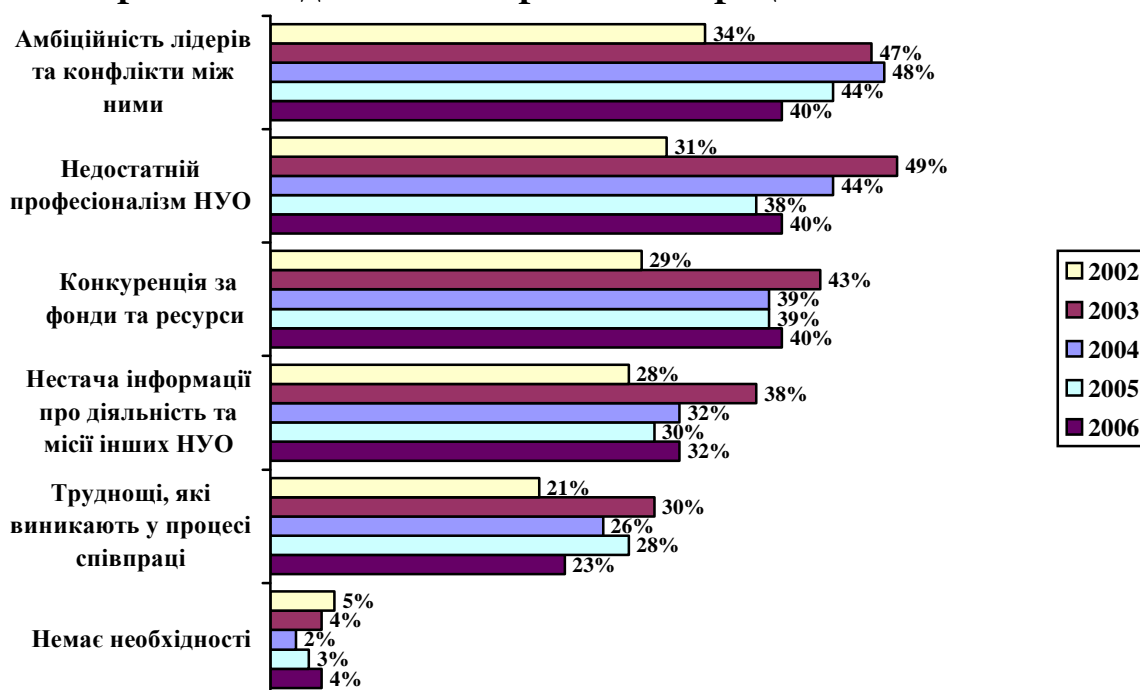
Переваги співпраці між НУО*

Переважає більшість респондентів вважає, що співпраця між НУО дозволяє *розширити діяльність та результативність* програм і підвищує якість наданих послуг шляхом залучення *додаткового досвіду*. Третина респондентів зазначила, що партнерство та співпраця дозволяють *зекономити ресурси* під час виконання проекту, при цьому частка лідерів організацій, які дотримуються такої думки, у 2006 році повернулася на рівень 2004 року (33% та 34% відповідно). А віра у можливість завдяки співпраці розширити діяльність та підвищити результативність повернулася на рівень 2003 року і у 2006 році становить 70% НУО (різниця не значуща на рівні 5%).

Незважаючи на те, що багато представників НУО повідомили про співпрацю з іншими організаціями, до того ж така співпраця визнана ними успішною, більшість респондентів вважає, що неурядові організації співпрацюють недостатньо. Графік 4.2.3 показує, як розподілилися відповіді на питання про перешкоди на шляху співпраці.

Причини недостатнього рівня співпраці між НУО*

* Питання анкети № 78

* Питання анкети № 80

Результати порівняння даних за 2002 та 2006 роки, свідчать про значні зміни у показниках, що відбулись у 2003 році, порівняно з 2002. Що може свідчити про підвищення уваги до цього питання з боку НУО в цей період. Респонденти могли обирати одночасно декілька варіантів відповідей на це запитання. У 2006 році, порівняно з 2003 роком також відбулись певні зміни Наприклад, таку причину як *амбіційність лідерів та конфлікти між ними* у 2006 році обрали 40% респондентів, тоді як у 2003 році – 47%²²; у 2006 році 40% НУО зазначили, що *недостатній професіоналізм НУО* заважає співпраці, а у 2003 році цей показник становив 49% (різниця відсотків значуща на рівні 1%). *Труднощі, які виникають в процесі співпраці та нестача інформації про діяльність інших НУО* також менше згадувались в 2006 році, порівняно з 2003 роком (23% та 30%²³; 32% та 38%²⁴ відповідно).

Висновок. Лідери НУО з року в рік заявляють про зростаючу кількість контактів один з одним та значний рівень обізнаності щодо діяльності організацій, які вирішують такі самі або подібні питання. Представники неурядових організацій обмінюються інформацією, беруть участь у спільній діяльності та зустрічах. Такі різновиди співпраці, як *обмін досвідом та обмін ресурсами* зустрічаються набагато рідше.

Незважаючи на те, що переважна більшість НУО співпрацюють один з одним, представники неурядових організацій відзначають недоліки щодо рівня співпраці. Найбільш вагомими перешкодами для ефективної співпраці НУО респонденти протягом всіх чотирьох років спостереження вважають *амбіції лідерів та конфлікти між ними, недостатній професіоналізм НУО та конкуренцію за фонди та ресурси*.

4.3 Співпраця з бізнесом

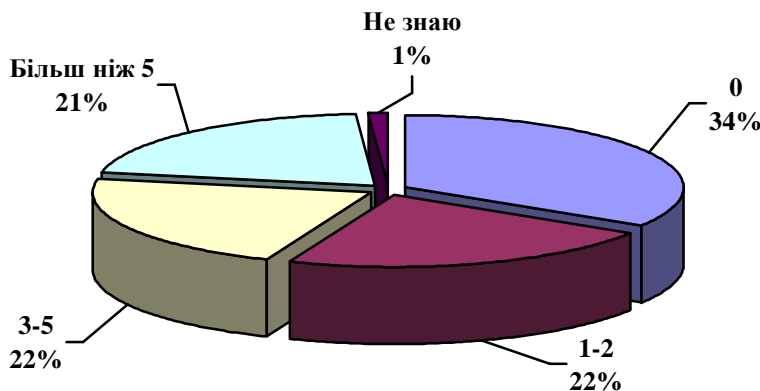
Співпраця з бізнесом є важливим показником здатності НУО не просто співіснувати поруч із цим сектором, а й залучати місцеві бізнес-структури до фінансування діяльності НУО та встановлювати взаємовигідні ділові стосунки.

Аналіз співпраці НУО з бізнес-сектором ще більш цікавим є з огляду на значний відсоток у бюджеті організацій коштів, що надходять з бізнесових джерел.

Близько третини НУО (34%) не співпрацюють з бізнес-структурами. Дані дослідження свідчать, що 22% НУО співпрацюють з 1-2 бізнес-структурами, 22% НУО — з 3–5. Близько четвертої частини (21%) респондентів зазначили, що вони співпрацюють з більше ніж 5 бізнес-структурами (див. Графік 4.3.1).

Графік 4.3.1

Кількість бізнес-структур, з якими співпрацює НУО*

²² різниця значуща на рівні 5%

²³ різниця значуща на рівні 1%

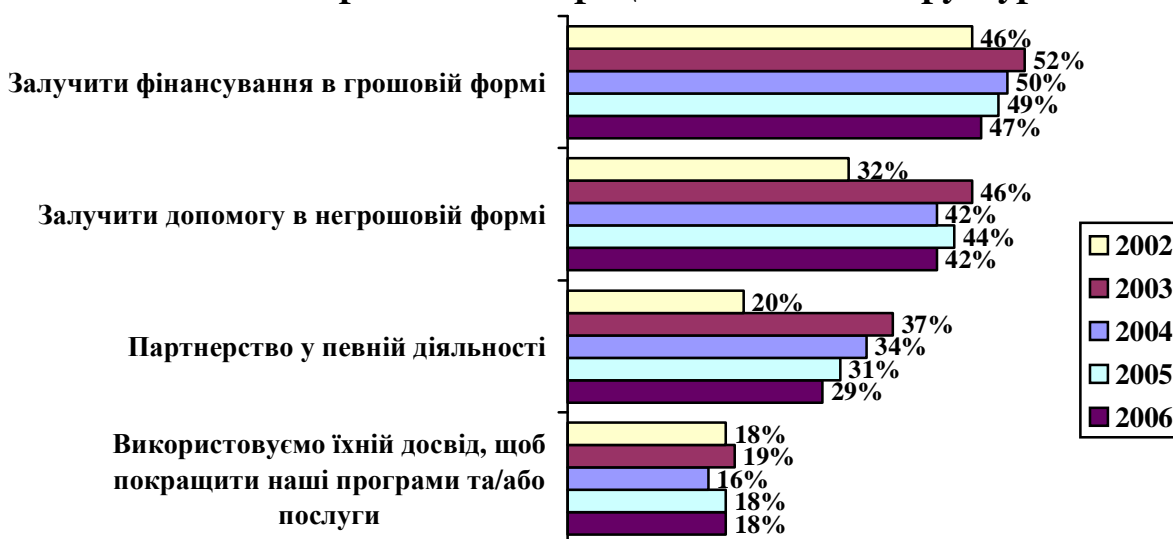
²⁴ різниця значуща на рівні 5%

* Питання анкети № 83

Так само, як і при дослідженні співпраці між НУО, представники організацій третього сектору мали визначити основні чинники, що заохочують їх до співпраці з бізнесом (див. Графік 4.3.2). Респонденти могли обирати кілька відповідей.

Графік 4.3.2

Основні причини співпраці НУО з бізнес-структурами*

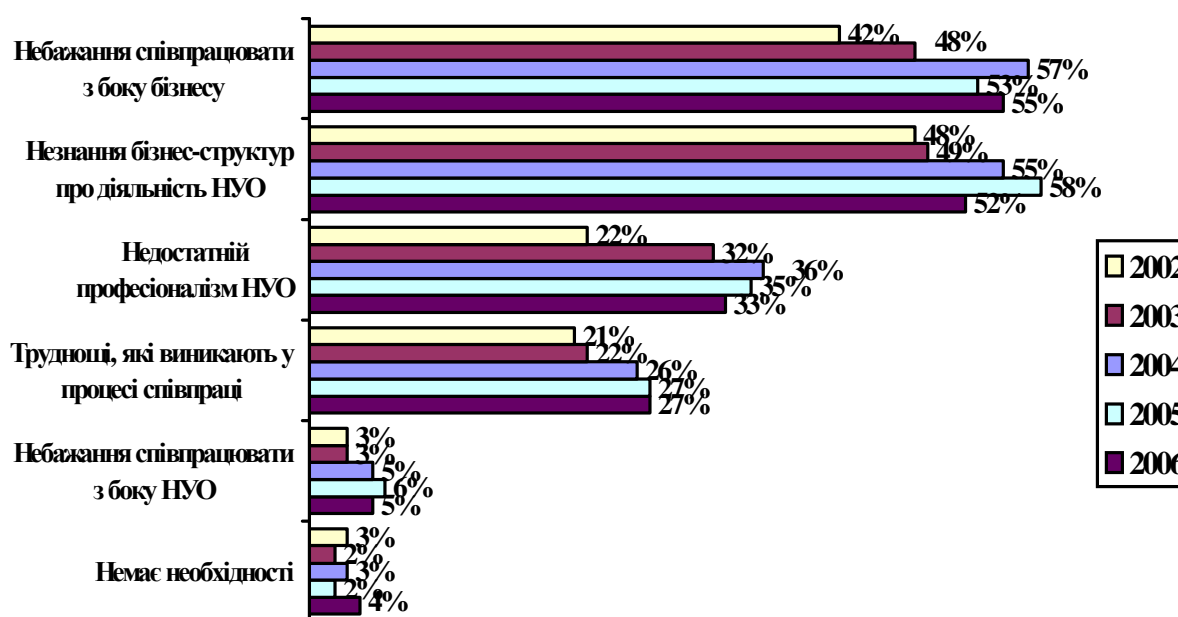
Як видно з Графіку 4.3.1, для НУО бізнес-структури є насамперед джерелом фінансової та матеріальної допомоги, рідше — партнерами у виконанні певної діяльності або джерелом додаткового досвіду. Частка респондентів, що заявляють про використання досвіду бізнесу, не змінюється протягом всіх чотирьох років (18% у 2006 р.). Частота вибору інших альтернатив зросла у 2003 році (див. Графік 4.3.2). Зменшення у 2006 році показників порівняно з 2003, 2004 та 2005 роками є статистично незначущим на рівні 5%.

Більшість опитаних представників організацій (83%) вважають, що рівень співпраці між НУО та бізнес-структурами є низьким. Такий високий показник може свідчити як про об'єктивно низький рівень співпраці, так і про розуміння неурядовими організаціями важливості даних зв'язків та усвідомлення потенціальних переваг співробітництва.

Відповідальність за недостатній рівень співпраці між НУО та бізнесом респонденти покладають насамперед на бізнес-структури. Розподіл відповідей на це запитання показано на Графіку 4.3.3.

* Питання анкети № 84

Причини недостатньої співпраці між НУО та бізнесом*

Головними чинниками, що заважають співпраці НУО та бізнесу, є, на думку респондентів, незнання бізнес-структур про діяльність НУО і небажання співпрацювати з боку бізнесу. Більш як третина респондентів (33%) вважає, що співпраці перешкоджає недостатній професіоналізм НУО.

Зміни у співробітництві НУО з бізнес-структурами є незначними у порівнянні з двома попередніми роками. У 2003 році зросла кількість організацій, що співпрацюють з більш ніж 5 бізнес-структурами, але минулого і цього року даний показник знаходиться на рівні 2002 року. Також спостерігається невелике зростання кількості НУО, які співпрацюють з 3–5 бізнес-структурами; кількість НУО, які зовсім не працюють з бізнесом, четвертий рік поспіль залишається на рівні трохи менше третини від загальної кількості організацій.

Майже не змінилося ставлення НУО до співпраці з бізнес-структурами. Значна частка НУО ставиться до бізнесу не лише як до джерела фінансової допомоги, а й як до потенційного партнера. Протягом двох останніх років, у порівнянні з 2002 роком, відсоток таких НУО залишається стабільним на рівні третини опитаних організацій.

Висновок. Нині НУО України є, насамперед, споживачами у відносинах з бізнес-структурами. У низькому рівні співпраці з ними представники НУО звинувачують насамперед бізнес-структури, визначивши головними причинами недостатньої співпраці *небажання співпрацювати з боку бізнесу та незнання бізнес-структур про діяльність НУО*. 66% респондентів зазначили, що вони певним чином співпрацюють з бізнесом. Однак більшість організацій розглядає бізнес-організації скоріше як донорів, як джерело фінансової або матеріальної допомоги, а не як зацікавлених клієнтів та можливих партнерів під час виконання проектів. Разом з тим представникам НУО варто подумати, як краще інформувати бізнес-структури про власну діяльність. Оскільки більше третини респондентів повідомили, що недостатній професіоналізм з боку НУО заважає ефективнішій співпраці, можна зробити висновок, що цей чинник є одним з основних, які перешкоджають співпраці. А от недостатнє знання бізнесу про діяльність неурядових організацій та небажання співпрацювати може бути лише результатом неякісної роботи НУО і недостатньо високого професіоналізму співробітників неурядових організацій, що контактують з бізнес-колами.

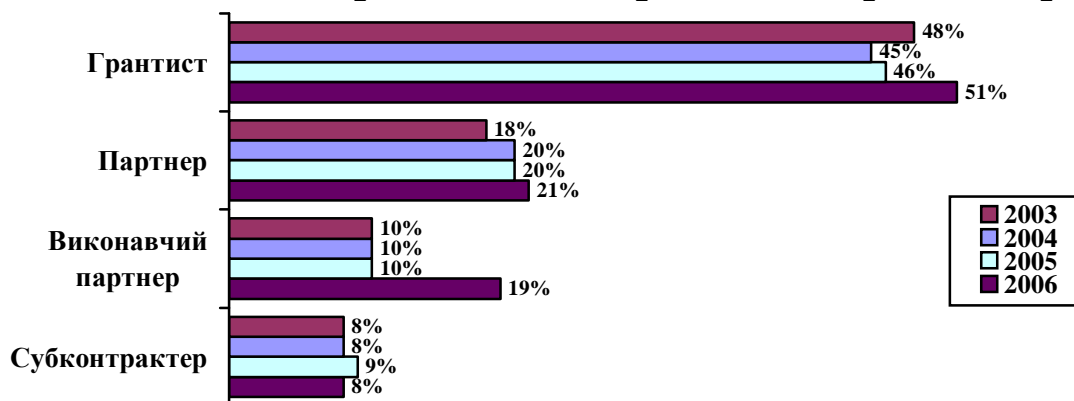
* Питання анкети № 86

4.4 Співпраця НУО і донорів

Згідно даних за 2006 рік, в Україні 59% організацій, що взяли участь у дослідженні, співпрацюють з донорськими структурами. Лідери НУО мали можливість вказати всі види наявного типу співпраці. Відповіді респондентів наведено на Графіку 4.4.1.

Графік 4.4.1

Яким чином Ваша організація співпрацює з донорськими організаціями*

Незважаючи на те, що найбільш поширеним видом співпраці НУО та донорів є надання останніми фінансової або технічної допомоги, деякі організації співпрацюють з донорами на вищому рівні — НУО як партнер або виконавчий партнер. У 2006 році відсоток НУО, які працюють з донорами в якості виконавчих партнерів, дещо збільшився порівняно з попередніми роками (19% і 10% відповідно²⁵). Це свідчить про те, що НУО намагаються брати активнішу участь у співпраці з донорськими організаціями та беруть участь у розробці програм донорських структур. Щодо інших альтернатив, то з 2003 року розподіл відсотків щодо шляхів співпраці НУО з донорськими організаціями не змінився (див. Графік 4.4.1).

Висновок. На сьогодні більше половини українських неурядових організацій працюють із міжнародними донорськими організаціями. Існує думка, що донори вбачають у НУО каталізатор змін у суспільстві, але це вимагає зрілості, досвіду, знань та навичок з боку організацій третього сектора. Небагато українських НУО мають спроможність та навички, необхідні для виконання цієї ролі. Крім того, значною перешкодою для плідної співпраці з донорами є недостатнє бажання неурядових організацій працювати безпосередньо з громадськістю та людьми. Лише п'ята частина НУО в Україні свідомо взяла на себе роль партнерів (а одна п'ята – роль виконавчого партнера) у спільних проектах з донорами.

4.5 Співпраця з громадськістю

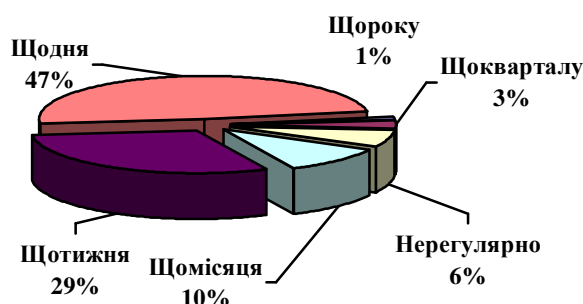
НУО потребують стабільної та довготривалої співпраці з громадськістю для заохочення громадянської активності та участі громадян у діяльності організацій. Підтримка діяльності НУО громадськістю необхідна і для успішної діяльності щодо захисту інтересів та їх лобювання.

Близько половини (47%) представників НУО щодня зустрічаються з людьми, на яких спрямована їх діяльність (див. Графік 4.5.1). *Раз на тиждень* з клієнтами зустрічаються співробітники 29% організацій; *раз на місяць* — 10%, *раз на квартал та нерегулярно* — 3% та 6% відповідно.

* Питання анкети № 88

²⁵ різниця значуща на рівні 1%

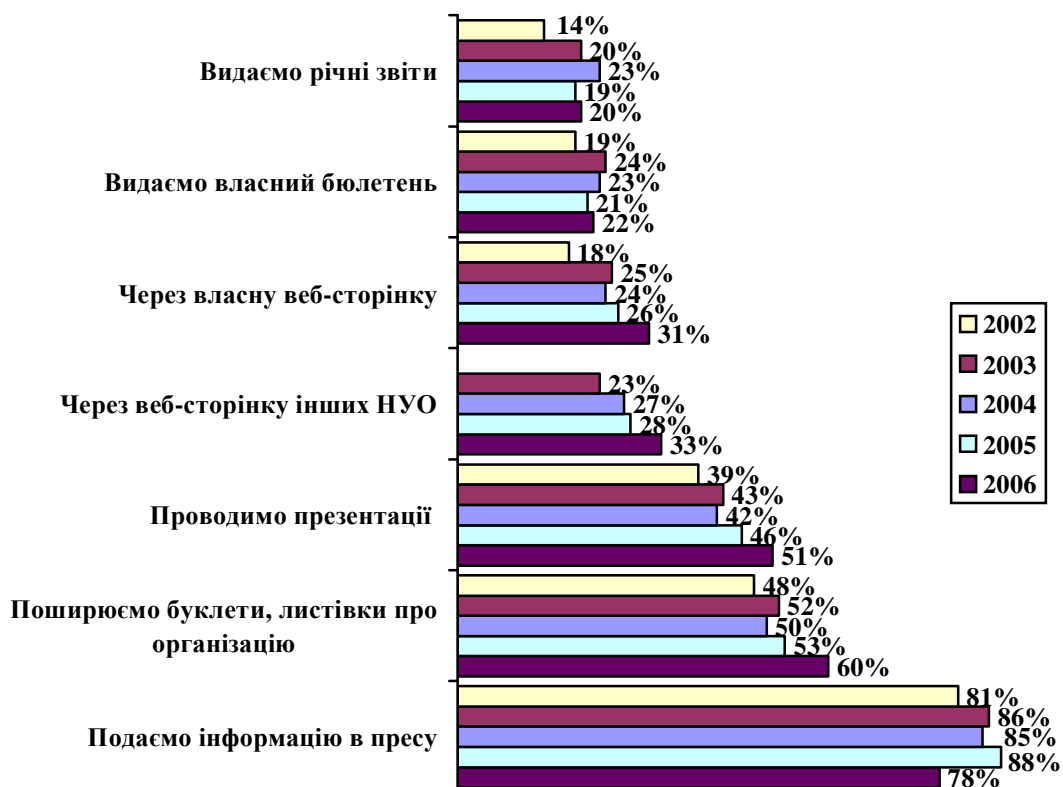
Частота зустрічей представників НУО з людьми, на яких спрямована діяльність організації*

Кількість лідерів НУО, що заявляють про щоденні зустрічі представників своїх організацій з клієнтами, коливається з року в рік – 55% у 2002 році, 49% у 2003 (різниця значуща на рівні 5%), 53% у 2004 і 47% у 2005 та 2006. Щодо решти відповідей, то коливання показників є незначними.

Графік 4.5.2 демонструє, як НУО зазвичай поширюють інформацію про себе та власну діяльність.

Способи поширення інформації про НУО*

Найпопулярніший спосіб поширення інформації про діяльність НУО — подання інформації в пресу (78% опитаних у 2006 році та 88% НУО у 2005 році²⁶). 60% організацій в 2006 році займалися розповсюдженням буклетів чи листівок, в 2005 році цей вид поширення інформації використовували 53% НУО (різниця значуща на рівні 5%). Слід зазначити, що по інших альтернативах не спостерігається значних змін у порівнянні з попереднім роком (різниця відсотків не є значущими на рівні 5%). Але якщо аналізувати тенденції за всі п'ять років, то можна спостерігати поступове

* Питання анкети № 89

* Питання анкети № 90

²⁶ різниця значуща на рівні 1%

зростання популярності таких способів поширення інформації про організацію як презентації, використання веб-сторінок та поширення буклетів, листівок. Щодо видачі річних звітів та власних бюлетенів, то явної тенденції до зростання чи спаду не спостерігається.

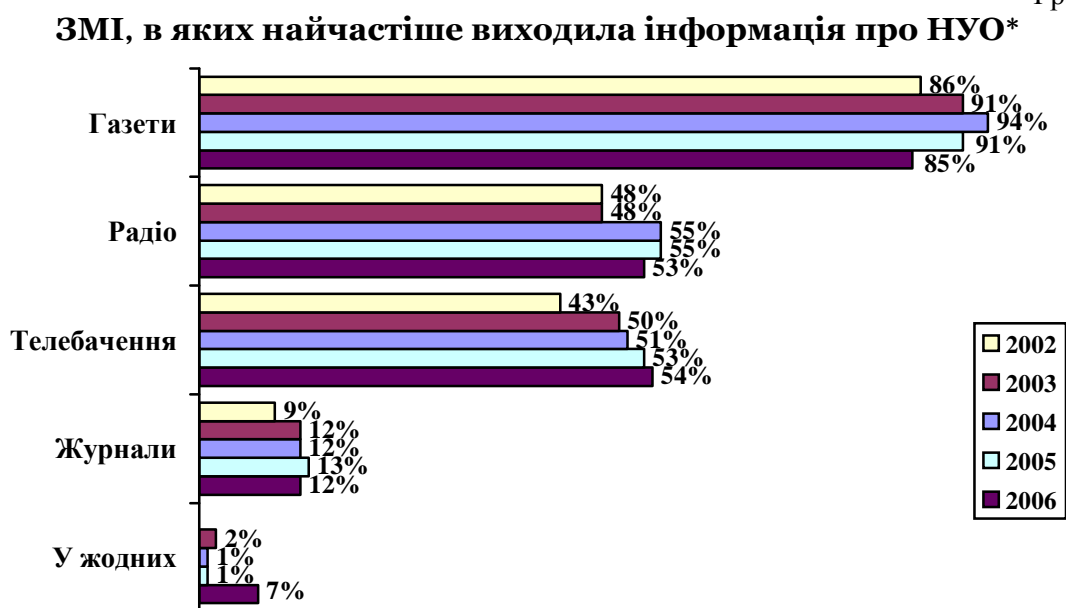
Представникам НУО було запропоновано визначити рівень обізнаності громадськості з їх діяльністю. 27% респондентів вказали, що громадськість знає про існування НУО, 49% – що громадськість обізнана з їх діяльністю. Ще 16% респондентів відповіли, що громадськість підтримує НУО своєю участю у їх діяльності.

4.6 Співпраця із засобами масової інформації

Вид та частота контактів НУО із засобами масової інформації свідчить про спроможність неурядових організацій впливати на громадську думку щодо важливих питань, бажання та можливість доносити інформацію до широкого загалу.

Регулярно співпрацюють із засобами масової інформації 40% НУО та епізодично – 52%. Ці дані є досить оптимістичними, але вони самі по собі не відображають якості співпраці між НУО та ЗМІ. Респондентам було запропоновано відповісти на запитання про види ЗМІ, через які найчастіше поширювалась інформація про діяльність неурядових організацій впродовж останнього року (див. Графік 4.6.3).

Графік 4.6.3

Відповідно до отриманих даних, для інформування про власну діяльність НУО найчастіше використовують газети. Протягом останнього року інформацію про себе та власну діяльність за допомогою газет поширювали 85% НУО. Цей показник є дещо нижчим, ніж минулого року – 91% організацій (різниця значуща на рівні 1%). Наступним за популярністю використання є радіо, де розміщують інформацію про себе 53% НУО. Показовим є зростання протягом останніх трьох років показників співпраці НУО з телебаченням. Рівень використання журналів для розміщення інформації про НУО залишається сталим упродовж трьох останніх років; радіо – протягом трьох років (різниця показників не значуща на рівні 5%).

5. Програмна діяльність

Програмна діяльність визначається спроможністю НУО виконувати статутні цілі та надавати різні послуги в рамках своєї місії. Програмна діяльність показує, які послуги НУО надає клієнтам, яким чином ці послуги розробляються, як вони відповідають потребам клієнтів, а також дає можливість представити якими є методи оцінки, моніторингу та звітування щодо наданих послуг.

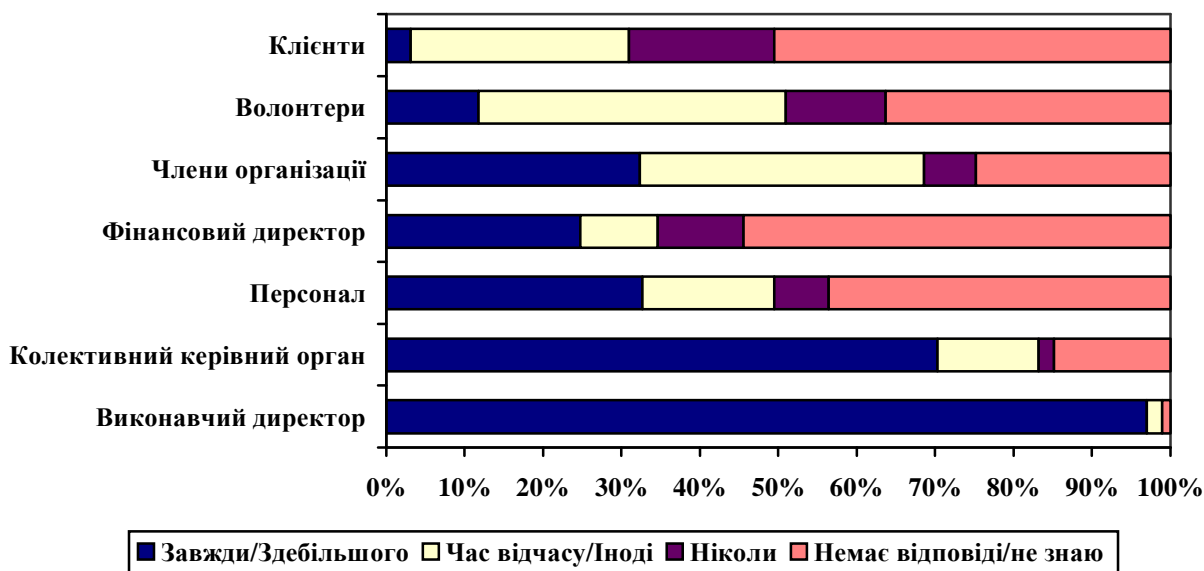
Разом з тим, проаналізовані такі аспекти як партнерство та розуміння діючого законодавства, що посилюють спроможність організації вести програмну діяльність.

5.1 Надання послуг та розробка програм НУО

У Графіку 5.1.1 наведені відповіді респондентів щодо частоти залучення членів, персоналу, волонтерів, клієнтів до планування та розробки програмної діяльності НУО.

Графік 5.1.1

Частота залучення представників НУО до планування та розробки програмної діяльності*

Згідно з результатами, виконавчий директор є головною особою, відповідальною за планування програмної діяльності, у 96% організацій (саме стільки респондентів обрали відповіді *завжди* та *здебільшого*).

Аналогічно, в 2006 році у 71% організацій колективний керівний орган був значною мірою залучений до планування програмної діяльності. На питання про частоту його залучення відповідали всі респонденти, в тому числі й ті 12% організацій, які не мають колективного керівного органу. Таким чином, показник залучення колективного керівного органу до планування програмної діяльності є дуже високим.

Персонал, фінансовий директор, члени організації залучені у цей процес на рівні, який характеризувався відповідями *здебільшого* та *час від часу*. Проте, аналізуючи діяльність зазначених працівників, слід зважати і на причини високого показника альтернативи *немає відповіді/не знаю*. Останній альтернативі відповідають випадки, коли респондент або не знав відповіді, або взагалі не міг обрати іншу альтернативу у зв'язку з відсутністю посади в організації. Отже, частку альтернативи *немає відповіді/не знаю* слід інтерпретувати, зважаючи на невеликий у середньому штат українських неурядових організацій. Наприклад, посада фінансового директора передбачена у штаті менше

* Питання анкети №94

половини НУО. І ті організації, у штаті котрих є фінансовий директор, лише у 11% випадках не залучають цю посадову особу до планування та розробки програмної діяльності.

Доволі високий рівень залученості волонтерів (в 12% НУО – *завжди/у більшості випадків*, та в 20% організацій – *час від часу*) до планування програмної діяльності пояснюється так званим “волонтерським” складом українських НУО, коли основні діячі НУО працюють на волонтерських засадах. Залученість клієнтів до планування та розробки програмної діяльності виявилась дуже низькою.

Оцінка потреб цільових груп, поточна оцінка діяльності НУО та оцінка програм та проектів

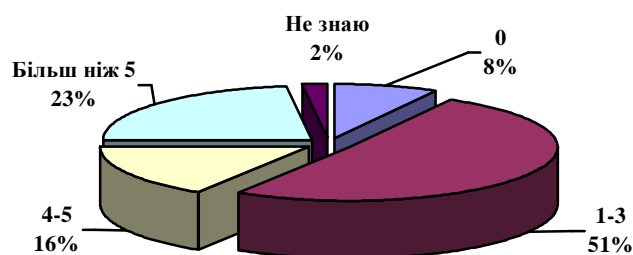
За даними дослідження, 88% НУО оцінюють потреби цільових груп під час планування програмної діяльності чи розробки нового виду послуг.

83% респондентів зазначили, що їх організація проводить поточну оцінку власної діяльності щодо досягнення цілей та виконання завдань, і в більшості таких організацій (80%) результати оцінки впливають на стратегію та/або процес прийняття рішень. Порівняно з 2005 роком, кількість організацій, у яких результати оцінки впливають на стратегію та/або процес прийняття рішень, у 2006 році зменшилась (різниця значуща на рівні 1%), а у порівнянні з 2003 роком зросла на 5%.

Оцінку програм та проектів, як засвідчили респонденти, проводять 82% організацій. Серед них третина (38% НУО) робить це на вимогу донорів, а 65% – відповідно до потреб внутрішнього менеджменту. 31% опитаних організацій для проведення оцінки користуються послугами зовнішніх експертів.

Графік 5.1.3

Кількість проектів, які НУО виконали за 2006 рік*

Графік 5.1.3 відображає інтенсивність програмної діяльності українських НУО за 2006 рік. Рівно половина респондентів виконали від 1 до 3 проектів, набагато менше організацій (16%) виконали 4-5 проектів, і лише п'яту частину НУО, що взяли участь у дослідженні, склали організації, котрі мають найінтенсивнішу програмну діяльність (виконали за 2006 рік більш ніж 5 проектів). Показник кількості проектів, виконаних за останній рік, допомагає зорієнтуватись у діяльності третього сектору, проте не дає інформації про масштаб та якість виконаних проектів.

5.2 Звітування

Наявність ефективного бухгалтерського обліку і системи моніторингу діяльності забезпечує довгострокову життєздатність організації та ефективне її функціонування незалежно від особистості лідера.

Можна бути впевненими, що НУО, які публікують річний звіт про власну діяльність, є більш відкритими для громадськості. Отже, про те, що їх організація друкує річний звіт, у 2006 році заявили 31% опитаних. Коливання даного показника протягом чотирьох років не є значущими на рівні 5%.

* Питання анкети № 95б

Українські НУО загалом мають усталені системи фінансового менеджменту та контролю. Понад дві третини організацій (68%) мають бухгалтера; 65% організацій вважають, що їх бухгалтерська система відповідає національним та/чи міжнародним стандартам. Систему фінансового менеджменту для відповідного планування, виконання і звітування мають 61% НУО.

27% НУО в 2006 році проходили аудит, що більше, ніж минулого року – 22% (різниця значуща на рівні 5%). Близько половини організацій (49%) ще не проходили аудиту, але готові це зробити. Кількість організацій-респондентів, які ще не проходили аудит, але готові це зробити, збільшилась з 2002 року з 26% до 49% (різниця значуща на рівні 1%). 16% респондентів відзначили, що їх організації не проходили аудиту і не готові до такої процедури.

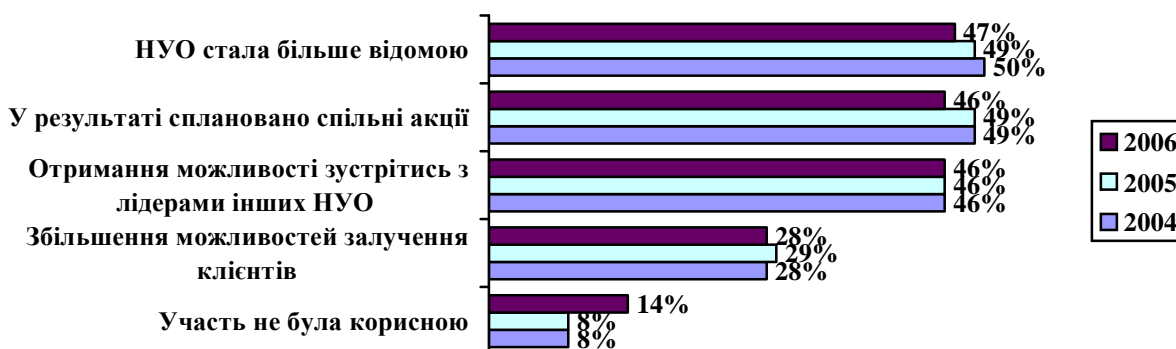
5.3 Партнерства. Коаліції

Важливість партнерства та коаліцій підкреслювалась у багатьох частинах даного звіту, де розглядалися зовнішні зв'язки НУО з іншими інституціями. Розвиток партнерства є важливим індикатором зрілості організації та її готовності діяти з більшою віддачею для громади. Ефективне партнерство між неурядовими організаціями забезпечує успішність захисту інтересів та їх лобіювання, а також є важливим засобом для досягнення того, щоб голос українських громадян був почутим.

Членами коаліцій чи робочих груп є 59% НУО. Дані, представлені на Графіку 5.3.1, відображають досвід участі НУО у коаліціях чи робочих групах з іншими організаціями. Респонденти мали можливість обирати всі відповіді, які підходять.

Графік 5.3.1

Результат участі НУО у коаліціях або робочих групах*

Як

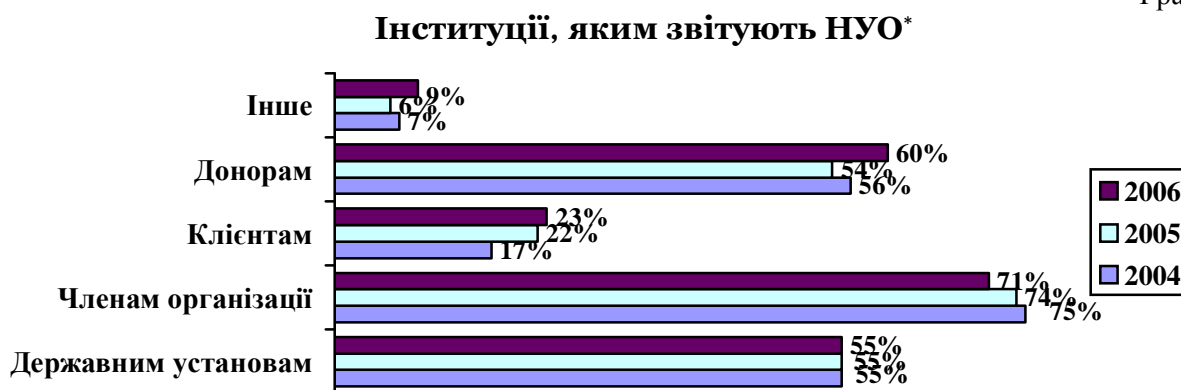
свідчить наведений графік, участь у коаліціях чи робочих групах була корисною для переважної більшості НУО. Це дозволило їм спланувати спільні акції з іншими організаціями, організації стали більш відомими, зросли можливості зустрічатись з лідерами інших НУО. 14% НУО все-таки зазначили, що участь у коаліціях чи робочих групах для них не виявилась корисною, цей відсоток збільшився порівняно з 2005 роком - 8% (різниця значуща на рівні 1%).

Тенденція, що простежується з 2002 року, говорить про зростання відсотку лідерів НУО, котрі є членами коаліцій. У 2002 році лише 35% лідерів НУО повідомили, що вони є членами коаліцій чи робочих груп. У 2004 року цей показник становив 41%, 2005 року зріс до 63%, а в 2006 становить 59% (різниця є значущою на рівні 1%).

5.4 Прозорість діяльності. Відкритість. Етичні норми

У 75% членських організацій члени НУО можуть, за бажанням, мати доступ до фінансових документів організації.

* Питання анкети №

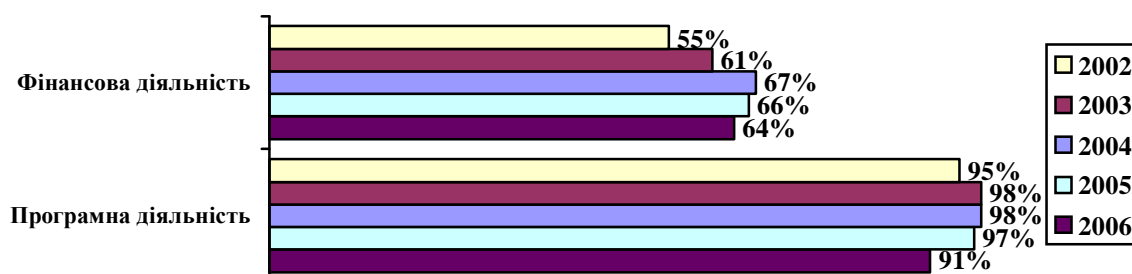

Дані, наведені у Графіку 5.4.1, свідчать, що більшість (71%) членських організацій звітують своїм членам, більше половини НУО – державним установам (55%) та донорам (60%). 23% організацій звітують своїм клієнтам. Цей індикатор, як свідчать дослідження за 2002-2006 роки, не є стабільним. Частка НУО, що звітують своїм клієнтам, зросла з 19% у 2002 році до 27% у 2003, а у 2004 році знову знизилась до 17%. Як видно з Графіку 5.4.1, у 2006 році кількість НУО, що звітують клієнтам, зросла до 23%. Всі різниці показників є значущими на рівні 1%.

Частка НУО, які звітують членам організації чи державним інституціям, за період спостереження суттєво не змінилася.

Графік 5.4.2 відображає думку респондентів щодо потреби відкритості НУО у таких сферах як програмна та фінансова діяльність.

Кількість лідерів НУО, які зазначили про необхідність відкритості діяльності*

У 2006 році відповіді респондентів щодо потреб відкритості програмної діяльності НУО дещо відрізняються від даних попередніх чотирьох років. Переважна більшість респондентів (91%) у 2006 році відзначає необхідність ознайомлення громадськості з програмною діяльністю НУО, в 2005 році цей показник становив 97% НУО (різниця є значущою на рівні 1%). Як показує Графік 5.4.2, кількість респондентів, що висловлюються на користь відкритості організацій у сфері фінансової діяльності утримується на рівні 64%.

46% респондентів зазначили, що протягом останнього року вони особисто брали участь у тренінгу з розвитку професійних стандартів. Частка НУО, які вважають, що сектору громадських організацій потрібен етичний кодекс та професійні стандарти, поступово зросла з 81% у 2002 році до 88% у 2005 році (різниця показників значуща на рівні 1%), а в 2006 році знову знизилась до 83% (різниця показників значуща на рівні 5%).

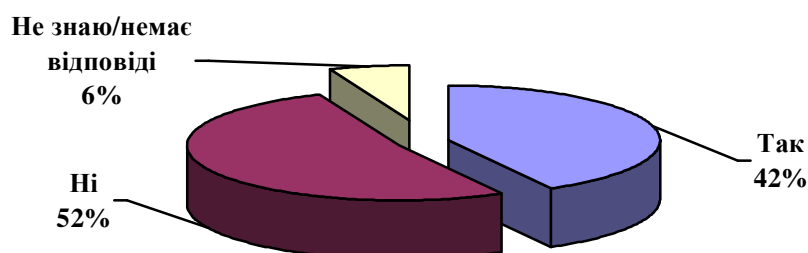
* Питання анкети № 98

* Питання анкети № 99

Визначені та написані етичні норми, за даними 2006 року, мають 42% організацій, що статистично не відрізняється від рівня 2005 та 2004 років.

Графік 5.4.3*

НУО має визначені та написані етичні норми

У 2002 році 64% респондентів повідомили, що їх організація має визначені та написані етичні норми. Зміна з 64% у 2002 році до 42% у 2006 році потребує подальшого аналізу.

5.5 Законодавство

Законодавство, яке регулює діяльність третього сектору, є одним з найважливіших чинників, що впливають на здатність НУО ефективно проводити свою діяльність та впливати на навколишнє середовище. Обізнаність та знання неурядовими організаціями чинного законодавства необхідне для уникнення багатьох проблем з оподаткуванням, для написання статуту, дотримання неприбуткового статусу, підвищення життєздатності НУО, тощо.

Більшість опитаних представників НУО (60%) вважають себе досить обізнаними щодо чинного законодавства, яке так чи інакше впливає на діяльність неурядових організацій. Частково обізнаними вважають себе 37% респондентів та лише 1% представників НУО вважає себе зовсім необізнаними у цьому відношенні. Ще два відсотки опитаних так і змогли визначитися з відповіддю на запитання про знання законодавства, яке регулює діяльність третього сектору в Україні. Кількість обізнаних у чинному законодавстві постійно змінюється: з 53% опитаних у 2002 році, до 64% у 2004 році, до 58% у 2005 році та до 60% у 2006 році (різниця не значуща на рівні 5%).

З 2003 по 2005 рік представники НУО вказували на податкове законодавство як на основну законодавчу перешкоду на шляху розвитку третього сектору. Але у 2006 році цей показник знизився до 45% (різниця є значущою на рівні 1%). Отже, в 2006 році головними законодавчими перешкодами для розвитку третього сектору є: пасивність НУО у забезпеченні втілення законів та регуляторних актів належним чином (45% респондентів), податкове законодавство (45% НУО) та законодавство в цілому (43% НУО) (див. Графік 5.5.1).

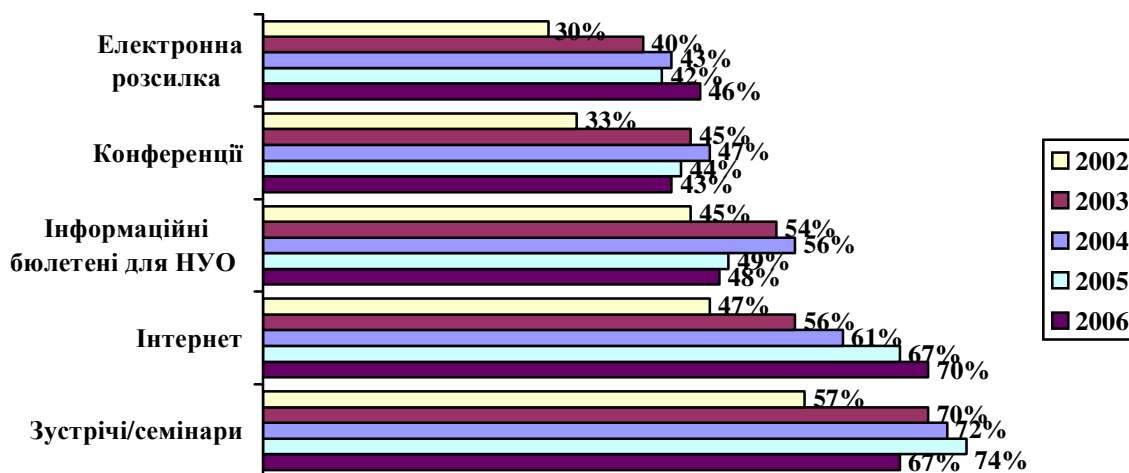
* Питання анкети № 104

Основні законодавчі перешкоди на шляху розвитку третього сектору у 2002-2006рр.

Графік 5.5.2 є ілюстрацією зростання та урізноманітнення доступних НУО джерел інформації про зміни у законодавстві.

Джерела інформації про зміни/оновлення чинних законів та регуляторних актів 2002-2006 рр.*

У цілому у 2003 році суттєво збільшилась кількість організацій, що користуються тим або іншим джерелом інформації. Високі показники по кожній альтернативі свідчать, що більшість організацій користується декількома джерелами одночасно. У даному графіку не відображена альтернатива *інше* (12% респондентів). Обираючи *інше*, респонденти найчастіше вказували варіант *особисті бесіди та консультації зі спеціалістами в галузі законодавства*.

В 2006 році НУО більше використовують такі джерела інформації про зміни існуючого законодавства, як: Інтернет - 70% респондентів (67% у 2005 році) та зустрічі/семінари - 67% респондентів (74% у 2005 році²⁷). Порівняно з 2005 роком, більша кількість НУО використовує електронні розсилки, як джерело інформації – 42% респондентів у 2005 році та 46% у 2006 році (різниця є значущою на рівні 5%). Слід відзначити суттєве зростання протягом чотирьох років ролі Інтернету як джерела інформації для українських НУО. Одночасно для НУО дещо знизилась популярність інформаційних бюлетенів.

* Питання анкети № 107

²⁷ різниця є значущою на рівні 1%

Частина III

Дослідження окремих аспектів розвитку та діяльності НУО

У третій частині презентуються результати діяльності НУО відповідно до двох індексів: індексу організаційної спроможності НУО та індексу спроможності НУО України представляти та захищати права та інтереси. Крім того, ця частина містить ще декілька досліджень окремих аспектів розвитку та діяльності НУО, а саме дослідження аналіз якості веб-сайтів, проблем та потреб НУО, а також, аналіз відмінностей організацій в гендерному контексті.

6. Індекс організаційної спроможності НУО України

Опис індексу організаційної спроможності НУО, використаного у даному дослідженні. Поняття “розвитку спроможності” в контексті даного дослідження використовується в сенсі організаційної спроможності. Пітер Морган (1996) визначив таку спроможність як “здатність осіб, груп, інституцій та організацій визначати та вирішувати проблеми розвитку в міру їх виникнення”. Розвиток організаційної спроможності може бути представлений як закрита або відкрита система. З погляду закритої системи організаційна спроможність фокусується на внутрішній діяльності організації, з точки зору відкритої системи організація є частиною зовнішнього середовища, яке впливає на організацію своїми соціальними цінностями, політичним та економічним оточенням.

Переважає більшість підходів до визначення організаційної спроможності використовує різні компоненти. Вони включають: визначення місії та бачення організації, стратегічні цілі, професійність людських ресурсів, делегування повноважень та демократичність стилю лідерства в НУО, оцінка роботи в команді та практики “управління із залученням”, розвиненість систем та структур менеджменту, здатність використовувати фінансові і матеріальні ресурси для підтримки організаційної діяльності.

Для потреб проекту “Мережа громадянської дії в Україні” Інститут сталих спільнот розробив власну модель оцінки організаційної спроможності. Ця модель складається з шести компонентів, кожен з яких оцінюється за 5-бальною шкалою, де 1 означає відсутність (або слабку) спроможність, а 5 — високу (або сильну) спроможність.

Представлені результати базуються на емпіричних даних щодо українських НУО, які були отримані в рамках опитування 2006 року. Також проведені порівняння з аналогічними даними за 2002-2005 роки. Компонентами індексу організаційного розвитку НУО є наступні:

Стратегічний менеджмент НУО:

- Організація зареєстрована як юридична особа.
- Організація має місію і дотримується її принципів.
- Стратегічні цілі організації є чіткими і зрозумілими для членів організації.
- Члени та керівники організації проводять регулярні зустрічі для того, щоб обговорити, переглянути і, у разі потреби, внести поправки до стратегії, цілей або завдань організації.
- Існує та використовується система моніторингу та оцінки; результати аналізу використовуються в прийнятті рішень.

Структура керівництва НУО:

- Організація має активний орган керівництва.
- Чітко визначені функції та обов'язки членів органу керівництва.
- Члени органу керівництва регулярно спілкуються з виконавчим директором.
- Стратегічні рішення приймаються шляхом спільного обговорення між членами органу керівництва та керівниками НУО.
- Чітко визначені та виконуються принципи ротатії та переходу від одного складу керівництва до іншого.
- Стиль лідерства та менеджменту передбачає залучення підлеглих до прийняття рішень.
- Директор НУО делегує свої повноваження і прагне створити організацію, яка могла б стабільно працювати у разі його відсутності.
- Працівники беруть участь у вирішенні проблем та прийнятті рішень через роботу в команді, роботу над проектом, зустрічі з платним персоналом, тощо.
- Наймані працівники відчувають, що вони уповноважені керувати своєю роботою, ставити зрозумілі цілі та стежити за термінами їх досягнення, розв'язувати проблеми та приймати рішення у сфері, за яку вони відповідають.
- Директор НУО передає обов'язки та делегує повноваження на виконання певних проектів або функцій платним працівникам.

Стиль лідерства та менеджменту НУО:

- Директор НУО делегує свої повноваження і прагне створити організацію, яка могла б стабільно працювати у разі його відсутності.
- Працівники беруть участь у вирішенні проблем та прийнятті рішень через роботу в команді, роботу над проектом, зустрічі з платним персоналом, тощо.
- Наймані працівники відчувають, що вони уповноважені керувати своєю роботою, ставити зрозумілі цілі та стежити за термінами їх досягнення, розв'язувати проблеми та приймати рішення у сфері, за яку вони відповідають.
- Директор НУО передає обов'язки та делегує повноваження на виконання певних проектів або функцій платним працівникам.

Стратегія залучення коштів:

- НУО має довготерміновий письмовий план залучення фінансування (щонайменше на 2 роки).
- Призначена особа, або група людей відповідає за пошук нових джерел фінансування або прибутку для фінансування стратегічних напрямків.
- Існує база даних потенційних джерел фінансування.
- Організація має принаймні два різних джерела фінансування.
- Організація показала свою спроможність протягом року акумулювати принаймні 30% фінансування з місцевих джерел.

Фінансові системи управління НУО:

- НУО має систему бухгалтерського обліку та роботи з бухгалтерами.
- Організація має систему внутрішнього фінансового контролю.
- Річний інституційний бюджет відокремлений від бюджетів проектів.
- НУО проводить або готова пройти зовнішній фінансовий аудит.
- Члени організації мають доступ до фінансової документації.

Процедури менеджменту:

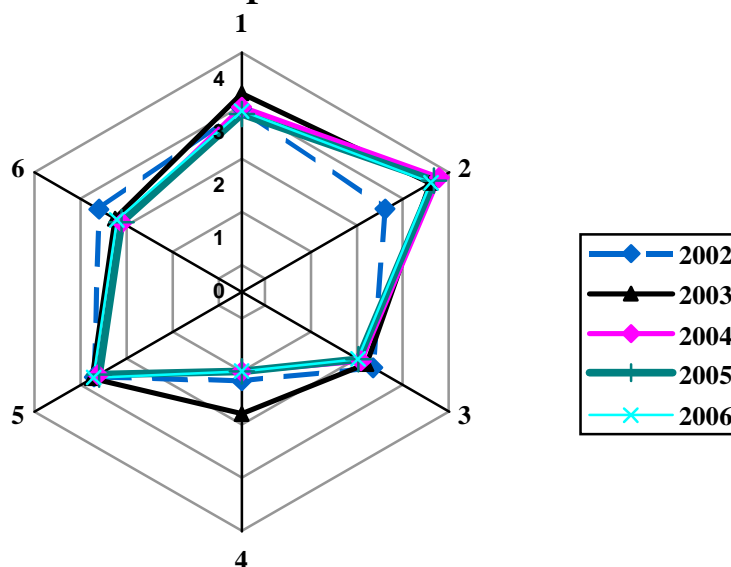
- Ролі та обов'язки платних працівників є чіткими та незмінними.
- Існує система менеджменту персоналу, виписані посадові інструкції, процедура набору та працевлаштування, тощо.
- Існує система діловодства.
- Чітко розписані адміністративні процедури.
- Професійний розвиток є складовою частиною загального розвитку всієї організації.

Опис результатів: Середній бал за 5-бальною шкалою організаційного індексу у 2006 році склав 2,9 (у 2005 році – 2,89, у 2004 році – 2,94, у 2003 році – 3,14), що свідчить про середню спроможність українських НУО. У цілому неурядові організації мають належні процедури управління та залучення ресурсів. Однак можна говорити про те, що органи керівництва не є найбільш ефективними, процедури стратегічного менеджменту підлягають подальшому вдосконаленню, персонал залучається до процесів прийняття рішень, але така практика не є постійною, фінансування залучається досить хаотично.

Розподіл балів організаційного індексу за компонентами, поданий нижче, дає можливість відстежити сильні та слабкі сторони українських НУО відповідно до даної моделі (Таблиця 6.1).

Ця сама інформація наведена у Графіку 6.1. Лінії з'єднують середні значення за компонентами індексу одного року. Номер компоненту в діаграмі відповідає номеру даного компонента у Таблиці 6.1.

Індекс організаційної спроможності за окремими компонентами 2002-2006 роки

Таблиця 6.1

Середній бал Індексу організаційної спроможності за окремими компонентами, 2002-2006 роки

Компонент	Індекс							
	2002		2003		2004		2005	2006
1. НУО застосовує стратегічний менеджмент на практиці	3.45	↑	3.73	↓	3.47	↓	3.34	3.4
2. НУО має ефективну систему керівництва	3.11	↑	4.09	↑	4.29	↓	4.17	4.1
3. Ефективність системи лідерства та менеджменту НУО, за умови залучення персоналу до процесу прийняття рішень	2.85	↓	2.71	↓	2.59	↓	2.53	2.52
4. Стратегія НУО щодо залучення коштів	1.67	↑	2.29	↓	1.50	–	1.49	1.49
5. Фінансовий менеджмент НУО відповідає стандартам бухгалтерського обліку	3.20	↑	3.25	↓	3.12	–	3.10	3.22
6. НУО має належні процедури менеджменту людських та матеріальних ресурсів	3.10	↓	2.75	↓	2.60	–	2.61	2.71

Результати дослідження показали, що НУО України володіють навиками стратегічного менеджменту та мають досить високий показник щодо діяльності структур керівництва організацією. Однак у багатьох організацій структури керівництва й менеджменту невідокремлені, що заважає ефективному розвитку. Системи фінансового менеджменту НУО здебільшого відповідають національним та міжнародним стандартам, організації мають необхідні фінансові процедури. Більшість організацій не проходила зовнішнього аудиту, але багато з них виявили бажання його пройти.

Наявність ефективних структур керівництва є найсильнішим компонентом у індексі організаційних систем відповідно до даних 2006 року. Українські НУО продемонстрували, що мають діючі керівні органи з прописаними та визначеними функціями і правилами роботи. Керівні органи залучаються до процесу прийняття стратегічних рішень. Існують механізми зміни та ротації членів керівних органів.

Але хоча цей компонент і отримав найвищий середній бал у порівнянні з іншими характеристиками діяльності НУО, він ще не реалізується максимально ефективно. Порівняно з 2002 роком відбулися суттєві зміни у балах, отриманих НУО за цим компонентом. Даний показник зріс з 3,11 у 2002 році до 4,1 у 2006 році, що може бути спричинене значною увагою, яку лідери НУО надають залученню органів керівництва до прийняття рішень, та увагою до даного питання з боку міжнародних донорських організацій.

Другий за кількістю балів компонент характеризує діяльність НУО щодо стратегічного менеджменту організації. Відповідно до результатів дослідження, НУО отримали вищі за середні оцінки з даного компоненту, але ще не використовують максимально ефективно такий інструмент як стратегічний план. Не всі організації, що мають написаний стратегічний план, переглядають його та адаптують відповідно до змін у навколишньому середовищі. У більшості НУО короткострокове планування (терміном на один рік) переважає довгострокове.

Найнижчий бал отримано по компоненту *стратегія НУО щодо залучення фінансування*, що включає в себе наявність довгострокового плану залучення коштів, обізнаність про наявні можливості щодо залучення фінансування та наявність різних джерел фінансування (не менше 2-х джерел фінансування і не менше 30% фінансування з місцевих джерел). Порівняно з 2002 роком НУО певний час показували вищі показники з даного компоненту. Зміни відбулися з 1,67 бала у 2002 році до 2,29 у 2003, але 2004 року, на жаль, цей показник знову знизився до 1,49 бала. Нині, навіть порівняно з 2002 роком, НУО мають нижчі показники щодо залучення фінансування з місцевих джерел. Цей аспект і надалі залишається найслабкішим місцем українських неурядових організацій.

Таблиця 6.2

Регіональні тенденції розвитку організаційної спроможності НУО відповідно до індексу організаційної спроможності

	Середній бал	Південь	Схід	Центр	Захід
Загальний бал по індексу	2,9	2,78	2,63	3,05	2,99
Компонент 1. НУО застосовує стратегічний менеджмент на практиці	3.4	3,18	3,16	3,58	3,46
Компонент 2. НУО має ефективну систему керівництва	4.1	4,2	3,47	4,24	4,31
Компонент 3. Ефективність системи лідерства та менеджменту НУО, при якій персонал залучений до процесу прийняття рішень	2.52	2,45	2,32	2,67	2,53
Компонент 4. Стратегія НУО щодо залучення коштів	1.49	1,4	1,41	1,48	1,57
Компонент 5. Фінансовий менеджмент НУО відповідає стандартам бухгалтерського обліку	3.22	2,93	2,88	2,43	3,35
Компонент 6. НУО має належні процедури менеджменту людських та матеріальних ресурсів	2.71	2,65	2,53	2,88	2,7

Висновок. Середній бал індексу організаційної спроможності свідчить, що загалом спроможність українських НУО до організаційного розвитку є на рівні базової середньої.

7. Індекс спроможності НУО України представляти та захищати права та інтереси

Представлення та захист інтересів НУО може здійснювати через кампанії з громадської освіти, поширення інформації у ЗМІ, лобіювання інтересів населення, написання проектів законів та іншими способами здійснення впливу чи досягнення бажаного результату. Лобіювання дозволяє удосконалювати і змінювати закони та правові механізми, які, в свою чергу, покращують якість життя людей.

Опис індексу: Для визначення спроможності НУО України представляти та захищати інтереси Інститут сталих спільнот у рамках діючого проекту “Мережа громадянської дії в Україні” розробив модель індексу, який складається з семи компонентів і дозволяє оцінити спроможність НУО збирати інформацію та досліджувати питання, важливі для громад, відстежувати реакцію громад на важливі події і рішення, визначати позицію НУО, залучати матеріальні та фінансові ресурси для проведення кампаній, інформувати громадськість і відстоювати свої позиції, проводити заходи з метою впливу на політичні рішення. Цей індекс дозволяє проаналізувати прогрес розвитку неурядових організацій у підтримці та заохоченні представництва та захисту прав.

Індекс, що вимірює рівень спроможності НУО щодо представлення та захисту інтересів, складається з семи окремих компонентів, кожен з яких окреслює певні характеристики НУО щодо спроможності захищати інтереси та представляти права. Спроможність організації оцінюється за 5-бальною шкалою, де 1 означає відсутність або слабку спроможність, а 5 — високу або сильну спроможність. Компоненти індексу є наступними:

1) Збір та аналіз питань, які стосуються представництва і захисту прав:

- На відповідних рівнях влади визначаються державні структури та їхня роль у даній проблемі; вивчається рівень їх обізнаності щодо проблеми і позиція.
- Позиція громадськості щодо розв'язання даної проблеми виявляється шляхом проведення неформальних зустрічей та фокус-груп.
- Збір інформації та фактичних даних з конкретної проблеми проводяться систематично. Ця інформація включає резюме, огляди, статистичний аналіз, відповідні меморандуми та офіційні точки зору.
- Якщо даної інформації немає, думка цільової групи населення з приводу проблеми визначається за допомогою таких наукових методів, як соціологічне дослідження.
- Організація проводить аналіз або консулюється щодо відповідних аспектів даної проблеми, наприклад, юридичних, політичних, гендерних або охорони здоров'я (якщо такі аспекти існують).

2) Зворотній зв'язок від членів НУО та громадськості з досліджуваного питання:

- Формулювання напрямків діяльності відбувається шляхом залучення широкої громадськості.
- Проводиться вивчення альтернативних ідей та варіантів розв'язання проблем.
- Визначені цілі, яких треба досягти, існують у письмовому вигляді в такому форматі і з таким рівнем деталізації, що їх можна використовувати для роботи з різними аудиторіями й різними ключовими особами, які беруть участь у стратегічному плануванні та здійсненні політики (policy makers).
- Позиція виражена чітко і переконливо.
- Чи використовується інформація, зібрана в компоненті 1? Чи посилюються позиції НУО?
- Цілі донесені до членів організації та інших зацікавлених сторін (учасників).

3) Життєздатна та стійка політика:

- Стратегія базується на результатах аналізу зацікавлених сторін, що відображають те, кому досягнення мети (зміна політики) буде вигідне, а кому ні, а також визначають ресурси зацікавлених сторін та їх союзників.
- Стратегія враховує, які чинники можуть вплинути на перехід незадіяних груп та окремих людей до стану союзників.
- Стратегія встановлює, яких осіб та яким чином треба переконувати.

- Стратегія практична і реальна, враховує методи впливу на проблему, людські та фінансові ресурси організації.
- Стратегія/план дій конкретно сформульований, містить чітко розписані кроки та розподілені обов'язки.

4) Ресурси для представлення та захисту прав:

- Організація має достатні фінансові ресурси, які надходять з різних джерел (або реальний план для отримання достатніх ресурсів).
- Збільшення внесків з локальних джерел, наприклад, від членів організації, зацікавлених громадян та/або інших організацій (бізнес-структур, фондів, релігійних груп тощо).
- Фінансові та інші ресурси знайдено в межах організації.
- Існує запас волонтерського часу, який добре розподіляється і спрямовується на представлення інтересів щодо даної проблеми.
- Достатні людські ресурси організації, які відзначаються сильним керівництвом і відданістю справі представлення інтересів та захисту прав.

5) Створення коаліцій та мереж для спільного вирішення питання:

- Визначені групи та окремі особи, зацікавлені проблемою. Їх переконали виявляти більший інтерес (це могли бути державні та бізнес-структури, які мають спільні інтереси).
- Участь у коаліціях/мережах/об'єднаннях, які мають конкретну мету (пов'язану з представленням інтересів та захистом прав). У разі відсутності таких структур створено нову коаліцію або мережу.
- Спільні зустрічі, визначення спільних інтересів, спільне користування ресурсами, представлення спільної позиції політикам та/або громадськості тощо.
- Заплановані та виконуються спільні або скоординовані заходи. Групи проводять спільний моніторинг заходів із захисту прав та представлення інтересів і в разі потреби переглядають плани.

6) Інформування громадськості про позицію щодо політичних рішень:

- Розроблений план інформування громадськості щодо зайнятої позиції.
- Оприлюднюються прес-релізи.
- Проводяться громадські зустрічі з подальшим висвітленням у ЗМІ.
- Розроблений механізм реагування на громадську зацікавленість та надання зворотного зв'язку.
- Члени організації/громадяни/клієнти допомагають організації здійснювати відповідну діяльність.
- Застосовуються відповідні ефективні та добре розроблені техніки масового впливу (наприклад, плакати, реклама й оголошення на радіо і телебаченні).

7) Проведення повторних заходів для впливу на суспільно-політичну ситуацію у регіоні та задля залучення громадськості:

- Члени організації заохочуються до таких заходів, як написання листів законодавцям.
- Активне лобювання задекларованої позиції, яке відбувається у формі зустрічей або безпосереднього спілкування з відповідними державними та бізнес-структурами.
- Створюються законопроекти, напрямки галузевої політики або нормативні акти, які потім розповсюджуються серед відповідних керівників та політичних стратегів.
- Відбувається поширення декларації намірів щодо поставленої мети (меморандумів про позицію організації щодо вирішення певної проблеми) і рекомендацій (на основі зібраної інформації та спільних інтересів коаліції).

Результати дослідження: Отримані дані свідчать, що представництво та захист прав належить до найпоширеніших видів діяльності НУО. У 42% організацій цей вид діяльності є одним із трьох основних, а 88% НУО так чи інакше займаються адвокатуванням. Це свідчить про усвідомлення неурядовими організаціями своєї ролі як представників інтересів клієнтів. Спроможність НУО України представляти та захищати інтереси дорівнює у 2006 році 3,01 балам, що свідчить про середній рівень спроможності відігравати роль у відстоюванні важливих для громадян питань та чинити вплив на процес прийняття рішень. Наведена нижче таблиця 7.1 показує, наскільки глибоко

НУО залучені до проведення діяльності з представлення та захисту прав відповідно до кожного з компонентів даного індексу.

Сім компонентів були визначені як такі, що сприяють або перешкоджають розвитку спроможності НУО представляти та захищати права. Порівняння як загального середнього показника індексу (у 2002 році індекс складав 2,3 бала), так і складових індексу за окремими компонентами дозволяє встановити суттєве зростання українських НУО за останні три роки у питаннях адвокатування.

Лише два компоненти – формулювання і подальше відстоювання прийнятої позиції та проведення заходів для впливу на політичні рішення і підтримку інтересу громадськості — не набрали трьох балів, тобто НУО України за цими двома показниками ще не вийшли на середній рівень.

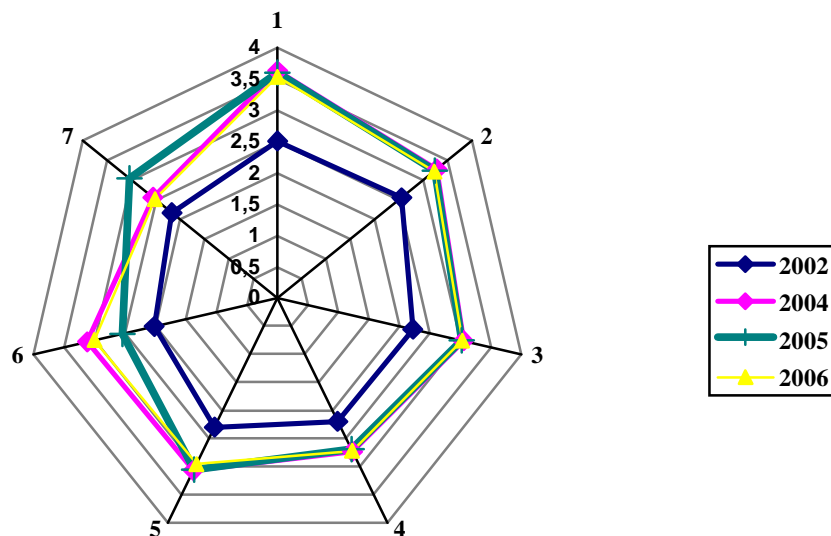
Таблиця 7.1

Розподіл індексу за компонентами, 2002, 2004, 2005, 2006 роки

	<i>Компонент індексу</i>	Індекс, 2002		Індекс, 2004		Індекс, 2005		Індекс, 2006
1	НУО збирає інформацію та проводить дослідження з конкретного питання	2.51	↑	3.63	↓	3.60	↓	3.54
2	НУО систематично намагається отримати допомогу та зворотний зв'язок від своїх членів та громадськості з конкретного питання	2.55	↑	3.28	–	3.24	–	3.22
3	НУО формулює стійку та життєздатну позицію з конкретного питання	2.22	↑	3.05	–	3.02	–	3.03
4	НУО формулює/доносить та відстоює прийнятну позицію з даного питання	2.2	↑	2.73	–	2.69	–	2.72
5	НУО залучає та використовує матеріальні, фінансові та часові ресурси на представлення і захист прав та інтересів з конкретного питання	2.3	↑	3.07	–	3.05	↓	2.95
6	НУО створює коаліції та мережі з метою об'єднання зусиль для спільних дій з конкретного питання	2.02	↑	3.12	↓	3.04	–	3.0
7	НУО проводить подальші заходи з метою впливу на політичні рішення та підтримки інтересу громадськості з конкретного питання	2.17	↑	2.56	–	2.54	–	2.52

Інформація про розподіл балів за компонентами індексу подана на Графіку 7.1. Лінії з'єднують середні значення за компонентами індексу одного року.

Розподіл за 7 компонентами індексу спроможності НУО України представляти та захищати інтереси (2002, 2004, 2005, 2006 роки)

Висновки. 60% НУО завжди та у більшості випадків збирають інформацію та досліджують питання, які є дуже важливими для клієнтів. Більше половини НУО (58%) завжди та у більшості випадків проводять докладний аналіз для вироблення життєздатної суспільно-політичної позиції. При розробці та визначенні суспільно-політичної позиції 68% організацій завжди та у більшості випадків визначають інтереси всіх зацікавлених осіб. Завжди та у більшості випадків досліджують відповідні державні установи та їх роль у вирішенні питань, що становлять інтерес для НУО, 59% респондентів. Таким чином, у 2006 році від 58% до 68% українських НУО активно збирали інформацію та проводили дослідження з питань, важливих для їх клієнтів. Крім того, за останні чотири роки НУО України за цим компонентом найвідчутніше зміцнили свої позиції.

**Регіональні відмінності компонентів індексу спроможності НУО
представляти та захищати інтереси та загальні бали по індексу**

	Середній бал по Україні	Південь	Схід	Центр	Захід
Загальний бал по індексу	3,01	3,09	2,69	3,16	3,01
Компонент 1. Збір інформації та дослідження	3.54	3,56	3,29	3,7	3,51
Компонент 2. Зворотний зв'язок від своїх членів та громадськості	3.22	3,36	2,87	3,32	3,26
Компонент 3. Формулювання стійкої та життєздатної позиції	3.03	3,24	2,78	3,22	2,91
Компонент 4. Донесення та відстоювання прийнятої позиції з даного питання	2.72	2,69	2,45	2,85	2,76
Компонент 5. Залучення ресурсів на представлення і захист прав та інтересів	2.95	3,15	2,59	3,05	2,99
Компонент 6. Створення коаліцій/мереж для спільних дій з конкретного питання	3.0	3,09	2,59	3,11	3,12
Компонент 7. Заходи для впливу на політичні рішення та підтримку інтересу громадськості	2.52	2,46	2,05	2,74	2,44

Висновок: НУО України збирають інформацію і досліджують важливі для клієнтів питання досить регулярно та проводять повторні заходи для впливу на суспільно-політичну ситуацію і повернення інтересу громадськості. У той же час, слабким місцем українських НУО є формулювання стійкої та життєздатної позиції і систематичне залучення членів НУО та громадськості до перегляду й поновлення своїх позицій відповідно до змін у навколишньому оточенні. НУО досить непогано виконують ті види робіт із представлення інтересів та захисту прав, які є типовими в наданні щоденних послуг НУО (наприклад, проведення зустрічей та семінарів, отримання зворотного зв'язку від громади, моніторинг зовнішнього оточення), але ще не звикли регулярно проводити складнішу діяльність з представництва та захисту прав (що передбачає, наприклад, роботу з законодавцями, державними службовцями, формулювання стійкої та життєздатної позиції щодо питань, важливих для клієнтів, моніторинг розробки та впровадження законодавчих актів). НУО ініціюють створення коаліцій і асоціацій, однак це не означає, що такі коаліції є ефективними інструментами у представленні та захисті прав. НУО ще необхідно працювати над скоординованими діями у представництві та захисті прав з відповідним плануванням діяльності, виділенням ресурсів, постійним моніторингом та пристосуванням до змін у навколишньому середовищі.

8. Аналіз якості веб-сайтів НУО України

Зміст веб-сайтів був проаналізований 26-27 жовтня 2006 року з використанням шести базових критеріїв оцінки. Для аналізу була взята модель оцінки за шістьма показниками, що використовувалась у 2002, 2004, та 2005 роках. Дана модель оцінки враховує рівень розвитку третього сектору та інформаційно-комунікаційних технологій. Існують також інші різні критерії оцінки якості веб-сайтів (наприклад, у 2002 році були проаналізовані наявність мапи сайту, дата останнього поновлення, джерела поданої інформації тощо). Для даного аналізу було обрано шість критеріїв, які дають змогу отримати цілісну та адекватну картину, та оцінити досягнення українських НУО у представленні себе через веб-сайти.

На час проведення опитування у липні-серпні 2006 року 147 НУО з 583 опитаних (25%) вказали адресу свого веб-сайту. Були проаналізовані 106 зі 147 сайтів (72%), а решта через відсутність доступу виключені з розгляду. Причиною цього були помилки у написанні адреси веб-сайту, перебування сайтів у стадії розробки, або припинення свого існування. Але із 106 проаналізованих, сайтами саме тих організацій, що їх зазначили, виявився тільки 81 сайт. У решті 25 випадках представники НУО вказували не власні сайти, а сайти центральних відділень або сайти проектів, над виконанням яких вони працюють; також, часто, представники НУО вказували веб-сайти, на яких міститься лише контактна інформація чи інші відомості про дану організацію: наприклад, сайт міста, інформаційний портал, база даних НУО тощо.

Таким чином, було проаналізовано 81 веб-сайт (55% від вказаних в анкетах 147-ми), що працюють і є сайтами організацій, які їх вказали.

Досліджувались наступні питання:

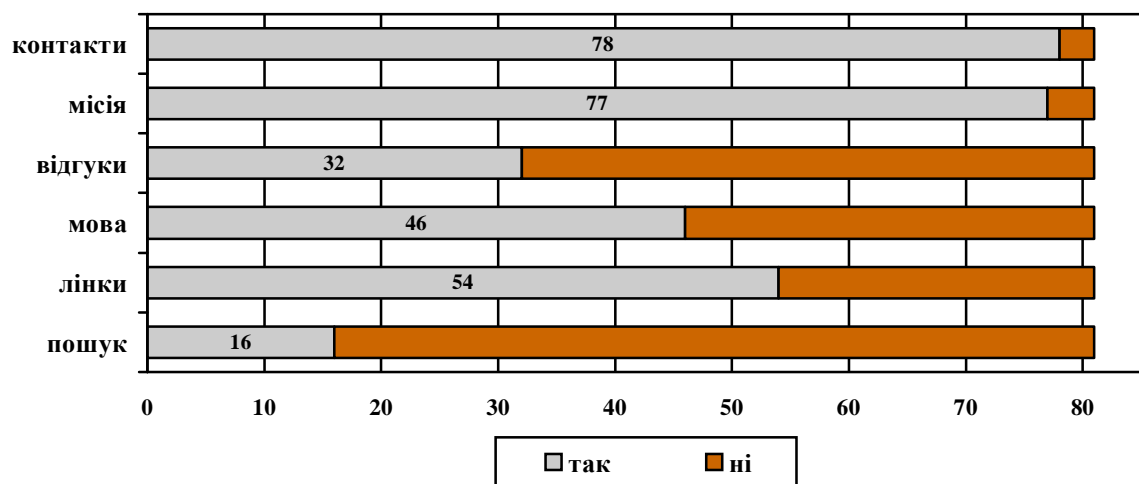
- **Контакти.** Чи надається інформація про розташування офісу організації? 78 з 81 (96%) веб-сайтів НУО надають контактну інформацію щодо розташування офісу організації, номерів телефонів та імен керівників організації.
- **Місія.** Чи подає сайт місію організації? Більшість НУО (77 сайтів або 95%) надали свою місію та стратегічні цілі організації на власному веб-сайті.
- **Посилання.** Чи пропонує сайт список інших ресурсів? Більше половини веб-сайтів НУО (54 сайти або 67%) має посилання на інші електронні ресурси та вказує адреси електронних ресурсів інших організацій, уряду, партнерів тощо.
- **Мова.** Чи представлений веб-сайт більш ніж однією мовою? 31 сайт подає інформацію лише українською, та 15 – лише російською мовами. Розміщують інформацію більш ніж однією мовою 46 веб-сайтів НУО (57%), з них 27 – українською та англійською, 8 – російською та англійською, 5 – українською та російською, а 6 – трьома/чотирма мовами.

Досліджувані НУО на своїх веб-сторінках використовують наступні мови: українську, російську, англійську, німецьку та польську. Окремий аналіз відповідності інформації, поданої англійською мовою, українській або російській версії, не проводився, однак у деяких випадках було помічено, що інформація англійською мовою виявлялась більш стислою за ту, що була представлена українською чи російською мовами.

- **Відгуки.** Чи дозволяється користувачам залишати коментарі та відгуки на сайті? 32 веб-сайти (40%) надають можливість контактувати, надсилати коментарі, ставити запитання або надсилати до НУО запити через електронну пошту (гіперпосилання, гостьові книги, форуми).
- **Пошук.** Чи є система пошуку? Її пропонують лише 16 веб-сайтів (20%).

На Графіку 8.1 відображені результати оцінки. Числа позначають кількість веб-сайтів, які відповідають зазначеним критеріям.

Оцінка веб-сайтів НУО України (2006 рік)

За даними дослідження 2006 року, з 583 опитаних (25%) 147 НУО вказали адресу свого веб-сайту. Але працюючими сайтами саме тих організацій, що їх зазначили, виявився тільки 81 сайт. Важливо зазначити, що із 610 опитаних у 2005 році лідерів НУО 133, (22%) зазначили адреси веб-сайтів. У результаті аналізу виявилось, що реально працюють і є власними веб-сайтами НУО 86 або 14% сайтів. У 2004 році 19% від 588 опитаних НУО зазначили наявність веб-сайтів та їх адреси, але насправді працювали сайти 13% респондентів. У 2002 році аналогічно були проаналізовані 47 сайтів (7,5%) від загальної кількості отриманих анкет. Отже, за останні чотири роки спостерігається поступове збільшення кількості наявних веб-сайтів у українських НУО. Відповідь на запитання, чи покращилась у порівнянні з 2002 роком якість сайтів, відповідно до обраних шести критеріїв, подана у наступному підрозділі.

Якість веб-сайтів

Також було проведено оцінку якості 81 веб-сайту опитаних у 2006 році організацій та її порівняння з показниками 2002 та 2005 років. Нагадаємо, що у 2002 році до аналізу були включені 47 веб-сайтів (8% від 620 зібраних анкет), в 2004 році проаналізовано 78 веб-сайтів (13%), а в 2005 – 86 веб-сайтів (15%).

За чотирма з шести критеріїв якість сайтів з 2002 по 2006 рік у відсотковому відношенні покращилась. Аналіз показав помітне зростання кількості сайтів, на яких розташована контактна інформація про НУО. Зростання цього показника у 2006 році перевищило навіть його спад, що відбувся у 2004 році. Відчутне зростання спостерігається щодо наявності інформації про місію НУО на проаналізованих сайтах. Кількість сайтів, які її вказують, у 2006 році більша, ніж у 2002. Спад у 2006 році відбувся лише за двома показниками – наявність пошуку та можливість залишати відгуки на сайті.

Наочно тенденції змін наведено в Таблиці 8.1. Числа в таблиці показують відсоток веб-сайтів, що відповідають критерію, від загальної кількості проаналізованих за даними 2002, 2004, 2005 та 2006 років.

Таблиця 8.1

**Порівняння відсотків веб-сайтів,
що відповідають заданим критеріям оцінки,
2002, 2004, 2005 та 2006 роки**

Критерії оцінки	2002 рік (47 сайтів)		2004 рік (78 сайтів)		2005 рік (86 сайтів)		2006 рік (81 сайт)
Контакти	91%	ò	86%	ñ	95%	ñ	96%

Місія	85%	ò	73%	ñ	78%	ñ	95%
Лінки	51%	ò	47%	–	48%	ñ	67%
Мова	45%	–	47%	–	49%	ñ	57%
Пошук	15%	ñ	23%	–	22%	ò	20%
Відгуки	81%	ò	66%	–	64%	ò	40%

У 2006 році лише 7 сайтів (9% з 81 проаналізованих) цілком відповідали усім шести критеріям. П'ять сайтів відповідали тільки одному критерію (наявність контактної інформації або зазначена місія). У середньому ж веб-сайти українських НУО задовольняють вимоги трьох-чотирьох критеріїв із шести вищевказаних.

Таблиця 8.2 демонструє різницю між рівнем організаційної спроможності організацій, що мають доступ до електронної пошти та Інтернету, і спроможності в цілому по масиву. Рівень організаційної спроможності НУО визначений через індекс, що складається з шести компонентів¹ (див. Таблицю 9.2).

Таблиця 8.2

Рівень організаційної спроможності НУО, що мають доступ до електронної пошти та Інтернету

	Організаційна спроможність НУО України	Тенденція	Організаційна спроможність НУО з доступом до електронної пошти та Інтернету
Загальний бал індексу	2,9	ñ	3,06
Компонент 1. НУО застосовує стратегічний менеджмент на практиці	3.4	–	3,5
Компонент 2. НУО має ефективну систему керівництва	4.1	–	4,24
Компонент 3. Ефективність системи лідерства та менеджменту НУО, при якій персонал залучений до процесу прийняття рішень	2.52	–	2,63
Компонент 4. Стратегія НУО щодо залучення коштів	1.49	–	1,50
Компонент 5. Фінансовий менеджмент НУО відповідає стандартам бухгалтерського обліку	3.22	ñ	3,53
Компонент 6. НУО має належні процедури менеджменту людських та матеріальних ресурсів	2.71	ñ	2,9

¹ Опис індексу див. в розділі 6

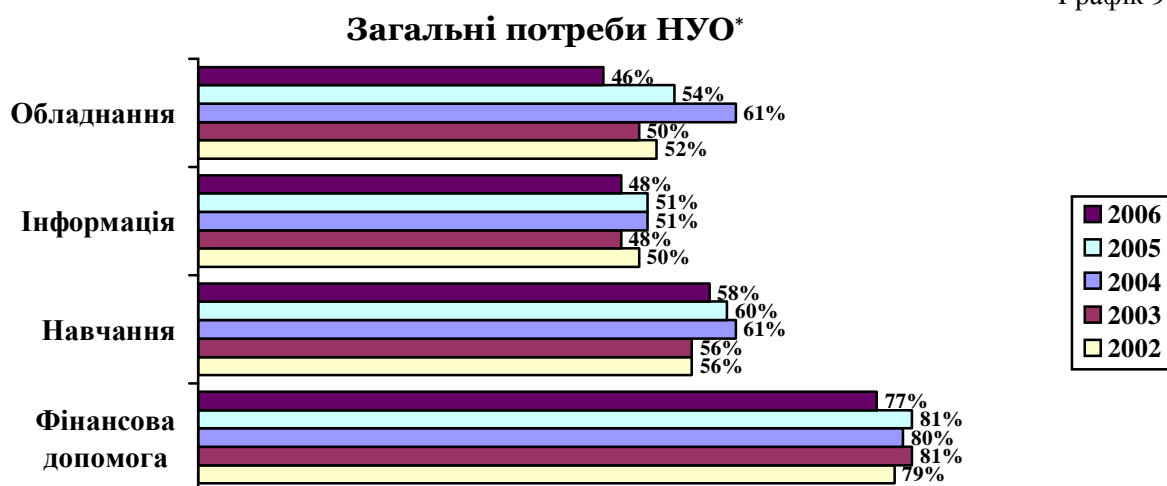
9. Аналіз проблем та потреб НУО України

У даному розділі проведено порівняльний аналіз потреб НУО України за 2002–2006 роки, а саме таких питань як внутрішні і зовнішні проблеми організації, загальні потреби та потреби у тренінгах. Статистична інформація з окремих блоків потреб подана на графіках 9.1 та 9.2, де були зазначені найпопулярніші варіанти відповідей. Респонденти мали змогу обирати всі відповіді, що підходили.

У цілому, аналізуючи відповіді респондентів на запитання розділу анкети „Проблеми та потреби НУО”, можна виділити основні, загальні для всіх питань розділу, групи потреб. Ними є: матеріальні ресурси, професійні кадри, плідна співпраця з бізнесом та урядом, чітке законодавство. У 2004 році проявилась тенденція відходу на другий план проблеми недосконалого законодавства. Такий висновок був зроблений після аналізу співпраці НУО з державними структурами – учасники дослідження засвідчили зростання своєї зацікавленості та обізнаності щодо законодавчих питань. У 2006 році проблеми, пов’язані з недосконалістю законодавства, хоча і залишаються нагальними, проте поступаються по кількості відсотків таким проблемам як *низька зацікавленість діяльністю НУО в цілому з боку влади та низька зацікавленість діяльністю НУО в цілому з боку бізнесу*.

Представники НУО доволі високо оцінюють власну організаційну спроможність, співпрацю з іншими НУО та громадськістю і не відчують особливих проблем у даних аспектах діяльності.

Загальні потреби. Графік 9.1 дає можливість визначити чотири нагальні загальні потреби НУО. Перше місце серед них посідає потреба у фінансовій підтримці.

Вказані на Графіку 9.1 аспекти життєздатності НУО протягом п’яти років спостережень були більш проблемними, ніж, наприклад, доступ до Інтернету (15% НУО у 2006 році) та потреба у приміщенні (41% НУО). За даними дослідження 2006 року, такі потреби як „співпраця з органами влади” (48% респондентів) та „обмін досвідом з іншими НУО” (47% респондентів) стали більш актуальними, ніж „обладнання” (46% респондентів у 2006 році). Щодо інших потреб, то в 2006 році підвищилась увага респондентів до „співпраці з іншими НУО” (33%).

У 2004 році 61% респондентів вказав на потребу НУО в обладнанні, проте у 2006 році цей показник знизився до 46%, що також менше, ніж у 2005 році – 54% (різниця статистично значуща на рівні 1%).

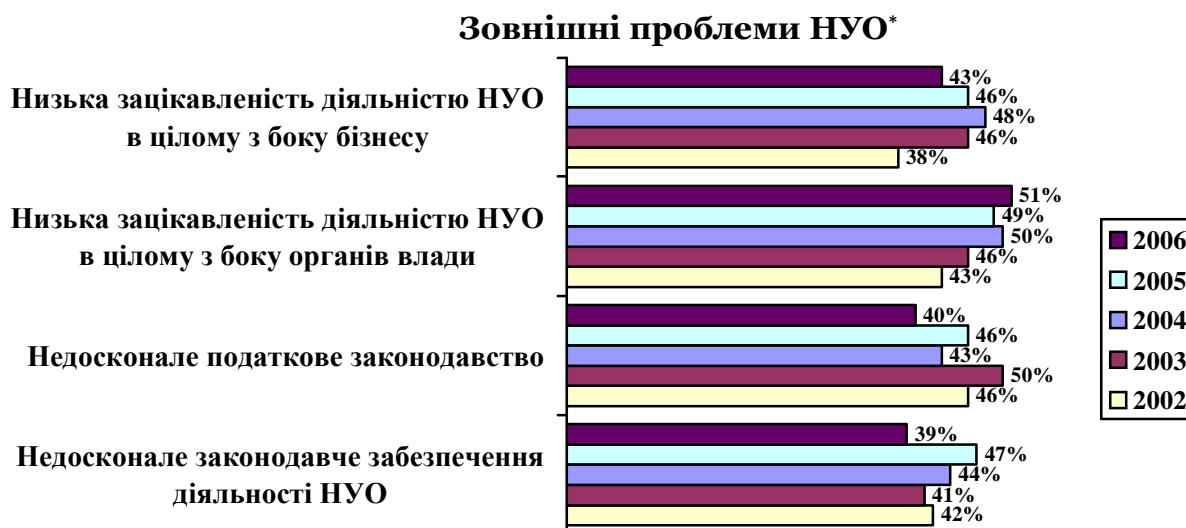
Щодо інших питань, представлених на Графіку 9.1, то їх показники не дозволяють говорити про зміни протягом останніх п’яти років.

Зовнішні проблеми. Дані, представлені на Графіку 9.2, підтверджують висновки, зроблені на початку розділу. Респонденти значно рідше обирали такі можливі проблеми як відсутність професіоналізму

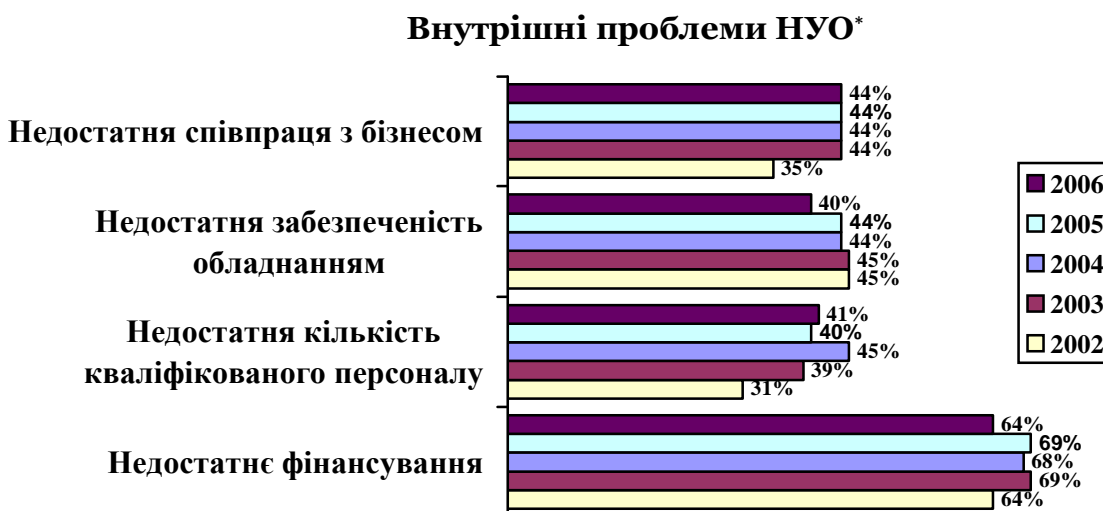
* Питання анкети № 117

персоналу НУО, недоліків у співпраці між НУО, контактів зі ЗМІ та громадськістю. Отже, головними проблемними сферами є відсутність зацікавлення з боку влади (51% НУО) та бізнесу (43% НУО), а також податкове законодавство (40%) та законодавство в цілому (39%). Ці самі причини опитані НУО назвали найчастіше, відповідаючи і на питання про причини низького рівня співпраці з зазначеними структурами.

Графік 9.2

Графік 10.3

Внутрішні проблеми. П'ятий рік поспіль недостатнє фінансування є найбільшою внутрішньою проблемою українських НУО. Потреба в коштах більш як на 20% випереджає будь-які інші внутрішні потреби у 2006 році. Хоча, коливання з року в рік частки НУО, котрі відзначили потребу в додатковому фінансуванні, не є статистично значущим на рівні 5%.

Аналіз динаміки потреб протягом чотирьох років показує, що найпомітніше зростає потреба у професійних кадрах (різниця значуща на рівні 5%). Це може засвідчувати зростання вимог до професійної підготовки працівників НУО або дефіцит працівників зі спеціальною освітою. З часом, зважаючи на розвиток та подальшу спеціалізацію третього сектору, ця проблема буде тільки поглиблюватися.

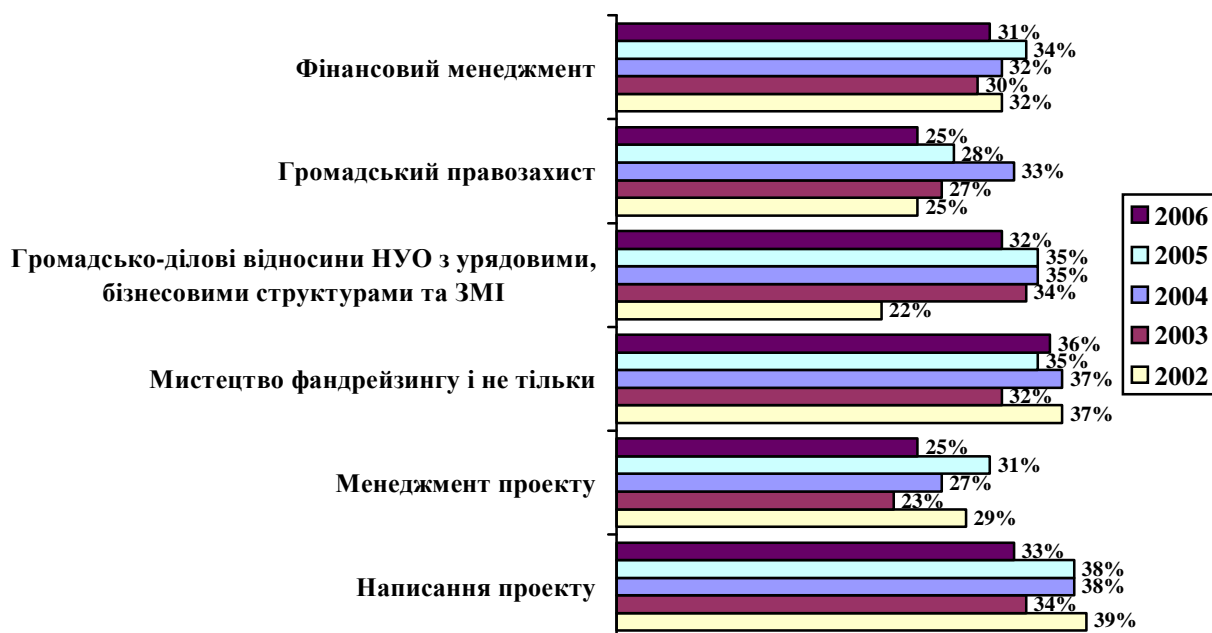
* Питання анкети № 116

* Питання анкети № 115

У 2003 році найпомітнішою проблемою був низький рівень співпраці НУО з бізнесом (різниця значуща на рівні 1%). Аналіз потреб у тренінгах також підтверджує уваги зростання потреби НУО у навиках співпраці з бізнес-сектором в даний період.

Графік 9.4

Рейтинг тренінгів*

Потреби у тренінгах. Як видно на Графіку 9.4, дані за 2004 рік показали помітне зростання попиту на тренінги з громадсько-правового захисту (різниця статистично значуща на рівні 5%). Але у 2006 році попит знизився на 8% і тепер знаходиться на рівні 2002-2003 років.

У 2003 році підвищився інтерес НУО до відносин з урядовими, бізнесовими структурами та ЗМІ. У той же період дещо зменшилась зацікавленість у тренінгах з менеджменту проекту, в 2004 та 2005 роках спостерігалась тенденція до зростання попиту на цей тренінг. Дані за 2006 рік свідчать про нове зниження популярності даного тренінгу, в порівнянні з 2005 роком (25% та 31% відповідно¹).

Зацікавленість у решті тренінгів залишається незмінно високою протягом чотирьох років, теми яких традиційно стосуються фінансових питань, зовнішніх відносин НУО, написання і менеджменту проекту.

* Питання анкети № 119

¹ різниця статистично значуща на рівні 5%

10. Відмінності між НУО: гендерний аспект

У даному розділі проаналізовані відмінності між неурядовими організаціями України в залежності від того, хто є лідером НУО – чоловік чи жінка. Проведений аналіз базується на даних 2006 року і стосується таких питань як сектори, види діяльності та клієнти НУО, наявність написаної місії та стратегічного плану, фінансування, проблем і потреб організацій, кількості виконаних проектів та регіонального розподілу респондентів за статтю.

Розподіл за статтю в загальному масиві з 583 опитаних виглядає таким чином: у 2006 році серед 583 опитаних було 52% чоловіків (302 респондентів) та 48% опитаних (281 респондент) – жінок. Для порівняння, у 2005 році серед опитаних було 49% чоловіків та 51% жінок.

Аналіз виявив наявність суттєвих розбіжностей між співвідношенням чоловіків та жінок, що є керівниками неурядових організацій, у чотирьох умовно виділених у даному дослідженні регіонах України. Особливості регіонів щодо статевого розподілу зазначені у Таблиці 10.1. Як видно з наведених даних, у центральному та західному регіонах кількість чоловіків-лідерів НУО більша за кількість жінок, і протилежна ситуація спостерігається у східному та південному регіонах України.

Таблиця 10.1

Регіональний розподіл респондентів за статтю

	по Україні	Центр (192 НУО)	Південь (80 НУО)	Схід (120 НУО)	Захід (191 НУО)
Чоловіки	52%	59%	44%	45%	52%
Жінки	48%	41%	56%	55%	48%

Сектори діяльності НУО

У Таблиці 10.2 показана кількість організацій, залучених до десяти основних секторів діяльності українських НУО¹. Як видно, жінки частіше очолюють НУО, що працюють у секторах *діти та молодь, вирішення соціальних питань*, а чоловіки – у секторах *права людини, громадянська освіта*, а також *політика, законодавство, держава*. Щодо решти секторів, значущої різниці за даним параметром не спостерігається.

Різниця між видами діяльності та основними клієнтами організацій, очолюваних чоловіками і жінками, пов'язана з відмінностями у секторах діяльності НУО. Більш детальну інформацію з цього приводу можна отримати у другому розділі даної публікації „Учасники дослідження – НУО України”.

Таблиця 10.2

Основні сектори діяльності НУО. Розподіл за статтю

Сектор діяльності НУО	Чоловіки	Жінки
Діти та молодь	40%	51%
Вирішення соціальних питань	35%	41%
Права людини	36%	25%
Громадянська освіта	29%	26%
Політика, законодавство, держава	20%	11%
Розвиток сектору НУО	20%	18%
Культура, мистецтво, література	15%	15%
Розвиток бізнесу	6%	11%

¹ У Таблиці 10.2 і надалі відсотки подані від загальної кількості чоловіків (302) та жінок (281) у масиві.

Охорона здоров'я, медицина	7%	8%
Екологія, захист навколишнього середовища	9%	6%
ВІЛ/СНІД	7%	7%

Місія

Написану місію мають 83% НУО, керованих чоловіками і 88% організацій, лідерами яких є жінки.

Мета створення НУО

41% чоловіків і лише 30% жінок обрали варіант *самореалізація засновників*. У той же час 68% чоловіків визначили метою створення організації *бажання допомогти іншим*, а жінки обирали цей варіант частіше (76%)^{**}. У той же час, 79% респондентів-чоловіків обрали *„можливість вплинути на розвиток суспільства”*, а респонденти-жінки обирали цю альтернативу в 72% випадків². *„Допомогу членам організації”* обрали 35% чоловіків та 32% жінок; *„можливість одержати фінансування”* - 18% чоловіків та 14% жінок.

Фінансування НУО

При аналізі розміру бюджетів НУО розбіжностей між організаціями в залежності від статі лідера не зафіксовано, що відповідає даним 2005 року.

Допомога, потрібна НУО

У цілому, відповідаючи на запитання про необхідну допомогу, чоловіки обирали більше альтернатив, ніж жінки. Особливо яскраво ця тенденція простежується щодо потреб у обладнанні (чоловіки – 48%; жінки - 44%), інформації (чоловіки – 43%; жінки - 54%) та приміщенні (чоловіки – 43%; жінки - 39%).

Кількість виконаних проектів

Аналіз відмінностей у кількості виконаних проектів за останній рік (див. Таблицю 10.3) показує, що значуща різниця є лише у варіанті *1-3 проекти*. Інших значущих відмінностей дані дослідження не зафіксували.

Таблиця 10.3

Кількість проектів, виконаних за останній рік. Розподіл за статтю

	0 проектів	1-3 проекти	4-5 проектів	Більше 5 проектів	Не знаю/немає відповіді
Чоловіки	8%	54%	14%	22%	2%
Жінки	9%	48%	19%	23%	3%

^{**} різниця відсотків значима на рівні 5%.

² різниця відсотків значима на рівні 5%.

Частина IV
Висновки щодо динаміки розвитку НУО України
2002 - 2006 рр.

Порівняльний аналіз результатів дослідження стану розвитку НУО України за 2002–2006 роки дозволяє зробити висновки щодо динаміки розвитку неурядових організацій впродовж останніх п'яти років. Щодо переважної більшості показників різниці між 2005 та 2006 роком не спостерігається, у багатьох випадках ситуація є стабільною протягом усіх п'яти років спостереження. Більш повну картину тенденцій по кожному з досліджуваних показників розвитку НУО України подано у попередніх розділах даного звіту. Дана частина містить висновки щодо змін, які відбулися у внутрішній системі менеджменту, зовнішніх зв'язках та програмній діяльності з 2002 по 2006 рік.

Портрет респондентів

Показовою є динаміка діяльності щодо захисту інтересів та їх лобіювання протягом останніх трьох років. У 2002 році лише 16% респондентів зазначили, що захист інтересів та їх лобіювання є однією з основних сфер діяльності НУО. Помітно зріс (до 44%) цей показник у 2003 році. Дані за останні три роки підтверджують стабільне прагнення організацій захищати інтереси клієнтів та лобіювати їх. Зауважимо, що при цьому відсоток організацій, які займаються *наданням соціальних послуг* залишається стабільним протягом чотирьох останніх років (у 2006 році цей показник становить 31% респондентів). Тобто відбувається не заміщення одного виду діяльності іншим, а розширення поля діяльності НУО.

Загальним висновком щодо видів діяльності, так само як і щодо секторів так клієнтів НУО, є незмінність показників. Великою мірою це обумовлено збереженням панелі вибірки.

Внутрішня система менеджменту

Значних змін у **причинах створення НУО** та **практиках формулювання місії** організації не відбулося. Лише дещо втратила позиції основна мета заснування організації – *можливість вплинути на розвиток суспільства*. У 2005 році цей варіант відзначили 70% респондентів проти 77% у 2003 р. (різниця значуща на рівні 1%). У 2006 цей показник повернувся на рівень 2003 року. Статистичний аналіз показників 2002, 2003, 2005 років підтверджує зменшення кількості організацій, що мають сформульовану місію (різниця значуща на рівні 1%). 86% НУО мали написану місію у 2006 році, 83% у 2005 році, 87% у 2004 році та 89% – у 2002 та 2003 роках.

Проаналізувавши дані досліджень минулих років, можна відзначити тенденцію до зменшення кількості організацій, що займаються **стратегічним плануванням**. Написаний стратегічний план у 2002 році мали 75% організацій, і поступово відсоток зменшився до 61%¹ у 2005 році, а в 2006 році зріс до 68%².

Найчастіше НУО складають план на 1 рік. Такий стан речей зберігається протягом п'яти років. Відсоток НУО, що практикують написання довгострокових стратегічних планів (на 3 і більше років), зменшився у 2003 році майже вдвічі (з 22% у 2002 до 14% у 2003 та 2004 роках, 12% у 2005 році), і тепер становить 17% (різниця значуща на рівні 5%). Можливою причиною таких змін є втрата довіри до такого інструменту, як стратегічне планування, що спричинена швидкими змінами у безпосередньому оточенні, зокрема у законодавчому регулюванні діяльності та оподаткуванні НУО. Іншим можливим поясненням є зміна політики донорів (раніше донори більш наполегливо вимагали написаний стратегічний план).

Змінилися акценти щодо ролей різних осіб, **залучених до розробки стратегічного плану організації**. Як і у 2002 році, на першому місці серед структур, залучених у процес стратегічного планування був колективний керівний орган. Кількість НУО, де до стратегічного планування залучений колективний керівний орган, поступово збільшується (з 57% організацій у 2002 до 66% у 2005 та 62% у 2006 роках). Відмінності у кількості НУО, у яких до планування залучені члени організації, є незначущими (у різні роки таких НУО було від 21% до 26%).

Колективний керівний орган мають 88% НУО, представники яких були опитані у 2006 році (86% у 2002 році). Цей показник коливається з року в рік на декілька відсотків, порівняно з 2005 роком

¹ різниця значуща на рівні 1%.

² різниця значуща на рівні 5%.

даний показник не змінився. У 87% (82% у 2003 році³) організацій виконавчий директор відвідує зустрічі колективного керівного органу, та у 78% організацій хоч раз проводились вибори членів колективного керівного органу з того часу, як він був сформований (у 70% за результатами 2003 року⁴, у 76% - у 2004 році та у 73% - у 2005⁵).

Людські ресурси НУО. Волонтерами, залученими до діяльності НУО, з року в рік послуг стають все більше ті, хто отримує послуги від організації. За останні п'ять років їх кількість збільшилась вдвічі: з 14% у 2002 році до 29% у 2006 році.

Значні зміни відбулись у 2003 році щодо **матеріальних ресурсів НУО**. З того часу ситуація є стабільною. Приміщення у своєму розпорядженні мають 90% НУО, причому в 12% це приміщення є власним. Порівняно з даними 2002 року, відсоток НУО, що на тих чи інших підставах мають приміщення для роботи, зріс із 80% до 90%. З 2002 року на 11% (з 59% до 70%) зросла кількість НУО, що мають офісні меблі. Стало більше НУО, що мають такі технічні засоби, як телефон (на 19%), факс (на 11%), копіювальний апарат (на 10%), комп'ютер (на 26%). На 28% зросла кількість організацій, що мають доступ до Інтернету або електронної пошти (з 47% у 2002 році до 75% у 2006 році). Таким чином, станом на 2006 рік з більшістю активних НУО України є можливість контактувати за допомогою телефону або електронної пошти, і майже всі організації вказали постійну поштову адресу.

Аналіз Інтернет-ресурсів, що створюються та підтримуються НУО, виявив зростання кількості організацій, які використовують у своїй діяльності всесвітню електронну мережу. У 2002 році лише 12% НУО вказали адреси своїх веб-сайтів, а станом на 2006 рік таких організацій уже 25%. Різниця між даними дослідження 2006 року щодо наявності веб-ресурсів, та даними, отриманими у 2004 та 2005 роках, є статистично значущою на рівні 5%.

Важливо відзначити, що хоча відсоток НУО, які залучають **фінансування** від державних структур та бізнесу достатньо високий (27% та 52% відповідно), обсяги такої фінансової підтримки не є значними. Здебільшого дана підтримка є незначною і складає до \$500 на рік. Порівняно з результатами 2002 року, немає змін у відсотку фінансування, що надійшов з кожного джерела. Винятком є внесок міжнародних організацій. Збільшення відсотку грантів є статистично значущим (з 49% у 2002 році до 55% у 2005). З 2003 року категорія *гранти* була розділена на дві підкатегорії *гранти від міжнародних організацій* та *гранти від місцевих організацій*, щоб порівняти не лише типи фінансової допомоги, а й характеристики джерел фінансування по регіонах. Таке розведення дає змогу побачити значну різницю між фінансуванням міжнародними організаціями, що у 2005 році була на рівні 38%, та грантами від місцевих організацій, що в середньому склали 5% від бюджету НУО у 2005 році.

Обсяг міжнародної донорської підтримки тримається на рівні 35-38% від загального обсягу фінансування більш ніж половини (55% у 2005 році) українських НУО. Лише незначна частина НУО (23%) отримує фінансування виключно з одного джерела: 2% організацій – з бізнес-середовища, 9% – від міжнародних донорів (у 2005 році – 5%⁶), 1% – від держави (у 2005 році – 9%⁷), 3% - з членських внесків, 1% - від громадян та місцевих організацій.

Відбулися позитивні **зміни в обсягах фінансування НУО**. Відсоток НУО, які зазначили, що рівень фінансування зріс порівняно з минулим роком, збільшився з 32% у 2002 році до 38% у 2006 році (різниця відсотків значуща на рівні 5%). Частка НУО, які повідомили про зниження рівня фінансування порівняно з 2002 роком, зменшилась з 27% у 2002 році до 20% у 2005, а в 2006 році цей показник повернувся на рівень 2002 року (26% НУО). Проте, позитивні зміни не є значними, оскільки розмір бюджету українських НУО весь цей час залишається на одному і тому ж рівні.

³ різниця значуща на рівні 5%

⁴ різниця значуща на рівні 1%

⁵ різниця значуща на рівні 5%

⁶ різниця значуща на рівні 1%

⁷ різниця значуща на рівні 1%

З року в рік дещо коливається кількість НУО, що мають встановлені **системи фінансового менеджменту** (60% – у 2002 році, 71% – у 2003 році, 65% – у 2004-2005 роках та 61% в 2006). Формальна (друкована або електронна) система реєстрації документів існує у 81% організацій (у 2003 цей показник становив 88%⁸).

Дані свідчать про декларування лідерами НУО **впливу аудиту** на поліпшення фінансового планування та звітування в організації. НУО декларують більшу відкритість до таких процедур, що свідчить про зміни у ставленні до них лідерів НУО. І хоча майже вдвічі зріс відсоток організацій, що виявляють бажання пройти аудит (з 26% у 2002 році до 49% у 2006 році), відсоток НУО, які мають досвід проходження аудиту, залишився незмінним.

83% організацій проводять поточну оцінку власної діяльності, і в більшості таких організацій (80%) результати оцінки впливають на стратегію та/або процес прийняття рішень, що є хорошим індикатором обізнаності НУО з перевагами оцінки та важливістю оцінки для систем менеджменту. З іншого боку, лише 31% організацій залучають зовнішніх експертів до проведення оцінки, що дещо більше, ніж у 2005 році (25% НУО⁹). Порівняно з 2005 роком, кількість організацій, у яких результати оцінки впливають на стратегію та/або процес прийняття рішень, у 2006 році зменшилась (різниця значуща на рівні 1%), а у порівнянні з 2003 роком зросла на 5%. Тим менше, можна говорити про суб'єктивність оцінок, бо останні проводяться з використанням внутрішніх спеціалістів НУО.

Значна кількість організацій (84% НУО у 2006 році; 61% у 2002 році¹⁰) у яких керівник делегує повноваження щодо програмних та/або адміністративних завдань персоналу, з одного боку свідчить про використання керівниками підходу “за участю” у менеджменті організації. З іншого боку, при аналізі варто враховувати, що відповідь на питання щодо делегування повноважень давали самі керівники організацій.

Індекс організаційної спроможності у 2006 році склав 2,9. Різниця у порівнянні зі значенням індексу у 2002, 2004 та 2005 роках незначуща. Лише у 2003 році спостерігалось підвищення індексу до 3,14.

Зовнішні зв'язки

Загалом можна відзначити збільшення кількості контактів українських НУО з **державними структурами** в період 2002-2006 років та наступну стабілізацію цього показника. На сьогоднішній день ініціатором спілкування між НУО та державними структурами в більшості випадків (60%) виступають обидві сторони, а у 2002 році цей відсоток був значно нижчий – 17% (різниця значуща на рівні 1%). Виключно з боку НУО ініціатива надходить у третині випадків (36%), а з боку державних структур – майже ніколи (лише у 2% випадків).

Частка НУО, які не мали спільних проектів з державними структурами, зменшилась з 43% у 2002 році до 36% у 2006 році. Значно зросла частка НУО, які виконали більш ніж три таких проекти. У 2002 році дана частка складала лише 13% всіх опитаних організацій, в 2004 році вона зросла до однієї четвертої (різниця статистично значуща на рівні 1%). У 2005 та 2006 роках цей показник не змінювався.

Рівень співпраці між НУО та державними структурами у 2003 році підвищився, порівняно з результатами опитування 2002 року. Порівняно з 2005 роком дещо знизився відсоток респондентів, які вважають, що рівень співпраці на регіональному та середньому рівні є середнім (47% у 2005 та 40% у 2006 році¹¹), відповідно більша кількість респондентів вважають даний рівень низьким (40% у 2005 та 47% у 2006 році¹²). Аналіз динаміки зазначених показників протягом останніх трьох років дозволяє говорити про стабілізацію частоти вибору *небажання співпрацювати з боку владних структур*. У 2006 році, як і в двох попередніх, 47% респондентів вказали даний варіант як основну

⁸ різниця значуща на рівні 1%

⁹ різниця значуща на рівні 5%

¹⁰ різниця значуща на рівні 1%

¹¹ різниця значуща на рівні 5%

¹² різниця значуща на рівні 5%

причину недостатньої співпраці НУО та влади, у той час як у 2003 році цю альтернативу обрали 38% опитаних (різниця значуща на рівні 1%). Також можна відзначити повернення на рівень 2003 року (53% респондентів у 2006 та 2005 роках) варіанту *неінформованість владних структур* (у 2004 році 47% респондентів обрали цю альтернативу¹³).

Відносини **між НУО** також зазнали деяких змін протягом чотирьох років. Статистично значущим на рівні 1% є збільшення за останній рік відсотку організацій, що практикують партнерські проекти (з 51% до 59%), консультації (з 58% до 66%) та обмін інформацією (з 85% до 92%). Щодо інших видів співпраці, то з 2004 року змін не відбулось.

Третина респондентів зазначила, що партнерство та співпраця дозволяють *зеконормити ресурси* під час виконання проекту, при цьому частка лідерів організацій, які дотримуються такої думки, у 2006 році повернулася на рівень 2004 року (33% та 34% відповідно). А віра у можливість завдяки співпраці розширити діяльність та підвищити результативність повернулася на рівень 2003 року і у 2006 році становить 70% НУО (різниця не значуща на рівні 5%).

Результати порівняння даних за 2002 та 2006 роки, свідчать про значні зміни у відповідях респондентів щодо причин недостатнього рівня співпраці між НУО. Наприклад, таку причину як *амбіційність лідерів та конфлікти між ними* у 2006 році обрали 40% респондентів, тоді як у 2003 році – 47%¹⁴; у 2006 році 40% НУО зазначили, що *недостатній професіоналізм НУО* заважає співпраці, а у 2003 році цей показник становив 49% (різниця відсотків значуща на рівні 1%). *Труднощі, які виникають в процесі співпраці та нестача інформації про діяльність інших НУО* також менше згадувались в 2006 році, порівняно з 2003 роком (23% та 30%¹⁵; 32% та 38%¹⁶ відповідно).

Зміни у співпраці НУО з **бізнес-структурами** є незначними у порівнянні з двома попередніми роками. У 2003 році зросла кількість організацій, що співпрацюють з більш ніж 5 бізнес-структурами, але у 2005 та 2006 роках цей показник повернувся на рівень 2002 року. Також спостерігається невелике зростання кількості НУО, які співпрацюють з 3–5 бізнес-структурами; кількість НУО, які зовсім не працюють з бізнесом, третій рік поспіль залишається на рівні трохи менше третини від загальної кількості організацій.

Майже не змінилось ставлення НУО до співпраці з бізнес-структурами. Значна частка НУО ставиться до бізнесу не лише як до джерела фінансової допомоги, а й як до потенційного партнера. Частка респондентів, що заявляють про використання досвіду бізнесу, не змінюється протягом всіх чотирьох років (18% у 2006 р.). Частота вибору інших альтернатив зросла у 2003 році. Зменшення у 2006 році показників порівняно з 2003, 2004 та 2005 роками є статистично незначущим на рівні 5%.

Незважаючи на те, що найбільш поширеним видом співпраці **НУО та донорів** є надання останніми фінансової або технічної допомоги, деякі організації співпрацюють з донорами на вищому рівні — НУО як партнер або виконавчий партнер. У 2006 році відсоток НУО, які працюють з донорами в якості виконавчих партнерів, дещо збільшився порівняно з попередніми роками (19% і 10% відповідно¹⁷). Це свідчить про те, що НУО намагаються брати активнішу участь у співпраці з донорськими організаціями та беруть участь у розробці програм донорських структур. Щодо інших альтернатив, то з 2003 року розподіл відсотків щодо шляхів співпраці НУО з донорськими організаціями не змінився.

Опитування 2006 року не зафіксувало суттєвих змін і в показниках, що характеризують співпрацю **між НУО та громадськістю**. Кількість лідерів НУО, що заявляють про щоденні зустрічі представників своїх організацій з клієнтами, коливається з року в рік – 55% у 2002 році, 49% у 2003 (різниця значуща на рівні 5%), 53% у 2004 і 47% у 2005 та 2006. Щодо решти відповідей, то коливання показників є незначними.

¹³ різниця значуща на рівні 5%

¹⁴ різниця значуща на рівні 5%

¹⁵ різниця значуща на рівні 1%

¹⁶ різниця значуща на рівні 5%

¹⁷ різниця значуща на рівні 1%

Найпопулярніший спосіб поширення інформації про діяльність НУО — подання інформації в пресу (78% опитаних у 2006 році та 88% НУО у 2005 році¹⁸). 60% організацій в 2006 році займалися розповсюдженням буклетів чи листівок, в 2005 році цей вид поширення інформації використовували 53% НУО (різниця значуща на рівні 5%). Слід зазначити, що по інших альтернативах не спостерігається значних змін у порівнянні з попереднім роком (різниця відсотків не є значущими на рівні 5%). Але якщо аналізувати тенденції за всі п'ять років, то можна спостерігати поступове зростання популярності таких способів поширення інформації про організацію як презентації, використання веб-сторінок та поширення буклетів, листівок. Щодо видачі річних звітів та власних бюлетенів, то явної тенденції до зростання чи спаду не спостерігається.

Регулярно співпрацюють із **засобами масової інформації** 40% НУО та епізодично – 52%. Відповідно до отриманих даних, для інформування про власну діяльність НУО найчастіше використовують газети. Протягом останнього року інформацію про себе та власну діяльність за допомогою газет поширювали 85% НУО. Цей показник є дещо нижчим, ніж минулого року – 91% організацій (різниця значуща на рівні 1%). Наступним за популярністю використання є радіо, де розміщують інформацію про себе 53% НУО. Показовим є зростання протягом останніх трьох років показників співпраці НУО з телебаченням. Рівень використання журналів та радіо для розміщення інформації про НУО залишається сталим упродовж трьох останніх років (різниця показників не значущі на рівні 5%).

Програмна діяльність

Більшість (71%) членських організацій **звітують** своїм членам, більше половини НУО – державним установам (55%) та донорам (60%). 23% організацій звітують своїм клієнтам. Цей індикатор, як свідчать дослідження за 2002-2006 роки, не є стабільним. Частка НУО, що звітують своїм клієнтам, зросла з 19% у 2002 році до 27% у 2003, а у 2004 році знову знизилась до 17%. У 2006 році кількість НУО, що звітують клієнтам, зросла до 23%. Всі різниці показників є значущими на рівні 1%.

У 2006 році відповіді респондентів щодо потреб **відкритості** програмної діяльності НУО дещо відрізняються від даних попередніх чотирьох років. Переважна більшість респондентів (91%) у 2006 році відзначає необхідність ознайомлення громадськості з програмною діяльністю НУО, в 2005 році цей показник становив 97% НУО (різниця є значущою на рівні 1%). Кількість респондентів, що висловлюються на користь відкритості організацій у сфері фінансової діяльності утримується на рівні 64%.

Частка НУО, які вважають, що сектору громадських організацій потрібен **етичний кодекс** та професійні стандарти, поступово зросла з 81% у 2002 році до 88% у 2005 році (різниця показників значуща на рівні 1%), а в 2006 році знову знизилась до 83% (різниця показників значуща на рівні 5%). У 2002 році 64% респондентів повідомили, що їх організація має визначені та написані етичні норми. Зміна з 64% у 2002 році до 42% у 2006 році потребує окремого аналізу.

Кількість представників третього сектору, **обізнаних у чинному законодавстві**, постійно змінюється: 53% у 2002 році, потім поступове збільшення до 64% у 2004 і нове зниження до 58% у 2005 році та 60% у 2006 році (різниця не значуща на рівні 5%).

Найбільш поширеним джерелом інформації про **зміни/оновлення існуючих законів та регуляторних актів** серед НУО виявились Інтернет та зустрічі та семінари. В 2006 році НУО більше використовують такі джерела інформації про зміни існуючого законодавства, як: Інтернет - 70% респондентів (67% у 2005 році) та зустрічі/семінари - 67% респондентів (74% у 2005 році¹⁹). Порівняно з 2005 роком, більша кількість НУО використовує електронні розсилки, як джерело інформації – 42% респондентів у 2005 році та 46% у 2006 році (різниця є значущою на рівні 5%). Слід відзначити суттєве зростання протягом чотирьох років ролі Інтернету як джерела інформації для українських НУО. Одночасно для НУО дещо знизилась популярність інформаційних бюлетенів (на 7% у порівнянні з 2004 роком).

¹⁸ різниця значуща на рівні 1%

¹⁹ різниця є значущою на рівні 1%

Участь у **коаліціях чи робочих групах** була корисною для переважної більшості НУО. Це дозволило їм спланувати спільні акції з іншими організаціями, організації стали більш відомими, зросли можливості зустрічатись з лідерами інших НУО. 14% НУО все-таки зазначили, що участь у коаліціях чи робочих групах для них не виявилась корисною, цей відсоток збільшився порівняно з 2005 роком - 8% (різниця значуща на рівні 1%). Тенденція, що простежується з 2002 року, говорить про зростання відсотку лідерів НУО, котрі є членами коаліцій. У 2002 році лише 35% лідерів НУО повідомили, що вони є членами коаліцій чи робочих груп. У 2004 року цей показник становив 41%, 2005 року зріс до 63%, а в 2006 становить 59% (різниця є значущою на рівні 1%).

Додатки

ID Номер:

**АНКЕТА ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ РОЗВИТКУ ТА ПОТРЕБ
НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ**

Запрошуємо Вашу організацію взяти участь у дослідженні стану розвитку НУО України у 2006 році. Дослідження має на меті визначення стану розвитку та потреб українських НУО. Дослідження проводиться Творчим центром Каунтерпарт в рамках проекту "Мережа громадянської дії в Україні" за участю регіональних представників Комітету виборців України та представників Творчого центру Каунтерпарт. ТЦК є виконавчим партнером проекту щодо моніторингу та оцінки і проводить щорічні огляди, визначаючи масштаб, глибину та якісні показники сектору НУО в Україні.

Вся інформація, надана Вашою організацією, є конфіденційною та буде представлена виключно в узагальненому вигляді.

За результатами дослідження буде опублікований звіт, примірник якого Вам, як учаснику дослідження, ми надамо.

Загальні інструкції для заповнення анкети:

- Питання цієї анкети стосуються структури, діяльності, потреб та проблем НУО. Саме тому бажано, щоб анкету заповнювала особа, яка є найбільш обізнаною з діяльністю та фінансуванням організації (наприклад, виконавчий директор; заступник директора; особа, відповідальна за фінанси або діяльність організації);
- Будь ласка, позначайте лише одну відповідь, якщо тільки не вказано інше;
- Будь ласка, не використовуйте для заповнення червоний колір ручки;
- Будь ласка, читайте питання уважно, оскільки деякі з них можуть не стосуватись діяльності Вашої організації;
- В кінці анкети ми просимо Вас надати Ваші коментарі та пропозиції щодо анкети. Ваші коментарі, як свідчить минулорічний досвід, є дуже важливими для покращення якості анкети у майбутньому;
- Питання анкети не повторюються, навіть якщо на перший погляд деякі з них є однаковими.

*Бажаємо успіху!
Ще раз дякуємо Вам за участь!*

Інформація про Вашу організацію

(Будь ласка, переконайтесь, що ця секція заповнена повністю)

- 1а. Представник організації (прізвище та ім'я особи, що заповнює анкету) _____
- 1б. Посада в організації _____
2. Дата заповнення анкети _____
3. Назва організації _____
4. Адреса _____
- 5а. Телефон (_____) _____
- 5б. Факс (_____) _____
- 6а. Адреса електронної пошти _____
- 6б. Веб-сторінка _____
7. Дата реєстрації _____ Дата перереєстрації (якщо така була) _____
8. Форма реєстрації:

Громадська організація Благодійна організація Не знаю

9. В яких з перерахованих нижче секторів працює Ваша організація? (будь ласка, зазначте не більше трьох секторів)

☐ Розвиток сільського господарства	☐ Права людини
☐ Розвиток бізнесу	☐ Засоби масової інформації
☐ Чорнобиль	☐ Політика, законодавство, держава
☐ Діти та молодь	☐ Професійні асоціації
☐ Громадянська освіта	☐ Релігійні асоціації
☐ Права споживачів	☐ Жінки
☐ Культура, мистецтво, література	☐ Вирішення соціальних питань
☐ Екологія, захист навколишнього середовища	☐ ВІЛ/СНІД
☐ Охорона здоров'я, медицина	☐ Інше (що саме) _____
☐ Розвиток сектору НУО	☐ Не знаю

10. Які з нижче наведених видів діяльності проводить Ваша організація? (будь ласка, зазначте не більше трьох видів діяльності)

☐	Захист інтересів та їх лобювання	☐	Освітня діяльність
☐	Дослідження та аналітика	☐	Поширення інформації
☐	Адміністрування грантових програм	☐	Благодійність
☐	Тренінги та консультування	☐	Надання соціальних послуг
☐	Реабілітація	☐	Правова допомога
☐	Розробка суспільно-політичних рекомендацій	☐	Інше (що саме) _____

11. Хто є основними клієнтами Вашої організації? (будь ласка, зазначте не більше трьох категорій клієнтів)

☐	Діти	☐	Молодь
☐	Жінки	☐	Студенти
☐	Сироти	☐	Люди мистецтва
☐	Споживачі	☐	Професійні групи
☐	Державні службовці	☐	Бізнесмени
☐	Пенсіонери	☐	Фермери
☐	Престарілі	☐	Вчені
☐	Інваліди	☐	ЗМІ
☐	Бідні і нужденні	☐	НУО
☐	Біженці	☐	Все населення
☐	Члени організації	☐	Інші (хто саме) _____
☐	Не знаю		

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

12. Що було метою створення Вашої організації? (зазначте УСІ відповіді, що підходять)

☐	Бажання допомоги іншим	☐	Можливість вплинути на розвиток суспільства
☐	Самореалізація засновників	☐	Обставини, що склались
☐	Допомога членам організації	☐	Інше (будь ласка, поясніть) _____
☐	Можливість одержати фінансування		

13. Чи має Ваша організація написану місію?

☐	Так	☐	Ні	☐	Не знаю

14. Чи знайомі члени Вашої організації зі стратегічними цілями Вашої організації?

☐	Так	☐	Ні	☐	Не знаю

15а. Чи є в організації написаний стратегічний план?

☐	Так	☐	Ні (переходьте до питання 19)	☐	Не знаю

15б. Якщо так, то це план на:

☐	менше ніж на 1 рік	☐	більше ніж на 1, але менше ніж на 2 роки	☐	більше ніж на 2, але менше ніж на 3 роки	☐	Не знаю
☐	1 рік	☐	на 2 роки	☐	3 і більше років		

16. Хто займається розробкою Вашого стратегічного плану? (зазначте УСІ відповіді, що підходять)

☐	Виконавчий директор	☐	Президент	☐	Персонал
☐	Тільки менеджери	☐	Колективний керівний орган	☐	Клієнти
☐	Голова	☐	Члени	☐	Інше (хто саме) _____

17. Чи оновлювався Ваш стратегічний план протягом останніх 2 років?

☐	Так	☐	Ні	☐	Не знаю	☐	Предмет питання відсутній

18. Хто займається оновленням Вашого стратегічного плану? (зазначте УСІ відповіді, що підходять)

☐	Виконавчий директор	☐	Президент	☐	Клієнти
☐	Тільки менеджери	☐	Колективний керівний орган	☐	Персонал
☐	Голова	☐	Члени	☐	Інше _____
				☐	Не знаю

19. Чи проводить Ваша організація поточну оцінку своєї діяльності?

☐	Так	☐	Ні (переходьте до питання 21)	☐	Не знаю

20. Якщо так, то чи впливають результати оцінки на стратегію та/або процес прийняття рішень?

☐	Так	☐	Ні	☐	Не знаю	☐	Предмет питання відсутній

21. Чи є в Вашій організації колективний керівний орган?

☐	Так	☐	Ні (переходьте до питання 28)	☐	Не знаю

22. Який тип колективного керівного органу має Ваша організація? (зазначте УСІ відповіді, що підходять)
- Дорадча Рада Правління Рада директорів Не знаю
 Консультанти Наглядова Рада Інше (що саме) _____
23. Чи існує письмовий документ, який висвітлює функції та обов'язки колективного керівного органу?
- Так Ні Не знаю
24. Як часто відбуваються зустрічі колективного керівного органу?
- Частіше ніж 4 рази на рік Щорічно
 Щоквартально Ніколи не відбуваються
 Два рази на рік Не знаю
25. Чи відвідує керівник ці зустрічі або чи зустрічається він регулярно з колективним керівним органом?
- Так Ні Не знаю
26. Чи проводились вибори членів колективного керівного органу Вашої НУО з того часу, як він був сформований?
- Так Ні Не знаю
27. Чи бере участь колективний керівний орган у формуванні стратегічного плану та цілей НУО?
- Так Ні Не знаю
- 28а. Чи є у Вашій організації постійний персонал?
- Так Ні (переходьте до питання 30)
- 28б. Скільки постійних співробітників, які працюють цілий робочий день, має Ваша НУО? _____
29. Чи розроблені у письмовій формі функціональні обов'язки персоналу?
- Так Ні Не знаю Предмет питання відсутній
30. Чи є в організації прописані адміністративні правила та процедури?
- Так Ні (переходьте до питання 32) Не знаю
- 31а. Хто у Вашій організації займається розробкою адміністративних правил та процедур (зазначте УСІ відповіді, що підходять)?
☐ Директор	☐ Персонал
☐ Колективний керівний орган	☐ Менеджери
☐ Члени організації	☐ Інші (поясніть) _____
- 31б. Чи оновлювались прописані адміністративні правила та процедури протягом останнього року?
- Так Ні Не знаю
32. Чи заохочує Ваша організація професійний розвиток персоналу шляхом виділення коштів на відвідання персоналом конференцій, круглих столів або освітніх та тренінгових курсів тощо?
- Так Ні Не знаю Предмет питання відсутній
33. Хто і в якій мірі залучається до процесу прийняття рішень щодо програм та діяльності НУО? (оберіть один варіант для кожної категорії; відповіді позначте галочкою (ü)):
	Завжди	У більшості випадків	Час від часу	Іноді	Ніколи
Директор					
Колективний керівний орган					
Персонал					
Менеджери					
Члени організації					
Волонтери					
34. Чи делегує керівник організації персоналу повноваження, пов'язані з програмними та/або адміністративними завданням, з тим, щоб організація могла працювати за його відсутності?
- Так Ні Не знаю Предмет питання відсутній
35. Чи існує формальна (друкована або електронна) система реєстрації документів в організації?
- Так Ні Не знаю
- 36а. Чи є Ваша організація членською?
- Так Ні (переходьте до питання 39) Не знаю
- 36б. Скільки членів нараховує Ваша організація?
- 1-10 членів 51-70 членів
 11-30 членів 71-100 членів
 31-50 членів більше 100 членів
37. Чи змінилась кількість членів організації протягом останнього року?
- Збільшилась Не змінилась Зменшилась Не знаю
(переходьте до питання 39) (переходьте до питання 39) (переходьте до питання 39)

38. Якщо збільшилась, то як Ви їх залучили? (азначте УСІ відповіді, що підходять)

- Власна ініціатива нових членів Через співробітників Інше (будь ласка, уточніть)
 Оголошення, інформація у ЗМІ Через особисті контакти
 Проводимо спеціальні акції Не знаю

39. Чи працюють в організації волонтери?

- Так Ні (переходьте до питання 44) Не знаю

40а. Якщо так, скільки ПОСТІЙНИХ волонтерів у Вашій НУО на даний час? _____

40б. В середньому, скільки годин на тиждень типовий волонтер працює у Вашій організації? _____

41. Чи змінилась кількість волонтерів протягом останнього року?

- Збільшилась Залишилась такою ж Зменшилась Не знаю

42. Чи змінилась кількість годин роботи волонтерів протягом останнього року?

- Збільшилась Залишилась такою ж Зменшилась Не знаю

43. Хто в основному є волонтерами у Вашій організації? (азначте УСІ відповіді, що підходять)

- Студенти Отримувачі послуг
 Домогосподарки Інше (будь ласка, уточніть) _____
 Люди похилого віку
 Безробітні

44. Чи має Ваша організація письмовий план залучення фінансування щонайменше на рік?

- Так Ні Не знаю

45. Хто і в якій мірі займається залученням фінансування у Вашій організації? (оберіть ОДИН варіант для кожної категорії; відповіді позначте галочкою (ù)):

	Завжди	У більшості випадків	Час від часу	Іноді	Ніколи	Не знаю
Директор						
Колективний керівний орган						
Члени організації						
Персонал						
Фінансовий директор						
Волонтери						
Клієнти						
Інші (хто саме)						

46. Чи має Ваша організація письмовий фінансовий план організації окремо від фінансових планів проектів?

- Так Ні (переходьте до питання 48) Не знаю

47. Якщо так, то це план на: (оберіть одне)

- менше ніж на 1 рік більше ніж на 1, але менше ніж на 2 роки більше ніж на 2, але менше ніж на 3 роки
 1 рік 2 роки Не знаю

48. Якими були основні джерела фінансування Вашої організації у 2005 році? (азначте УСІ відповіді, що підходять)

- Гранти від міжнародних організацій Державний бюджет
 Благодійні пожертви бізнесу Гранти від місцевих організацій
 Благодійні пожертви громадян Власна комерційна діяльність, така як соціальне підприємництво
 Членські внески Інше (будь ласка, уточніть) _____
 Не знаю

49. Відповідно до типів джерел фінансування Вашої організації, які Ви навели в попередньому питанні, азначте, будь ласка, відсоток фінансування, який надійшов з кожного джерела протягом 2005 року. (Будь ласка, переконайтеся, що сума відсотків дорівнює 100 та не використовуйте десяткові дроби. Наприклад, 1% або 25% - правильно, 1.01%, або 0.25 - неправильно)

	Відсоток
Гранти від міжнародних організацій	
Благодійні пожертви бізнесу	
Благодійні пожертви громадян	
Членські внески	
Державний бюджет	
Гранти від місцевих організацій	
Власна комерційна діяльність, така як соціальне підприємництво	
Інше (будь ласка, уточніть) _____	
Всього	100%
Не знаю	

50. Яким був бюджет Вашої організації у 2005 році?

☐	\$0 - \$500	☐	\$5,000 - \$9,999	☐	\$30,000 - \$49,999
☐	\$501 - \$999	☐	\$10,000 - \$19,999	☐	більше ніж \$50,000
☐	\$1,000 - \$4,999	☐	\$20,000 - \$29,999	☐	Не знаю

51a. Чи отримувала Ваша організація фінансову допомогу від держави або органів місцевого самоврядування протягом 2005 року?

☐	Так	☐	Ні (переходьте до питання 52)	☐	Не знаю

51b. Якщо так, то яким був розмір цієї фінансової допомоги у 2005 році?

☐	\$0 - \$500	☐	\$2,000 - \$3,999	☐	Не знаю
☐	\$501 - \$999	☐	\$4,000 - \$9,999		
☐	\$1,000 - \$1,999	☐	більше ніж \$10,000		

52a. Чи отримувала Ваша організація матеріальну негрошову допомогу від держави або органів місцевого самоврядування протягом 2005 року?

☐	Так	☐	Ні (переходьте до питання 53)	☐	Не знаю

52b. Якщо так, то в якому розмірі можна оцінити цю допомогу у 2005 році?

☐	\$0 - \$500	☐	\$2,000 - \$3,999	☐	Не знаю
☐	\$501 - \$999	☐	\$4,000 - \$9,999		
☐	\$1,000 - \$1,999	☐	більше ніж \$10,000		

53a. Чи отримувала Ваша організація фінансову допомогу від місцевих бізнес-структур протягом 2005 року?

☐	Так	☐	Ні (переходьте до питання 54)	☐	Не знаю

53b. Якщо так, то в якому розмірі можна оцінити цю фінансову допомогу протягом 2005 року?

☐	\$0 - \$500	☐	\$2,000 - \$3,999	☐	Не знаю
☐	\$501 - \$999	☐	\$4,000 - \$9,999		
☐	\$1,000 - \$1,999	☐	більше ніж \$10,000		

54a. Чи отримувала Ваша організація матеріальну негрошову допомогу від місцевих бізнес-структур протягом 2005 року?

☐	Так	☐	Ні (переходьте до питання 55)	☐	Не знаю

54b. Якщо так, то в якому розмірі можна оцінити цю негрошову допомогу протягом 2005 року?

☐	\$0 - \$500	☐	\$2,000 - \$3,999	☐	Не знаю
☐	\$501 - \$999	☐	\$4,000 - \$9,999		
☐	\$1,000 - \$1,999	☐	більше ніж \$10,000		

55. Чи оновлює Ваша організація базу даних потенційних джерел фінансування?

☐	Так	☐	Ні	☐	Не знаю	☐	Предмет питання відсутній

56. Скільки представників Вашого регіону надавали будь-яку (фінансову чи не фінансову) допомогу Вашій організації у 2005 році?

☐	0	☐	6-10	☐	21-50	☐	Більш ніж 100
☐	1-5	☐	11-20	☐	51-100	☐	Не знаю

57. З наступного переліку відповідей, оберіть одну, що найкраще описує процес залучення фінансування у Вашій організації?

- Відповідно до стратегічного плану організації
- Проводяться відповідні кампанії збору коштів
- Спонтанно
- Не знаю
- Інше (будь ласка, уточніть) _____

58. Чи змінився рівень фінансового забезпечення Вашої організації за останній рік?

☐	Зріс	☐	Залишився таким же	☐	Знизився	☐	Не знаю

58a. Який відсоток фінансування надійшов від міжнародних донорів за останні 2 роки (2002-2005)? ____%

59. Чи з'явилися нові джерела фінансування в цьому році порівняно з минулим?

☐	Так	☐	Ні (переходьте до питання 61)	☐	Не знаю

60. Якщо так, то це:

☐	Гранти	☐	Благодійні пожертви громадян
☐	Членські внески	☐	Власна господарська діяльність
☐	Державний бюджет	☐	Інше (будь ласка, уточніть) _____
☐	Благодійні пожертви бізнесу		

61. Відмітьте матеріально-технічне забезпечення Вашої організації (позначте галочкою (✓) УСІ відповіді, що підходять):

Елементи матеріального забезпечення:

Приміщення надане безплатно	☐	Копіювальний апарат	☐
Власне приміщення	☐	Комп'ютер	☐
Приміщення орендоване	☐	Електронна пошта/Доступ до Інтернету	☐
Офісні меблі	☐	Автомобіль	☐
Телефон	☐	Інше (будь ласка, уточніть) _____	☐
Факс	☐		

62. Чи має Ваша організація бухгалтера?

Так Ні Не знаю

63. Чи вважаєте Ви, що бухгалтерська система Вашої організації відповідає національним або міжнародним бухгалтерським стандартам?

Так Ні Не знаю

64. Яке з наступних ТРЬОХ тверджень найкраще характеризує досвід проходження зовнішньої аудиторської перевірки Вашою організацією?

Так, проходили аудит Ні, не проходили аудит і не готові
 Ні, не проходили аудит, але готові Не знаю

65. Чи встановлені у Вашій організації системи фінансового менеджменту? (планування, використання фінансів і фінансової звітності)

Так Ні Не знаю

66. Чи відділений інституційний бюджет організації від бюджетів проектів?

Так Ні Не знаю

67. Чи можуть члени організації за бажанням мати доступ до фінансових записів організації?

Так Ні Не знаю Предмет питання відсутній

ЗОВНІШНІ ЗВ'ЯЗКИ

• Робота з державними структурами

68. Як часто персонал або волонтери Вашої організації контактують (формально чи неформально) з державними структурами від імені НУО?

Щоденно Щомісяця Щорічно Ніколи
 Щотижня Щоквартально Нерегулярно Не знаю

69. Хто виступає ініціатором спілкування між Вашою НУО та державними структурами?

НУО Державні структури Обидві сторони Інше Не знаю Предмет питання відсутній

70. Скільки проектів Ваша організація виконала спільно з органами влади за минулий рік?

0 1-2 3-5 Більш ніж 5 Не знаю

71. На Вашу думку, яке з наступних тверджень найкращим чином описує рівень співпраці НУО та державних структур на національному рівні?

Високий рівень співпраці Середній рівень співпраці Низький рівень співпраці Немає співпраці Не знаю

72. Що, на Ваш погляд, заважає співпраці між НУО та державними структурами на національному рівні? (виберіть УСІ відповіді, що підходять)

Небажання співпрацювати з боку НУО Нерозуміння корисності такої співпраці з боку владних структур
 Небажання співпрацювати з боку владних структур Нерозуміння корисності такої співпраці з боку НУО
 Недостатній професіоналізм НУО Інше (будь ласка, уточніть) _____
 Недостатня інформованість владних структур про діяльність НУО Не знаю

73. На Вашу думку, яке з наступних тверджень найкращим чином описує рівень співпраці НУО та державних структур на регіональному або місцевому рівні?

Високий рівень співпраці Середній рівень співпраці Низький рівень співпраці Немає співпраці Не знаю

74. Що, на Ваш погляд, заважає співпраці між НУО та владними структурами на регіональному або місцевому рівні? (виберіть УСІ відповіді, що підходять)

Небажання співпрацювати з боку НУО Нерозуміння корисності такої співпраці з боку владних структур
 Небажання співпрацювати з боку владних структур Нерозуміння корисності такої співпраці з боку НУО
 Недостатній професіоналізм НУО Інше (будь ласка, уточніть) _____
 Недостатня інформованість владних структур про діяльність НУО

• **Робота з іншими НУО**

75. В якій мірі Ви обізнані з діяльністю інших організацій, які займаються такими ж або подібними питаннями на міжнародному, національному, регіональному або місцевому рівнях? (оберіть **ОДИН** варіант для кожної категорії; відповіді позначте галочкою (і)):

Рівень	Досить обізнані	Частково обізнані	Зовсім не обізнані	Не знаю
Міжнародний				
Національний				
Регіональний				
Місцевий				

76. Чи співпрацюєте Ви з іншими НУО?

- Так Ні (переходьте до питання 79) Не знаю (переходьте до питання 79)

77. Яким чином Ваша організація співпрацювала з іншими НУО? (азначте **УСІ** відповіді, що підходять)

☐	Обмін інформацією	☐	Партнерські проекти
☐	Спільна діяльність	☐	Надання послуг
☐	Зустрічі	☐	Інше (будь ласка, уточніть)
☐	Консультації		

78. Які переваги співпраці між Вашою та іншими НУО? (виберіть **УСІ** відповіді, що підходять)

- Не була успішною Зекономили ресурси Залучили додатковий досвід до програми Розширили діяльність та результативність програми Інше (будь ласка, уточніть) _____

79. Чи вважаєте Ви, що НУО співпрацюють недостатньо?

- Так Ні (переходьте до питання 81) Не знаю

80. Що, на Ваш погляд, заважає співпраці між НУО? (виберіть **УСІ** відповіді, що підходять)

- Конкуренція за фонди та ресурси Немає необхідності
 Амбіційність лідерів та конфлікти між ними Труднощі, які виникають в процесі співпраці
 Недостатній професіоналізм НУО Недостатність інформації про діяльність та місії інших НУО
 Інше _____

81. Чи є Ваша організація членом коаліції чи робочої групи?

- Так Ні Не знаю

82. Як би Ви охарактеризували попередній досвід Вашої НУО щодо участі у коаліціях або робочих групах? (виберіть **УСІ** відповіді, що підходять)

- Участь не була корисною
 В результаті сплановано спільні акції
 НУО стала більше відомою
 Збільшення можливостей залучення клієнтів
 Отримання можливості зустрітись з лідерами інших НУО
 Інше _____

• **Робота з бізнесом**

83. З якою кількістю бізнес-структур співпрацює Ваша організація?

- 0 (переходьте до питання 85) 1-2 3-5 більше ніж 5 Не знаю

84. Які основні причини цієї співпраці? (азначте **УСІ** відповіді, що підходять)

- Залучити фінансування (в грошовій формі) Ми використовуємо їх досвід, щоб покращити наші програми та/або послуги
 Залучити допомогу в негрошовій формі
 Інше (будь ласка, уточніть) _____ Партнерство у певній діяльності

85. Чи вважаєте Ви, що НУО та бізнес-структури співпрацюють недостатньо?

- Так Ні (переходьте до питання 87) Не знаю

86. Що, на Ваш погляд, заважає співпраці між НУО та бізнесом? (азначте **УСІ** відповіді, що підходять)

- Небажання співпрацювати з боку НУО Труднощі, які виникають в процесі співпраці
 Небажання співпрацювати з боку бізнесу Незнання бізнес-структур про діяльність НУО
 Недостатній професіоналізм НУО Інше (будь ласка, уточніть) _____
 Немає необхідності

Робота з донорськими організаціями

87. Чи співпрацює Ваша організація з донорськими організаціями?

- Так Ні (переходьте до питання 89) Не знаю

88. Яким чином Ваша організація співпрацює з донорськими організаціями? (азначте УСІ відповіді, що підходять)

- Суб-контрактер Партнер
 Грантист Інше (будь ласка, уточніть): _____
 Виконавчий партнер

Робота з громадськістю

89. Як часто члени Вашої організації зустрічаються з людьми, на яких спрямована діяльність Вашої організації?

- Щоденно Щомісяця Щорічно Ніколи
 Щотижня Щоквартально Нерегулярно Не знаю

90. Як Ваша організація зазвичай поширює інформацію про себе та власну діяльність? (азначте УСІ відповіді, що підходять)

- Подаємо інформацію в пресу Через веб-сторінку інших НУО
 Видаємо власний бюлетень Проводимо презентації
 Поширюємо буклети, листівки про організацію Видаємо річні звіти
 Через власну веб-сторінку Інше (будь ласка, уточніть): _____

91. На Вашу думку, яке з наступних тверджень найкращим чином описує рівень обізнаності громадськості про діяльність Вашої НУО?

- Знає, що НУО існує Підтримує власною участю
 Знає про діяльність НУО Не знають

Робота із засобами масової інформації

92. На Вашу думку, як часто Ваша НУО співпрацює зі ЗМІ?

- Регулярно Епізодично Ніколи Не знаю

93. В яких ЗМІ найчастіше виходила інформація про Вашу діяльність протягом останнього року? (азначте УСІ відповіді, що підходять)

- Газети Телебачення
 Журнали Жодне
 Радіо Інше (будь ласка, поясніть): _____

ПРОГРАМНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Розробка програм

94. З наведеного нижче переліку, хто і наскільки інтенсивно, бере участь у плануванні програмної діяльності? (оберіть ОДИН варіант для кожної категорії; відповіді позначте галочкою (ù)):

	Завжди	У більшості випадків	Час від часу	Іноді	Ніколи	Не знаю
Директор						
Колективний керівний орган						
Персонал						
Фінансовий директор						
Члени організації						
Волонтери						
Клієнти						
Інші (хто саме) _____						

95а. Чи вивчаєте Ви потреби цільових груп, на які буде спрямований проект/програма?

- Так Ні Не знаю Предмет питання відсутній

95б. Скільки програм/ проєктів було виконано Вашою організацією за минулий рік?

- 0 4-5 Не знаю
 1-3 Більше ніж 5

95в. Чи проводить, зазвичай, Ваша організація оцінки своїх програм/ проєктів?

- Так Ні (*переходьте до питання 98*) Не знаю

96. Якщо так, то що спонукало Вас провести останню оцінку? (виберіть УСІ відповіді, що підходять)

- Вимога донорів Вимога уряду Інше
 Вимога клієнтів Потреби внутрішнього менеджменту Не знаю

97. При проведенні оцінки чи користується Ваша організація послугами зовнішніх експертів?

- Так Ні Не знаю

ПІДЗВІТНІСТЬ. ЕТИЧНІ НОРМИ. ПРОФЕСІОНАЛІЗМ. ЗАКОНОДАВСТВО

98. Кому звітує Ваша організація? (азначте УСІ відповіді, що підходять)

- Державним установам Донорам
 Членам організації Інше (*будь ласка, уточніть*): _____
 Клієнтам

99. На Вашу думку, чи повинна бути діяльність НУО відкритою для громадськості у таких сферах як

	Так	Ні
Програмна діяльність	☐	☐
Фінансова діяльність	☐	☐
Не знаю	☐	

100. Чи друкує організація річний звіт про свою діяльність?

- Так Ні Не знаю

101. Чи брали Ви або Ваш виконавчий директор участь у тренінгу з розвитку професійних стандартів протягом останнього року?

- Так Ні Не знаю Предмет питання відсутній

102. На Вашу думку, чи потрібен сектору громадських організацій етичний кодекс/професійні стандарти?

- Так Ні Не знаю

103. Чи є Ви особисто членом будь-якої професійної асоціації?

- Так (скільки? ___) Ні Не знаю

104. Чи має Ваша організація визначені та написані етичні норми?

- Так Ні Не знаю

105. Наскільки Ви обізнані з чинним законодавством, яке регулює діяльність НУО?

- Досить обізнані Частково обізнані Не обізнані зовсім Не знаю

106. На Вашу думку, які фактори є основними законодавчими перешкодами для розвитку третього сектору? (азначте УСІ відповіді, що підходять)

- Законодавство в цілому Пасивність НУО у забезпеченні того, щоб закони та регуляторні акти належним чином втілювались в життя
 Податкове законодавство
 Недостатньо знань про закони та регуляторні акти
 Недостатньо досвіду втілення законів та регуляторних актів Перешкод для розвитку немає
 Інше _____
 Не знаю

107. З яких джерел Ви дізнаєтесь про зміни/оновлення існуючих законів та регуляторних актів? (азначте УСІ відповіді, що підходять)

- Інформаційні бюлетені для НУО Зустрічі/семінари
 Інтернет Конференції
 Електронна розсилка Інше (*будь ласка, уточніть*) _____

ПИТАННЯ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА ТА ЗАХИСТУ ПРАВ

108а. Чи збирає Ваша НУО інформацію та досліджує питання, які є дуже важливими для клієнтів?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

108б. Чи досліджує Ваша НУО відповідні державні установи та їх роль у вирішенні цих питань? (які стосуються цілей та завдань НУО та важливі для клієнтів та отримувачів послуг)

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

108в. Чи визначає Ваша НУО інтереси всіх зацікавлених осіб у питаннях, що є важливими для клієнтів Вашої НУО?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

108г. Чи проводить Ваша НУО детальний аналіз з метою вироблення життєздатної та стійкої суспільно-політичної позиції стосовно важливих для клієнтів питань?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

109а. Чи зустрічаються члени Вашої НУО систематично і обговорюють зібрану інформацію?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

109б. Чи заохочує Ваша НУО зворотній зв'язок від громадськості через організацію громадських зустрічей, фокус груп, конференцій, семінарів, залучення до програмної діяльності або іншими подібними методами?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

109в. Чи проводить Ваша НУО кампанії для засобів масової інформації з метою підтримки власної позиції?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

109г. Чи відбуваються у Вашій організації зміни стратегії відповідно до отриманого зворотного зв'язку від клієнтів, членів організації або громадськості?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

110а. Чи записує Ваша НУО політичні цілі та завдання, яких збирається досягти?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

110б. Чи різняться формулювання цілей відповідно до різних аудиторій та груп?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

110в. Чи використовує Ваша НУО зібрану з різних джерел інформацію для аргументації позиції, цілей та завдань?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

111а. Чи збирає Ваша НУО пожертви від членів, зацікавлених громадян та/або інших організацій, таких як бізнес, фонди, релігійні групи для досягнення мети організації щодо вирішення певної проблеми?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

111б. Чи Ваша НУО має та виділяє ресурси такі як час та фінанси для представлення та захисту прав?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

111в. Чи використовує та координує Ваша НУО волонтерську працю для вирішення питань у представленні та захисті прав?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

111г. Чи збирає Ваша НУО внески із зовнішніх джерел таких як донори, бізнес, локальні організації та інших для представлення та захисту прав та інтересів?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

112а. Чи прагне Ваша НУО бути залученою до коаліцій та мереж з іншими групами або особами з подібними інтересами для спільного вирішення питань, які є важливими для клієнтів?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

112б. Як часто Ваша організація виступає формальним чи неформальним учасником коаліції або мережі?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

112в. Чи виступає Ваша організація ініціатором формування коаліцій, мереж або спільних робочих груп з метою вирішення важливих для клієнтів питань?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

113а. Чи розробляє Ваша НУО план комунікації?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

113б. Чи працює Ваша НУО із ЗМІ, такими як газети, радіо, телебачення з метою поінформувати громадськість про діяльність організації?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

113в. Чи організовує НУО зустрічі, семінари або інші заходи з метою інформування громадськості про позицію чи діяльність організації?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

113г. Чи працює Ваша НУО над проведенням подальших заходів з метою отримання зворотного зв'язку від громадськості з питань важливих для клієнтів?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

113д. Як часто Ваша НУО переглядає свою стратегію або задекларовану позицію відповідно до отриманого зворотного зв'язку від зацікавлених сторін, включаючи партнерів по коаліції?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

114а. Чи заохочує Ваша НУО відповідні дії членів, громадян або клієнтів такі як написання листів законодавцям щодо важливих для клієнтів питань?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

114б. Чи проводить Ваша НУО активне лобіювання позицій щодо політичних рішень, наприклад, оголошення на слуханнях, особисті візити до законодавців тощо?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

114в. Як часто Ваша організація здійснює моніторинг законодавчої діяльності, що стосується важливих питань або мети та завдань НУО, на місцевому або національному рівні?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

114г. Чи здійснювала Ваша НУО коли-небудь мобілізацію громади щодо рішень, які приймаються місцевими або національними владними структурами щодо важливих для клієнтів питань?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

114д. Чи залучає та виділяє НУО ресурси для діяльності з моніторингу політичних заходів?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

114е. Чи здійснює Ваша НУО моніторинг та чи підвищує громадську обізнаність щодо законів та поправок, впроваджених внаслідок рекомендацій, наданих Вашою організацією?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

114с. Чи переглядає Ваша НУО власний підхід до вирішення політичних питань, за умов, коли здійснені заходи виявились неефективними для досягнення бажаних результатів?

- Завжди У більшості випадків Час від часу Інколи Ніколи Не знаю

ІСНУЮЧІ ПОТРЕБИ ТА НЕОБХІДНА ДОПОМОГА

115. На Вашу думку, внутрішніми проблемами Вашої організації є (зазначте УСІ відповіді, що підходять)

☐ Нечітко сформульована та визначена мета діяльності	☐ Недостатня забезпеченість обладнанням
☐ Хаотична діяльність	☐ Немає доступу до електронної пошти, Інтернету
☐ Відсутність планування діяльності	☐ Недостатня співпраця з ЗМІ
☐ Недостатнє фінансування	☐ Недостатня співпраця з органами влади
☐ Невміле керівництво організацією	☐ Недостатня співпраця з бізнесом
☐ Конфлікти в організації	☐ Низький імідж організації
☐ Невміле управління фінансами	☐ Інше (будь ласка, зазначте, що саме):
☐ Недостатня кількість кваліфікованого персоналу	_____

116. На Вашу думку, зовнішніми проблемами Вашої організації є (зазначте УСІ відповіді, що підходять)

☐ Недосконале законодавче забезпечення діяльності НУО	☐ Низька зацікавленість діяльністю НУО в цілому з боку ЗМІ
☐ Недосконале податкове законодавство	☐ Низька зацікавленість діяльністю НУО в цілому з боку органів влади
☐ Неможливість продавати свої послуги	☐ Низька зацікавленість діяльністю НУО в цілому з боку громадськості
☐ Несприятлива громадська думка про НУО	☐ Низька зацікавленість діяльністю НУО в цілому з боку бізнесу
☐ Нескоординована діяльність інших НУО	☐ Інше (будь ласка, зазначте, що саме):
☐ Висока конкуренція за фінансові ресурси серед НУО	_____

117. Яка допомога потрібна Вашій НУО взагалі? (азначте УСІ відповіді, що підходять)

☐ Фінансова	☐ Співпраця з органами влади
☐ Обладнання	☐ Співпраця з іншими НУО
☐ Приміщення	☐ Обмін досвідом з іншими НУО
☐ Інформація	☐ Доступ до Інтернет
☐ Навчання	☐ Інша (яка саме) _____

118. Яка допомога потрібна від Творчого Центру Каунтерпарт? (азначте УСІ відповіді, що підходять)

☐ Інформація про НУО	☐ Інформація про організації, подібні до	☐ Оцінка рівня
☐ Доступ до бази даних НУО	☐ Вашої за кордоном	☐ організаційного розв
☐ України	☐ Консультації	☐ Вашої організації
☐ Інформація про донорські	☐ Оцінка проєктів/програм Вашої	☐ Публікації
☐ програми	☐ організації	

119. Будь ласка, азначте які тренінги були б корисні для вашої організації?

☐ Написання проєкту	☐ Ефективне керівництво НУО
☐ Менеджмент проєкту	☐ Керівництво НУО: від теорії до практики
☐ Менеджмент НУО	☐ Рада Директорів: для чого і як?
☐ Створення соціальних підприємств	☐ Місія, бачення, структура, лідерство
☐ Тренінг для тренерів – TOT	☐ Введення до управлінського консультування
☐ Ефективні тренерські технології	☐ PR технології під час виборчих кампаній (1-й та 2-й рівні)
☐ Стратегічне планування	☐ Мистецтво фандрейзінгу і не тільки
☐ Фінансовий менеджмент	☐ Введення у виборчу кампанію
☐ Робота з персоналом	☐ Взаємодія НУО та ЗМІ під час виборчих кампаній
☐ Робота з волонтерами	☐ Громадський правозахист
☐ Громадсько-ділова відносини НУО з урядовими,	☐ Просвіта виборців
бізнесовими структурами та із ЗМІ	☐ Мобілізація виборців
☐ Принципи життєздатності НУО	☐ Особливості роботи з соціально-незахищеними
☐ Розв'язання конфліктів	☐ категоріями населення
☐ Представлення та захист прав	☐ Принципи працевлаштування
☐ Лобювання інтересів та побудова коаліцій	☐ Організація роботи з родинами, які виховують дитину-
☐ Стратегія роботи із засобами масової інформації	☐ інваліда
☐ Ефективна комунікація, презентація та ведення	☐ Психосоціальна реабілітація дітей і молоді з
переговорів	☐ особливими потребами
☐ Написання звітів	☐ Практичне право
☐ Управління людськими ресурсами	☐ Права дитини
☐ Мистецтво продажів	☐ Права людини
☐ Управління продажами	☐ Оцінка на основі участі
☐ Соціальний маркетинг	☐ Організація не має потреби в тренінгах
☐ Управління часом	☐ Інші теми: _____
☐ Вивчення потреб	
☐ Побудова команди	
☐ Моніторинг та оцінка проєкту	

120. Яка допомога потрібна від органів влади?

☐ Інформаційна	☐ Приміщення
☐ Фінансова	☐ Спільні проєкти
☐ Моральна	☐ Інша (яка саме): _____
☐ Не заважати	

Щиро дякуємо Вам за виділений час на заповнення цієї анкети!

Результати дослідження „Стан та динаміка розвитку українських НУО 2002-2006 рр.” можна буде отримати в офісі Творчого центру Каунтерпарт та на сайті www.ccc.kiev.ua/Research

Дата “___” _____ 2006 року

Відповідальний за проведення опитування _____

Ми будемо дуже вдячні, якщо Ви висловіте свої коментарі та думки з приводу даного дослідження, його доцільності та корисності для Вашої організації та третього сектору України в цілому.

Коментарі

Бібліографія

- Аналітика 2005. Інститут Громадянського Суспільства. К.ТОВ „ІКЦ Леста” - 2005.
- Зміцнюючи коріння громадянського суспільства в Україні: результати інноваційного дослідницького проекту за участю представників громадянського суспільства з визначення рівня здоров'я громадянського суспільства в Україні. Civicus Index on Civil Society, (2001)
- Інтернет та громадський сектор України: дослідження, аналіз, висновки та рекомендації. Інтерньюз Україна. К.: 2003. Дослідження проведено в рамках реалізації проекту „Ефективні ГО через використання ІКТ за фінансової підтримки міжнародного фонду „Відродження”, Інституту Відкритого Суспільства (Будапешт) та Міністерства закордонних справ Великої Британії.
- Інститут Сталих Спільнот. (2002). Індекс організаційного розвитку НУО.
- Корені трави-2: участь громадськості у формуванні політики: У 2 ч. Ч.2/ Упоряд.: Г.Усатенко, О.Боронь. – К.: Фонд „Європа ХХІ”, 2004. – 304 с.
- „Корпоративна благодійність в Україні”: звіт про результати дослідження. К.: Творчий центр Каунтерпарт, 2005. – 108 с.
- О взаимодействии организаций третьего сектора с государственными органами в сфере социальной политики (Международный опыт). Совместный проект ПРООН и Комитета общественных и межрегиональных связей Правительства Москвы "Экспериментальный центр взаимодействия общественных и государственных структур "Социальное партнерство": Москва, 2005.
- Паніна Н.В. Українське суспільство 1994-2005: соціологічний моніторинг – К.: ТОВ „Видавництво Софія”, 2005. – 160 с.
- Фінансування НПО в Україні. Аналітичне дослідження. Інститут громадянського суспільства, Київ, 2005.
- Anheier, Helmut K.: Foundations in Europe: A comparative perspective. Civil Society Working Paper 18, Center for Civil society, London 2001
- Bennett John & Gibbs Sara. (1996). NGO Funding Strategies. Great Britain. An ICVA/INTRAC. p.90.
- Bernstein Leyna. (2000). Creating Your Employee Handbook. San Francisco. Jossey – Bass. p.1,35,111.
- Cammack John. (1999). Financial Management for Development. Great Britain. An INTRAC Publication. The International Non-governmental Organisation Training and Research Centre. p. 8, 13, 14.
- Center for Civil Society/ NCVO voice for the voluntary sector: “Next steps in voluntary action. An analysis of five years of developments in the voluntary sector in England, Northern Ireland, Scotland and Wales Voluntary Sector in England”, London 2001
http://www.lse.ac.uk/collections/CCS/pdf/Plowden_Report%202001.pdf (01.02.06)
- Croissant, Aurel/ Lauth, Hans-Joachim/ Merkel, Wolfgang: Zivilgesellschaft und Transformation: ein internationaler Vergleich In: Merkel, Wolfgang (Hrsg.): Systemwechsel 5. Zivilgesellschaft und Transformation, Opladen, 2000, S. 9-49
- Deakin, Nicholas: “Voluntary Action and the Future of Civil Society”; In: Alison Dunn (ed) The Voluntary Sector, the State and the Law, Hart, 2000
- Deutscher Bundestag (ed.) (2003), Enquete-Kommission „Zukunft des Bürgerschaftlichen Engagements“ Band 10: Bürgerschaftliches Engagement in Parteien und Bewegungen, Opladen
- Fowler, A. (1996). Assessing NGO performance. Difficulties, dilemmas, and a way ahead. In Beyond the magic bullet. Edwards, M. and Hulme, D. (Ed.). Kumarian Press.
- INTRAC (International NGO training and research center). Retrieved March 13, 2003, from www.intrac.org.uk
- Heap Simon. (2000). NGOs Engaging with Business. Great Britain. An INTRAC. p.16
- Hine, C. (2001). Web pages, authors and audiences. Information, Communication & Society,4(2), 182-198.
- Holloway Richard. (2001). Towards Financial Self-Reliance. London. Earthscan Publications. p. 75.
- Hudson, M. (1995). Managing without profit. The art of managing third-sector organizations. Penguin Books
- Hughes R., M. Lakey, J. Bobowick. (2000). The Board Building Cycle. Washington, DC.NCNB (National Center for Nonprofit Boards). p.3,5.
- Hummel. M. Joan. (1996). Starting and Running a Nonprofit Organisation. Minneapolis. University of Minnesota Press. p.39.
- James Rick. (1998). Demystifying Organisation Development. Great Britain. An INTRAC Publication. p. 3,123.
- Kendal, Jeremy/ Almond, Stephen: “The UK Voluntary (Third) Sector in Comparative Perspective: Exceptional Growth and Transformation” (Personal Social Services Research Unit, LSE, 1998)

- Korten, D.C. (1991). The role of nongovernmental organization in development: changing patterns and perspectives. In Paul, S. and Israel, A. (eds). Nongovernmental organizations and the World
- Lester M. Salamon, Regina A. List. Finding a Sacred Bard: Portraying the Global Nonprofit Sector in Official Statistics. Helen Stone Tice, Center for Civil Society Studies no.19 (2001)
- Lester M. Salamon, S. Wojciech Sokolovski, Regina List. "Global Civil Society. An Overview" (2003) The Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project issues and implications for planning, monitoring and evaluation. Montreal: Universalia.
- Mendelson, S. and Glenn, J. (2000). Democracy assistance and NGO strategies in post-communist societies. Working paper. Retrieved March 28, 2003, from <http://www.ceip.org>.
- Mohr, Sabine/ Weßels, Bernhard/ Beyers, Jan/ Kerremans, Bart: Zugang und Legitimität in der EU. Vorläufige Ergebnisse der Befragung deutscher Interessenverbände, politischer Parteien, Ministerien und politischer Stiftungen zur Außenhandelspolitik in der Europäischen Union. Discussion Paper Nr. SP IV 2005-403, Social Research Center Berlin
www.wz-berlin.de/zkd/zcm/pdf/mohretal05-_zugang,legitimitat%20in%20der%20EU.pdf
(19.01.06)
- Morgan, G. (1989). Creative organization theory. Newbury Park, CA.: SAGE Publications.
- Morgan, P., & Qualman, A. (1996). Applying result-based management to capacity development. Hull: Policy Branch, CIDA.
- Neumann, Sven (2004): Personal und Personalmanagement in NPO. Diskussionspapiere zum Nonprofit-Sektor, Nr. 25 2004
- Raynard, Peter: "Emerging challenges facing the voluntary sector in the twenty-first century", In: Dimensions 2000, vol 2 (CAF, 2000)
- Roger Spear, Eric Bidet (2003) "The role of social enterprise in European labour markets", EMES working papers, no 03/09.
- Rucht, Dieter (ed.) (2001): Protest in der Bundesrepublik. Strukturen und Entwicklungen. Frankfurt am Main
- Rucht, Dieter/ Roose, Jochen (2001): Zur Institutionalisierung von Bewegungen: Umweltverbände und Umweltprotest in der Bundesrepublik: In: Zimmer, Annette/ Weßels, Bernhard (ed.): Verbände und Demokratie in Deutschland. Opladen, 261–290
- Statistisches Bundesamt (ed.): Datenreport 2004. Zahlen und Fakten über die Bundesrepublik Deutschland, Berlin 2004, 639-649

Інформація про Лабораторію досліджень Творчого центру Каунтерпарт

Лабораторія досліджень ТЦК це український неурядовий аналітичний центр заснований у 2003 році Творчим центром Каунтерпарт в рамках дослідницького напрямку діяльності. Основною метою Лабораторії досліджень ТЦК є підтримка громадянських ініціатив спрямованих на розвиток та посилення громадянського суспільства в Україні.

Лабораторія досліджень ТЦК проводить дослідження в таких сферах:

- Демократія та громадянська активність
- Розбудова громадянського суспільства, НУО та розвиток громад
- Взаємодія між державним та бізнес секторами
- Місцеве самоврядування
- Благодійність, філантропія та благодійні організації
- Корпоративна благодійність, філантропія та соціальна відповідальність

Лабораторія досліджень ТЦК надає такі послуги:

- Тренінги, коучінг та менторінг
- Підтримка проектів та програм
- Побудова мереж

Тренінги, коучінг та менторінг

- Організація тренінгів та фасилітація робочих зустрічей для команди проекту та місцевих партнерів
- Розробка тренінгових матеріалів
- Надання послуг з менторінгу та коучінгу командам проектів, НУО та організаціям громадянського суспільства

Підтримка програм та проектів

- Оцінка потреб
- Консультації щодо стратегічного планування та вироблення програмних підходів
- Впровадження проектів/програм та надання консультаційних послуг
- Розробка системи моніторингу та оцінки
- Оцінка проектів/програм, оцінка змін та впливу
- Оцінка організаційної спроможності та розвиток спроможності

Побудова мереж

- Надання доступу до результатів досліджень
- Фасилітація обміну міжнародним та міжпрограмним досвідом

Ми будуємо міст між

- Людьми та інституціями
- Державним та недержавним сектором
- Міжнародними програмами та місцевою цільовою групою
- Практикою та дослідженням

Лабораторія досліджень ТЦК використовує для роботи ресурси ТЦК та залучаються експерти-партнери з метою більш ефективного задоволення потреб клієнтів та виконання вимог проектів.

Контактна інформація:

Адреса: проспект Бажана, 30, кв. 8, м. Київ, 02140, Україна

Телефон: (38 044) 574-64-13, 574-64-11

Ел. пошта: office@ccc.kiev.ua

Веб-сторінка: www.ccc.kiev.ua

Президент: Любов Паливода

Інформація про Проект “Мережа громадянської дії в Україні” (UCAN), що впроваджує Інститут Сталих Спільнот (ISC) за підтримки народу США, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID)

Дослідження проведено за сприяння проекту „Мережа громадянської дії в Україні” (UCAN), що впроваджує Інститут Сталих Спільнот (ISC) за підтримки народу Сполучених Штатів Америки, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Думки та погляди, які наведені у цьому звіті, не обов’язково відображають точку зору UCAN, ISC та USAID.

Мережа громадянської дії в Україні” (UCAN) – це п’ятирічний проект, що підтримує розвиток громадянського суспільства в Україні. Проект UCAN сприяє активному залученню громадян до усіх сфер суспільного життя й допомагає громадянам взяти на себе відповідальність за суспільство, у якому вони живуть. UCAN підтримує організації громадянського суспільства (ОГС) в реалізації ініціатив, що спонукають до дії та зорієнтовані на конкретні результати, шляхом надання грантів, тренінгів та можливостей для взаємодії.

Інститут Сталих Спільнот (ISC) – це незалежна громадська організація, що допомагає громадам у демократичних країнах, а також у тих країнах, де демократія тільки розвивається, вирішувати нагальні проблеми суспільного життя для побудови кращого майбутнього. ISC надає спільнотам і організаціям, що їх підтримують, тренінги, консультації та гранти, необхідні для вирішення їх проблем, а також для визначення власного шляху розвитку після того, як підтримка ISC закінчиться. У своїй діяльності ISC зосереджує увагу на екологічних, економічних та суспільних питаннях, а також на необхідності комплексного підходу до їх вирішення задля досягнення сталого успіху.